

Інформаційний вісник
Всеукраїнської мережі фахівців і практиків з
регіонального та місцевого розвитку РЕГІОНЕТ

Стратегія розвитку

№1, грудень 2016

ЕФЕКТИВНЕ МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ – ОСНОВА ДЕМОКРАТИЧНОЇ І РОЗВИНЕНОЇ ДЕРЖАВИ!

У 2014 році ми прийняли Концепцію реформи місцевого самоврядування – тоді у нас було 2 завдання: віддати повноваження, ресурси та відповідальність на місця.

2 роки потому маємо об'єднані громади, бюджети яких рік від року зростають більш ніж на 50 %. Держава створила інструменти – використовуйте їх, зробіть це максимально ефективно. Це дасть можливість вам бути кращими!

З виступу Прем'єр-міністра України Володимира Гройсмана на Першому Міжнародному Конгресі Мерів 5 грудня 2016 року

Колін МЕДДОК

Керівник групи експертів Програми ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні»

Ви тримаєте в руках перший випуск журналу «СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ» – інформаційного вісника Всеукраїнської мережі фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку РЕГІОНЕТ, яка є неформальною та політично незаангажованою професійною спільнотою, сформованою за допомогою програми ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні».

Мета журналу: сприяти формуванню ефективної системи багаторівневого врядування у сфері регіональної політики – політики загальнонаціональної згуртованості, місцевого та регіонального розвитку, спрямованої на впровадження в Україні європейських стандартів життя.

Державною стратегією регіонального розвитку до 2020 року визначено нові підходи до планування та впровадження регіонального розвитку в двох напрямках – «знизу-вгору» та «згори-вниз», що свідчить про шлях до збалансованості розвитку регіонів і визначення національних пріоритетів, які знайдуть відображення в усіх регіонах. Ці зміни та досягнення відбулись за технічної та фінансової допомоги Європейського Союзу, зокрема завдяки консультаційній підтримці Уряду України нашою програмою «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні».

Інформаційний вісник Всеукраїнської мережі фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку РЕГІОНЕТ «СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ» – видання, на сторінках якого Ви знайдете статті про досягнення і перспективи процесів децентралізації у кожній з областей України, про розробку і впровадження найбільш ефективних проектів регіонального розвитку, про історії успіху з розвитку підприємництва в об'єднаних територіальних громадах, а також багато іншої корисної інформації про сучасні інструменти економічного розвитку. Саме з метою популяризації найкращих прикладів регіонального розвитку та пропозицій щодо прискорення реформ ми започаткували видання журналу.

Сподіваюсь, що Вісник додасть енергії та наснаги читачам і сприятиме прискоренню реформ в Україні!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС РЕФОРМ РОЗПОЧАВ РОБОТУ!

Геннадій ЗУБКО

Віце-прем'єр-міністр – Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України

“

13 грудня 2016 року розпочав роботу Центральний офіс реформ, який має стати комунікаційним хабом реформи децентралізації – місцем для всіх небайдужих і розумних українців, які хочуть змінити свою країну. Запровадження Центрального офісу реформ за підтримки Європейського Союзу є вкрай необхідним – це старт потужного консультативного й аналітично-моніторингового центру, який буде супроводжувати напрямки реформи.

Реформа децентралізації, об'єднання громад, секторальна децентралізація, зміна якості життя українців – це національна стратегія успіху України. Центральний офіс реформ буде

взаємодіяти з регіональними офісами, керівники яких вже відібрані в 24 областях України, та секторальними офісами підтримки децентралізації в галузі освіти, охорони здоров'я, планування територій, культури, соціального захисту та інших сферах.

До складу Центрального офісу реформ входять 24 економічно незалежні відділення – Центри розвитку місцевого самоврядування кожної з областей України, які координуватимуть впровадження реформи на регіональному рівні.

Відкриття Центрального офісу стало можливим завдяки реалізації Програми «U-LEAD з Європою: Програми для України з розширення прав і можливостей на місцевому рівні, підзвітності та розвитку», що фінансується ЄС та окремо Німеччиною, Швецією, Данією і Польщею.

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЯК ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНА ПОЛІТИКА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Грем МЕДОУЗ

Експерт Програми ЄС
«Підтримка політики регіонального розвитку в Україні»

“

Регіональна політика України – як децентралізована політика економічного розвитку – є важливою частиною адміністративної реформи. Намагаючись децентралізувати свою політику економічного розвитку, Україна поводить як Європейський Союз, який також впроваджує децентралізовану політику економічного розвитку (або регіональну політику, якщо вживати її більш звичну назву). Тому буде корисним, якщо я згадаю деякі речі, яких ми навчилися за майже тридцять років, що минули від часу нашої децентралізації.

Але я хочу наголосити, що це речі, яких ми навчилися. І в багатьох випадках ці уроки давалися нам нелегко. Ми стикалися з труднощами – іноді через економічні та соціальні умови, іноді через прийняття невдалих рішень, іноді через помилки. Коли робиш щось нове, майже завжди припускаєшся помилок. Якщо існують правила для проведення децентраліза-

ції політики економічного розвитку, вони полягають в такому: завжди пильнувати, помічати проблему перед тим, як вона перетвориться на кризу, і проявляти гнучкість, але за винятком одного – ніколи не можна підходити гнучко до вашої загальної мети. Мета нашої політики, як і вашої, – це покращення якості життя наших громадян, і робити це необхідно послідовно і швидко. Мета, спосіб і строки її досягнення – в цих елементах не може бути жодних компромісів.

Європейський Союз децентралізував свою політику внутрішнього економічного розвитку (інакше кажучи – регіональну політику) в 1989 році. Ми мали політику під назвою «регіональна політика» і до того часу, але насправді вона не була регіональною і навіть не була справжньою політикою. Це був просто фонд, яким управляли на центральному рівні та зі столиць держав-членів ЄС і який використовували для фінансування окремих проектів, переважно у сфері громадської інфраструктури. Там не було децентралізації і не було успіху.

Ця політика діяла близько 15 років, і під кінець ми почали експериментувати з децентралізацією. ▶

Ми обрали кілька регіонів

- ▶ пообіцяли їм фінансування;
- ▶ закликали їх заручитися підтримкою соціально-економічних партнерів (регіональної, міської і місцевої влади; тренерів; університетів і дослідників; агенцій з питань навколишнього середовища та ін.);
- ▶ попросили їх скласти багаторічну стратегію, що включала б інвестиції у розвиток інфраструктури і людських ресурсів, а також передбачала би діяльність на всіх рівнях управління;
- ▶ провели обговорення розроблених стратегій, які тривали до того часу, поки ми спільно не погодилися, що їхній рівень відповідає нашим очікуванням; а тоді
- ▶ дали їм повноваження самостійно вирішувати, які проекти фінансувати в рамках стратегії.

І це спрацювало. Ми отримали кращі результати, ніж мали до цього. Але що важливіше — ми відчули, що створили систему, в якій поєднуються влада і знання. Рішення щодо проектів приймалися там, де був найвищий рівень потрібних знань. Одні рішення приймалися в Брюсселі, інші — в столицях держав-членів ЄС, ще інші — на регіональному або місцевому рівнях. І ми відчули, що змогли винайти і перетворити на закон таку адміністративну систему, яка об'єднувала всі рівні в одне ціле.

Створити правильну адміністративну систему не завжди легко. Як я вже говорив, ми близько 15 років прожили в умовах системи, в якій рішення приймалися в столицях, і національні міністерства вирішували, що краще зробити на регіональному чи місцевому рівнях. З того часу ми мали випадки, коли регіони вирішували за рахунок свого часу і ресурсів робити те, що краще було б зробити на місцевому рівні. Це, очевидно, не найкращий шлях, і ми намагаємось не допускати подібного.

Варто сказати, що кожні сім років ми переглядаємо законодавство і робили такі перегляди вже чотири чи п'ять разів. Але ми ніколи не відходимо від ідеї децентралізації, ніколи не відхиляємось від того принципу, що а) на кожному рівні управління потрібно робити те, що вдається найкраще, і б) на інших рівнях потрібно дозволити робити те, що там вдається найкраще. Це важливо. Ми відчуваємо, що створили адміністративну систему, яка дозволяє реалізовувати політику чесно та відповідно до задуму.

Кожен рівень управління повинен стежити за тим, як найбільш ефективно вирішувати задачі на своєму рівні. Якщо область витрачає час і ресурси на те, що можуть зробити окремі міста чи громади — і, мабуть, можуть зробити краще — вона даремно витрачає свій потенціал. Завдання області — виявити і вирішити, що вона здатна зробити для розвитку регіону на обласному рівні. Міста і громади повинні дотримуватися того ж принципу: місто розробляє проекти розвитку свого соціально-економічного потенціалу як міста, село — на рівні села. Для міських і сільських регіонів діє те саме правило.

У цьому питанні ми не помилилися, хоча політики в різних країнах і не були в захваті від ідеї віддати частину своєї влади. Я чув, як у понеділок на Міжнародному конгресі мерів пан Гройсман сказав, що хоче, щоб області та місцеві громади взяли на себе завдання проведення децентралізації та регіонального розвитку і зробили цю реформу успішною. І я подумав, що Україні пощастило мати Прем'єр-міністра, який підтримує області та місцеві громади та підштовхує їх до успіху. Шляхом кращого управління, в якому всі ви берете участь, ви маєте фантастичну можливість досягти швидкого прогресу і вивільнити прихований потенціал країни.

Отже, як вже було сказано, ЄС уже 30 років реалізовує політику внутрішнього розвитку шляхом децентралізації, вивішивши на перший план майже 300 регіонів. І ця регіональна політика стала центральною для Європейського Союзу: вона діє на всій території та стосується всіх жителів ЄС, 90 % фінансів розподіляються між регіонами на основі об'єктивної формули, що відображає їхні соціально-економічні умови.

Основні характеристики цієї політики такі:

- ▶ рішення приймаються децентралізовано в рамках загальної концепції, затвердженої на центральному рівні;
- ▶ проекти для фінансування обираються на рівні регіонів чи міст або на місцевому рівні в рамках попередньо погодженої стратегії розвитку;
- ▶ стратегія та проекти погоджуються на різних рівнях управління на основі домовленості між усіма соціально-економічними партнерами, що беруть участь в обговоренні;
- ▶ проводиться регулярна оцінка результативності роботи.

Коли звучать такі слова, як «стратегія», «оцінка результативності», «партнерство» та інші, може скластися враження, що йдеться про складну бюрократичну систему. Ні, бюрократії тут мало. Механізми реалізації політики, за умови якісної розробки та ефективного управління ними, не є проблемою. Вони прості для розуміння. Складним натомість є завдання економічного розвитку. Всі ми це знаємо, чи не так?

Наприклад, адміністративне завдання з підготовки стратегії області чи громади зводиться до того, щоб відповісти на 3-4 запитання.

Де б ми не жили, розробити і реалізувати політику економічного розвитку завжди складніше, ніж сконструювати ракету.

- **Перше.** У якому стані зараз перебуває наша область? Які її слабкі сторони? Які її сильні сторони?
- **Друге.** Яке наше бачення? Якою ми хочемо бачити нашу область через 10 років? Що ми повинні зробити, щоб максимально ефективно використати наш соціально-економічний потенціал?
- **І третє.** Як нам дістатися з точки, в якій ми є зараз, до точки, в якій ми хочемо бути? Які наші пріоритети? Яка послідовність наших дій і проєктів?

Якщо відповісти на ці прості запитання, ми отримаємо готову стратегію області, міста чи громади. Так, запитання прості, але отримати відповіді на них буває важко. В ЄС наші регіони (області) обговорюють свої стратегії з Європейською Комісією, що дозволяє отримати глибше розуміння різних аспектів. Чим кращою буде стратегія, тим кращими будуть результати для громадян.

Отже, підсумуємо та подивимося на такі п'ять запитань.

Перше. Чи навчився ЄС за останні 27 років чомусь такому, що може бути корисним для України? Інакше кажучи, чи були в нас помилки, про які ми можемо вам розповісти? Якщо коротко, то так, у нас були помилки, і ми продовжуємо помилятися. Коли робиш щось нове, помилок неможливо уникнути. Головне — не дозволяти їм відволікати вас від вашої мети.

Друге. У вас є великі можливості із Прем'єр-міністром, який не грає з вами у політичні ігри. Він «відчинив двері» і говорить: «Ми можемо зробити диво для українських громадян, тільки якщо будемо діяти разом. Давайте це зробимо». Але потрібно розуміти, що він не зможе вічно тримати ці двері відчиненими. Він перерозподіляє владу, а тому відразу знаходяться ті, хто намагається його зупинити, хто не хоче відмовитися від влади, яку має зараз.

Третє. Хто є основними гравцями в політиці децентралізованого економічного розвитку України? Ваші реформи у сфері децентралізації і регіональної політики створюють багаторівневу систему управління, систему поділу влади. Центральна влада, області, громади — кожен повинен виконувати свої завдання. У кожного є своя роль, і якщо область поводить як маленька громада, вона втрачає свої можливості. Якщо область використовує свої фінанси для реалізації невеликих проєктів місцевого рівня, вона погано виконує свою роботу. Пам'ятайте: центральна влада, області й місцеві громади мають різні ролі, різні завдання і різні пріоритети.

Четверте. Що об'єднує центральну владу, області та місцеві громади у цьому спільному завданні? Нагальна потреба — підняти рівень життя українських громадян і відродити віру в те, що вони заслуговують на краще життя.

П'яте. Чи існує ідеальна політика регіонального розвитку України? Я не знаю. Можу тільки сказати, що ми не знайшли ідеальної політики регіонального розвитку чи ідеальної політики децентралізації для Європейського Союзу. Але ми знайшли хорошу політику. Ми реалізуємо її так ефективно, як можемо, і продовжуємо її покращувати. І це все, про що наші громадяни можуть просити.

Час обмежений, правда ж? Якщо ви втратили роботу, якщо у вас погані заклади охорони здоров'я, якщо ви не можете знайти хорошу школу для своїх дітей, вам потрібні зміни. І ви хочете їх вже зараз. Не потрібно бути перфекціоністами. Не варто допускати, щоб прагнення ідеального стало на заваді досягнення хорошого. Для голодного півбуханки хліба сьогодні краще, ніж ціла буханка через тиждень. Час — наш найбільш обмежений ресурс. Не можна змушувати наших громадян чекати.

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ РАЙОННИХ ТА ОБЛАСНИХ РАД У КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сергій ЧЕРНОВ

Голова Харківської обласної ради, президент Української асоціації районних та обласних рад

“

У 2017 році Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад» відзначить свій чвертьвіковий ювілей. Асоціація була створена як об'єднання обласних і районних рад із метою збільшення ефективності здійснення власних повноважень, узгодження дій органів місцевого самоврядування районного й обласного рівнів щодо захисту прав і спільних інтересів територіальних громад, сприяння місцевому та регіональному розвитку.

Зрозуміло, що Асоціація не могла бути осторонь процесу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, розпочатого після прийняття Урядом відповідної Концепції у квітні 2014 року. Варто зазначити, що і до цього Асоціація ініціювала низку пропозицій щодо вдосконалення системи регіонального управління, неодноразово наголошуючи на необхідності її модернізації та приведення відповідно до норм Європейської хартії місцевого самоврядування.

Асоціація завжди підтримувала ініціативу реформи місцевого самоврядування, модернізації регіонального управління та зміцнення інституцій локальної демократії в Україні, до того ж, саме Асоціація була ідейним натхненником реформи, а її представники — серед тих, хто готував згадану вище Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Зокрема, ще у 2010

році на конференції у Харкові, що проходила під егідою Української асоціації районних та обласних рад, було вказано на необхідність розробки концептуального документа, який стане дорожньою картою подальших реформ.

З початком реформи Асоціація активно включилася у процес, працюючи в різних напрямках, але з єдиною метою — сприяти якомога скорішому втіленню необхідних державі перетворень у питаннях регіонального та місцевого управління. Головні напрямки:

- ▶ взаємодія з владою щодо удосконалення законодавчого забезпечення реформи та розвитку місцевого самоврядування;
- ▶ популяризація реформи та роз'яснення її змісту серед органів місцевого самоврядування на населення;
- ▶ підготовка кадрів місцевого самоврядування — керівників, депутатів, посадовців місцевих рад — до роботи в нових умовах, з новими повноваженнями та відповідальністю, що отримає місцеве самоврядування після реформи.

На мій погляд, саме в цьому полягає основна роль Української асоціації районних та обласних рад у процесі реформування місцевого самоврядування.

У нормотворчій діяльності Асоціація здійснює експертну оцінку й організує обговорення законодавчих ініціатив, на основі яких готує пропозиції. У цій роботі Асоціація спирається на створений за її участі у 2012 році Ресурсний центр зі сталого місцевого розвитку. За період його роботи сформовано команду фахівців, які також беруть участь у публічному експертному обговоренні законодавчих ініціатив, готують роз'яснення для органів місцевого самоврядування. За цим напрямком діяльність Асоціації відбувається у тісній взаємодії з Науково-дослідним інститутом державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук.

Тільки за перше півріччя 2016 року Асоціацією було опрацьовано більше 30 проектів та чинних нормативно-правових актів, які стосувалися бюджетних відносин, порядку здійснення повноважень органами місцевого самоврядування, добровільного об'єднання громад, адміністративно-територіального устрою, кадрових питань та інших. Здійснюється моніторинг та аналіз законодавчого процесу у центральних органах виконавчої влади, Кабміні та Верховній Раді. За результатами розгляду до відповідних профільних центральних органів виконавчої влади, Уряду та Парламенту направляються пропозиції та зауваження у форматі звернень Асоціації.

У 2016 році Асоціація ініціювала низку круглих столів як стосовно загальних питань децентралізації, так і стосовно методології та практики вирішення окремих питань розвитку громад та відповідних територій. 11 листопада 2016 року Асоціація звернулася до Кабміну з пропозицією провести навчання у зв'язку із новими принципами формування місцевих бюджетів.

Асоціація проводить активну інформаційно-роз'яснювальну роботу: підготовку та видання друкованих матеріалів, організацію і проведення консультативних заходів тощо. Зокрема,

для представників рад, які входять до Асоціації, навесні 2016 року було проведено низку регіональних навчальних тренінгів з питань організаційно-правової роботи, управління спільним майном територіальних громад, розробки та супроводу програм проектів і заходів, які фінансуються з місцевих бюджетів, залучення коштів для реалізації місцевих і регіональних програм, взаємодії з громадськістю.

Важливим аспектом також є співпраця з міжнародними організаціями. У тому числі стосовно обміну досвідом із впровадження реформ щодо вдосконалення регіонального управління та децентралізації. ▶

Асоціація співпрацює:

- з Радою Європи у рамках програми «Децентралізація та територіальна консолідація влади» шляхом сприяння у реалізації компонентів програми «Конкурс: кращі практики місцевого самоврядування», онлайн комунікаційної платформи для регіональних виборних представників, а також експертної підтримки;
- з ООН та ЄС у рамках програми «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» здійснюється шляхом розбудови інституційної спроможності УАРОР через підтримку напрямків діяльності Центру управління знаннями «Ресурсний центр зі сталого місцевого розвитку»;
- зі Швейцарією у рамках проекту DESPRO (Швейцарсько-Український проект «Підтримка децентралізації в Україні» спрямований на покращення системи державного управління шляхом підвищення ролі місцевого само-управління) у фінансовому та нормативно-правовому напрямках. Започатковано систему моніторингу місцевих бюджетів, у тому числі аналіз місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад, ведеться робота щодо удосконалення нормативно-правової бази, в тому числі шляхом проведення спільних заходів і консультацій. Крім того, спільно здійснюється освітньо-інформаційна робота.

Також є інші міжнародні проекти, в яких задіяно Асоціацію, а саме: проект ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні», налагоджено співпрацю з міжнародними інституціями щодо спільного впровадження проекту USAID «Децентралізація приносить кращі

результати та ефективність» (DOBRE), з Міністерством захисту навколишнього середовища та регіонального розвитку Латвійської Республіки, фахівцями Китайської державної компанії «China Haisum Engineering CO. LTD».

Українська асоціація районних та обласних рад усвідомлює необхідність продовження реформи місцевого самоврядування та подальшої децентралізації. У межах своїх повноважень ми готові брати активну участь у цих процесах, забезпечуючи комунікацію районних та обласних рад з центральною владою. Водночас Асоціація уважно стежить за ходом реформи місцевого самоврядування і вважає своїм обов'язком стимулювати її ефективне впровадження.

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА – ДВА РОКИ ШЛЯХУ (ГРУДНЕВІ ТЕЗИ)

1. УКРАЇНА ЯК ЄВРОПА: ЗГУРТОВАНІСТЬ ЯК ПРОТИВАГА РОЗПАДУ

Європейський Союз, до якого прагне Україна, дуже різний. Одні країни дуже розвинуті та багаті, інші мають проблеми з розвитком. В одних традиційна демократія є гарантією прав людини і збалансованого розвитку, в інших – можливість прийти до влади не надто демократично орієнтованих правителів. Попри це ЄС дбає про всіх. Багатші діляться з біднішими, не тільки грошима, але й досвідом та уміннями. Масштаб ЄС дійсно вражаючий. Але і у багатьох європейських країнах є свої маленькі «Данії» і маленькі «Албанії», які потребують уваги своєї столиці, і інструментарій ЄС спрямовується і на ці особливі регіони окремих країн. Європа присутня всюди, і згуртованість Європи, яка була двічі розколена світовими війнами, десятками локальних конфліктів, є пріоритетом номер один для ЄС.

“

Згуртованість для України є не просто пріоритетом, це фактор нашого виживання як держави. Або ми забезпечимо згуртованість українського простору і розвиваємось, або нас таки порвуть на шматки.

Протягом усіх років незалежності українська влада до весни 2014 року так і не усвідомлювала, що Україна знаходиться в зоні ризику розриву її суверенної території. Регіони України, які формувались у складі різних держав, які по-різному сформували свій етнічний склад у роки СРСР, які по-різному урбанізовані, які відрізняються один від одного мовними та ментально історичними ознаками, можуть за активного зовнішнього втручання перетворитись на загрозу як для держави в цілому, так і для самого регіону. 23 роки незалежності не сформували єдиний український простір, вакуум заповнила Московія, і ми втратили Крим і частину Донбасу (принаймні, на середньострокову перспективу).

Надзавдання сучасного часу – творення згуртованої України, формування єдиного загально-

Анатолій ТКАЧУК

Директор з питань науки та розвитку Інституту громадянського суспільства

українського економічного, політичного, мовного, культурного, освітнього, інформаційного простору в межах усієї України.

2. УКРАЇНА ФОРМУЄ СВОЮ МОДЕРНУ ДЕРЖАВНУ РЕГІОНАЛЬНУ ПОЛІТИКУ (ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА НОВІ ПРОБЛЕМИ)

Сьогодні ключовим документом, що визначає державну регіональну політику на середньостроковий період, є Державна стратегія регіонального розвитку України до 2020 року від 6 серпня 2014 року №385 (далі – ДСРР-2020).

На жаль, цей фундаментальний документ досі не зайняв ключового місця в ієрархії стратегічних документів України, і про нього рідко згадують, плануючи нові реформи чи ухвалюючи нові стратегії, концепції та закони.

Розвиток та єдність, орієнтовані на людину, – основна ідея сучасної державної регіональної політики в Україні (ДСРР-2020).

Варто знову згадати основні новели ДСРР-2020, які є вкрай важливими для формування політик у різних сферах, виходячи із благородної мети, яка коротко може бути викладена таким чином:

Підвищення рівня життя населення незалежно від місця проживання людини на основі: розвитку регіонів; соціальної та економічної єдності держави. ▶

- 1. Інтегрований підхід** до формування і реалізації державної регіональної політики, який поєднує такі складові:

Секторальну (галузеву) — підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів... забезпечення ефективної спеціалізації регіонів з пріоритетним використанням власного ресурсного потенціалу; (в ЄС зараз говорять про «розумну спеціалізацію»);

Територіальну (просторову) — досягнення рівномірного та збалансованого розвитку територій... забезпечення соціально-економічної єдності і рівномірності розвитку регіонів з метою створення рівних умов для розвитку людини;

Управлінську — застосування єдиних підходів до формування і реалізації політики регіонального розвитку, створення єдиної системи стратегічного планування та прогнозування розвитку держави і регіонів, оптимізація системи територіальної організації влади.

- 2. Єдність** — зменшення соціально-економічних диспропорцій між окремими регіонами, забезпечення просторової, політичної, економічної, соціальної, гуманітарної цілісності України.

Чи не вперше в історії України в 2017 році за рахунок бюджетної підтримки ЄС на регіональний розвиток може бути запущено кілька загальнонаціональних програм, що спрямовані на досягнення єдності українського простору.

- 3. Відмова від патерналізму у форматі держава-регіон**, перехід до формування постійно відтворювальної внутрішньої (ендогенної) бази розвитку регіонів в умовах відкритої економіки.

Бюджетна децентралізація, проведена в грудні 2014 року, суттєво перерозподілила кошти на громади та регіони, які отримали можливість фінансувати свої проекти розвитку. Закріплення 10% податку на прибуток підприємств на рівні регіону створює зацікавленість у розвитку регіональної економіки. Регіони отримали можливість формувати свої стратегії розвитку й отримувати фінансування з державного та місцевих бюджетів.

- 4. Координація дій.** Горизонтальна координація дій органів державної влади, які мають вплив на регіональний розвиток, запровадження багаторівневого вертикального управління, що має сприяти синхронізації дій центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері регіонального та місцевого розвитку.

Законодавчо така координація впливає із повноважень Мінрегіону як органу, що має координувати діяльність інших ЦОБВ у сфері регіонального розвитку, а також через розробку регіональних стратегій розвитку, які мають відповідати ДСРР, методика розробки регіональних стратегій передбачає максимальну участь різних суб'єктів регіонального розвитку. На нинішній час питання координації на всіх рівнях залишається не вирішеним.

- 5. Відповідальні кадри.** Підготовка висококваліфікованих кадрів у відповідних центральних і місцевих органах виконавчої влади, які мають знання та навички щодо розроблення та реалізації проектів регіонального розвитку.

На жаль, система підготовки та перепідготовки кадрів для сфери регіонального розвитку і взагалі для органів місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад так і не створена. Раніше ухвалені у 2008–2009 роках документи з цих питань залишилися не виконаними. Проекти, які подаються на ДФРР, показують дуже низьку кваліфікацію їх авторів.

- 6. Фінансування за правилами.** Запровадження фінансування ДРП та проектів регіонального розвитку на середньостроковій основі має узгоджуватися з пріоритетами ДРП, концентруватися на ключових проектах, що забезпечують удосконалення інфраструктури для економічного зростання.

Створення ДФРР має ключову роль для формування передбачуваного та прозорого фінансування проектів регіонів. Проте ще жодного року не було виконано вимогу статті 24-1 Бюджетного кодексу України щодо розміру ДФРР у 1% бюджету. До того ж, регіони так і не змогли формувати розвиткові проекти для фінансування з ДФРР, а рішення про фінансування проектів з регіонів, які не відповідають викладеному вище принципу та вимогам статті 24-1, все одно приймалось.

- 7. Ключова роль міст.** Поширення позитивних процесів розвитку міст на інші території, розвиток сільської місцевості.

Роль міст у розвитку регіонів і територій різко зросла у процесі децентралізації, особливо в об'єднаних громадах, які утворені навколо міст. У таких випадках міста дійсно поширили свої впливи на сільські території, можливості яких суттєво зросли. Поряд із цим намітилась тенденція, коли в регіонах стали блокувати утворення ОТГ навколо міст, консервувати сільські території поза впливом міст, що суперечить ідеології ДСРР і європейській практиці.

3. РОЗВИТОК РЕГІОНІВ

Коли ми сьогодні говоримо про розвиток регіонів, то тут варто розуміти, що Європейський Союз перейшов до нового розуміння розвитку — стале зростання, яке поєднує у собі:

Розумне зростання:

дослідження та інновації; інформування та передача технологій; конкурентоспроможне мале і середнє підприємництво.

Стабільне зростання:

перехід до низьковуглецевої економіки; адаптація до зміни клімату, запобігання та управління ризиками; захист довкілля і ефективне використання ресурсів; стабільний транспорт та усунення вузьких місць у мережевих індустріях.

Інклюзивне зростання:

зайнятість та підтримка трудової мобільності; соціальна інтеграція та боротьба з бідністю; освіта, навички і навчання протягом життя; інституційне будівництво та ефективна публічна адміністрація.

Українські регіони, плануючи свій розвиток, мали б враховувати такі загальноєвропейські тренди у своїх стратегіях розвитку та готувати відповідні проекти регіонального розвитку для отримання фінансування з Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР).

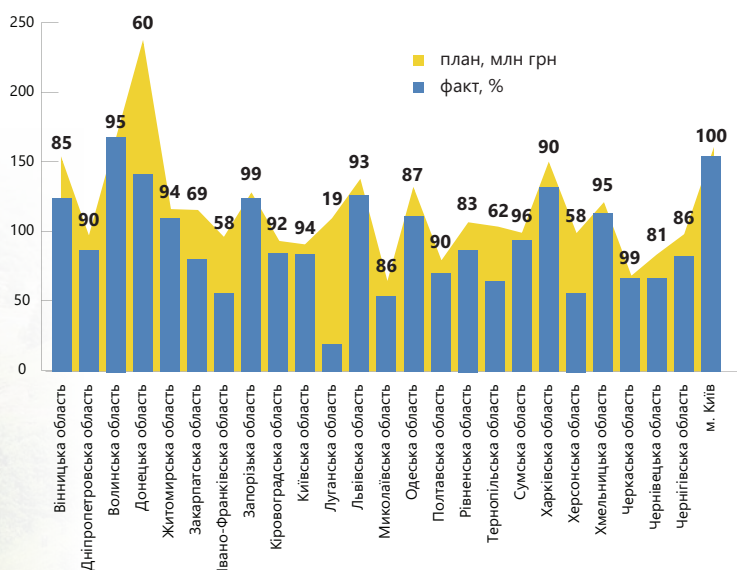
4. ДЕРЖАВНИЙ ФОНД РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

ДФРР є важливою складовою модерної державної регіональної політики. Він запроваджувався як:

- Механізм поборювання лобізму та корупції при розподілі коштів з державного бюджету на регіональний розвиток;**

Розподіл коштів між регіонами відбувається не за принципом лояльності, а за формулою. ▶

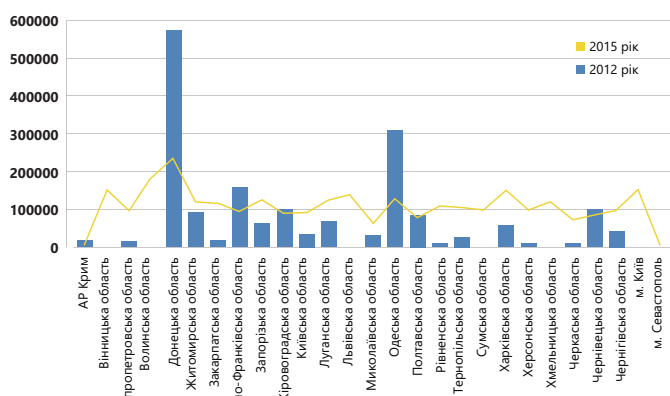
Використання коштів ДФРР у 2015 році

2. Можливість середньострокового планування розвитку;

У 2015-2016 роках розмір ДФРР складає 3 млрд грн. Це хоча й менше 1% загального фонду ДБУ, але дає змогу регіонам відбрати проекти на фінансування з ДФРР під гарантований мінімум фінансування. Проте не всі області виявились готовими до подання проектів!

Розподіл фонду регіонального розвитку (тис. грн)

3. Спосіб фінансування проектів регіонального розвитку, що відповідають регіональним стратегіям розвитку та дають змогу досягати визначених у стратегіях операційних і стратегічних цілей;

Більшість проектів, які подаються на фінансування з ДФРР, є досить дрібними, які не впливають із стратегії розвитку області і навряд чи мають вплив на зростання регіону.

Приклад проекту регіонального розвитку 1 (типовий): Закарпаття, проект 005567-3К 2016-2016 Капітальний ремонт ділянки вулиці від будинку №128 до будинку №255 в селі Сусково. Коштів із ДФРР – 461 тис. грн. Для переконливості в необхідності такого проекту на сайті Мінрегіону є навіть фото цієї вулиці.

Проект регіонального розвитку із ремонту вулиці в селі на Закарпатті. Фото із сайту ДФРР.

Приклад проекту регіонального розвитку 2 (нетиповий): Сумська область. Проект 006251-СУ 2016-2016 Будівництво інженерних мереж водопостачання та водовідведення (до промислового парку «Тростянець») міста Тростянець – 3 млн грн з ДФРР.

Схема відведених під промпарк ділянок. Із сайту Тростянецької міськради.

4. Стимул до формування навичок написання проектів розвитку на перспективу (у випадку долучення України до фондів ЄС).

За невеликим винятком із регіонів надходять вкрай концептуально слабкі проекти, які традиційно зорієнтовані на ремонти об'єктів соціальної сфери, частково на будівництво нових об'єктів бюджетних установ. Автори проектів з регіонів, регіональні комісії так і залишились у вчорашньому дні і не переорієнтувались на вирішення завдань розвитку регіонів за державні кошти. На поточні ремонти мають використовуватись в основному кошти місцевих бюджетів, які суттєво зросли в наслідок бюджетної децентралізації.

5. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ЗГУРТОВАНOSTІ УКРАЇНИ

До початку творення об'єднаних територіальних громад, бюджетної децентралізації та запровадження формульного підходу до розподілу коштів Державного бюджету України між регіонами ми мали систему, яка породжувала регіональний егоїзм. Велика кількість суб'єктів базового рівня чекали субвенцій, які проходили через область і район, відчуття державної підтримки при цьому втрачалось. Вирівнювання по видатках створювало ілюзію для одних, більш економічно спроможних, що їх оббирає держава, а в інших, бідніших, існувало відчуття образи на державу, що їм замало дають.

Все це розмивало роль держави як єдиного цементуючого організму, стимулювало відцентрові рухи, які до того ж отримували додаткове живлення з Кремля.

Починаючи з 2015 року Україна створила чотири потужних фінансових інструменти згуртованості державного простору:

- ▶ вирівнювання по доходах, що виглядає справедливим;
- ▶ фінансування регіонального розвитку на основі формули;
- ▶ субвенція на розвиток інфраструктури об'єднаних територіальних громад;
- ▶ збільшення кількості місцевих бюджетів, що перейшли на прями відносини з бюджетом державним.

Об'єднані територіальні громади, які утворились з не досить інтегрованих між собою сіл-рад, отримали таку ж саму проблему власної згуртованості, як і Україна, і тепер на місцевому рівні мають здійснювати кроки на творення своєї нової згуртованої громади, нової місцевої ідентичності, що також зменшує вплив регіональної політичної еліти.

Більшість стратегічних планів об'єднаної територіальної громади містять такий пріоритет, як інтеграція громади.

Перехід об'єднаної територіальної громади до розуміння необхідності стратегічного планування свого розвитку із розрахунком на кошти ДФРР дає змогу сподіватись на більш швидке

опанування проектними підходами більшої кількості спеціалістів, що стимулюватиме конкуренцію, а отже, покращуватиме якість проектів.

6. ВИКЛИКИ ДЛЯ НОВОЇ ДРП СЬОГОДНІ

До традиційних викликів державної регіональної політики до ухвалення ДСРР-2020 та Закону «Про засади державної регіональної політики» додалися нові.

Один із них – зовнішній глобальний та об'єктивний – агресія з боку Росії на фоні радикалізації суспільних настроїв у світі; інший – наш внутрішній, український суб'єктивний – неготовність реалізовувати нову державну регіональну політику, визначену згаданими нормативними документами та невиконання приписів цих документів.

На фоні війни, великої кількості переміщених осіб у регіонах, що впливає на структуру та суспільні настрої населення регіонів, в Україні досі так і не розпочата реалізація програм і проектів, що впливають із ДСРР-2020 для забезпечення згуртованості України, єдності її економічного, культурного, інформаційного, мовного простору. ▶

Приклад: Планом пріоритетних дій Уряду на 2016 рік передбачалось в третьому кварталі поточного року забезпечити «збільшення державного фонду регіонального розвитку до 1,5 відсотка прогнозного обсягу доходів загального фонду Державного бюджету України на відповідний рік, з яких 0,5 відсотка буде витрачатись на реалізацію програм та проектів, що відповідають державним цілям регіональної політики» (Розпорядження № 418-р від 27.05.2016).

Цей пункт плану залишився не виконаним. Натомість проектом Закону №5131 від 15.09.2016 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України», внесеного Урядом, не збільшується розмір ДФРР, а допускається можливість переведення його до категорії «спецфонду», тобто негарантованого фінансування. Це зруйнує передбачуваність фінансування, поверне ручний режим розподілу коштів між регіонами та втрати коштів від бюджетної підтримки регіонального розвитку з боку Європейського Союзу.

Регіони так і не спромоглися готувати та просувати реальні проекти регіонального розвитку, які спрямовані на зростання регіонів, і подавати ці проекти відповідно до вимог законодавства на рік уперед.

7. ЗАВДАННЯ НА МАЙБУТНІЙ ПЕРІОД

Не робити кроків назад.

Збільшити ДФРР до 1,5 % загального фонду ДБУ, при цьому одну третину фонду спрямувати на проекти, що формують «згуртовану» Україну – творять єдиний український простір у межах суверенної території держави.

Запровадити програми, що сприяють формуванню єдиного українського простору уже в 2017 році, визначити пріоритетами міжрегіональне співробітництво та міжрегіональні проекти, що «зшивають» Україну.

Фінансувати з ДФРР винятково проекти, які впливають із регіональної стратегії, мають довготривалий вплив на розвиток регіону і вартість яких складає не менше 1,5 млн грн.

Кошти, які регіон не використовує через відсутність проектів, мають переходити на наступний рік і перерозподілятися серед усіх інших регіонів за формулою.

Запровадити ідентифікацію усіх об'єктів, що створені/реконструйовані за рахунок коштів Державного бюджету України, аби було видно роль держави.

Здійснити моніторинг виконання регіональних стратегій розвитку для їх можливого коригування чи визначення причин нереалізації.

Запровадити конкурс на кращий проект регіонального розвитку, передбачивши при цьому надання додаткових коштів переможцю.

Провести інвентаризацію нормативно-правових актів, що стосуються регіонального розвитку для їх гармонізації.

Розуміти, що збалансована регіональна політика, творення згуртованої України є головним засобом протистояти зусиллям Кремля, спрямованим на розвал України.

**Європа – Україна – регіон – громада – людина – громада – регіон – Україна – Європа.
Від Європи до людини і від людини до Європи. Вічне коло зростання.**

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ПРОЄКТІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЗА РАХУНОК КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО ФОНДУ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Державний фонд регіонального розвитку (далі – ДФРР) як інструмент провадження державної політики регіонального розвитку розпочав свою роботу у 2012 році. З того часу до 2015 року ДФРР як бюджетну програму було передбачено Міністерством фінансів. При цьому до 2014 року включно супровід цієї програми, тобто формування принципів відбору, опрацювання проєктів та підготовку до затвердження їх переліків здійснювало Мінекономрозвитку. Варто відзначити, що у 2014 році кошти ДФРР хоча і були на початку року передбачені регіонам, все ж не було використано жодної копійки на реалізацію проєктів у зв'язку з відсутністю фінансування через секвестр бюджету.

З 2015 року нормативно-правовий супровід ДФРР здійснює Мінрегіон, а з 2016 року є ще й головним розпорядником коштів по зазначеній бюджетній програмі. За 2 роки сформовано нову нормативну базу відбору та реалізації проєктів:

- ▶ Постанови Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 № 195 «Питання використання у 2015 році коштів державного фонду регіонального розвитку» та № 196 «Деякі питання державного фонду регіонального розвитку» (зі змінами);
- ▶ Наказ Мінрегіону – від 14.04.2015 № 74 «Про затвердження примірного Положення про регіональну комісію з оцінки та проведення попереднього конкурсного відбору інвестиційних програм і проєктів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку» (зі змінами);
- ▶ Наказ Мінрегіону від 24.04.2015 № 80 «Питання підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм і проєктів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку» (зі змінами).

Надія БОНДАРЧУК

Начальник Управління впровадження та моніторингу пріоритетних проєктів будівництва Мінрегіону

Кошти ДФРР розподіляються між регіонами за пропорцією, визначеною тією ж ст. 24-1 Бюджетного кодексу України з дотриманням таких критеріїв розподілу між Автономною Республікою Крим, областями та містами Києвом і Севастополем:

- ▶ 80 % відсотків коштів – відповідно до чисельності населення, яке проживає у відповідному регіоні;
- ▶ 20 % коштів – з урахуванням рівня соціально-економічного розвитку регіонів відповідно до показника валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу (для регіонів, у яких цей показник менше 75 відсотків середнього показника по Україні).

Таким чином, 4/5 обсягу ДФРР діляться між регіонами пропорційно до чисельності їх населення, а ще 1/5 розподіляється між тими регіонами, що мають ВРП, менший за 75 % середнього показника по Україні – також пропорційно до чисельності населення таких регіонів.

Отже, основні принципи фінансування регіональних проєктів визначено вказаною вище нормативною базою. Так, зокрема, Постановою Кабінету Міністрів України № 196 від 18.03.2016 затверджено Порядок підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм і проєктів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів ДФРР, та Порядок використання коштів ДФРР.

“ДФРР – це бюджетна програма, яка передбачається державним бюджетом. Про це йдеться у ст. 24-1 Бюджетного кодексу України. Крім того, передбачено, що при складанні проєкту Державного бюджету України та прогнозу Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетні періоди ДФРР передбачається в обсязі не менше 1 відсотка прогнозного обсягу доходів загального фонду проєкту Державного бюджету України на відповідний бюджетний період. Як показує практика, жодного року у зазначеному обсязі кошти регіонам не передбачались. ▶

Відповідно до п. 6 Порядку підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів ДФРР, інвестиційні програми і проекти повинні відповідати одній з таких умов:

1. відповідність пріоритетам, визначеним у Державній стратегії регіонального розвитку, стратегіях розвитку регіонів та у планах заходів з їх реалізації;
2. впровадження інвестиційних програм і проектів як проектів співробітництва територіальних громад;
3. підтримка добровільно об'єднаних територіальних громад.

Тобто проект має бути розроблений на виконання плану заходів з реалізації регіональної стратегії розвитку, бути розробленим і реалізованим об'єднаною територіальною громадою або передбачати співробітництво об'єднаних територіальних громад. Лише відповідність одній із цих умов дає проекту підставу брати участь у конкурсному відборі.

Також основними умовами відбору регіональною комісією інвестиційних програм і проектів є їх відповідність п. 6 цього Порядку, а також:

1. для інвестиційних програм і проектів, які передбачають будівництво, — наявність затвердженої в установленому законодавством порядку проектної документації;
2. календарний план реалізації становить від одного до трьох років;
3. співфінансування з місцевих бюджетів на рівні 10 %;
4. спроможність суб'єктів, на фінансування об'єктів яких залучаються кошти державного фонду регіонального розвитку, забезпечувати подальше власне фінансування або їх утримання за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Заявниками проектів можуть бути місцеві та центральні органи виконавчої влади й органи місцевого самоврядування (власники державних та комунальних об'єктів).

Наказом Мінрегіону від 14.04.2015 № 74 (із змінами) затверджено примірне Положення про регіональну комісію з оцінки та проведення попереднього конкурсного відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку, зокрема визначено, що:

- до складу комісії можуть включатись представники агенції регіонального розвитку, регіональних офісів реформ, обласних відді-

лень всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, які займаються питаннями місцевого/регіонального, соціально-економічного та/або інвестиційного розвитку, наукових та інших установ (за погодженням з їх керівниками);

- кількість членів комісії з числа представників органу, який її утворив, не має перевищувати 1/3 загальної кількості складу комісії, а кількість представників громадських об'єднань повинна становити не менше 1/3 загальної кількості складу Комісії;
- засідання комісії є правоможним за умови присутності на засіданні не менш як 2/3 членів складу комісії.

У 2015 році за підтримки проекту ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку України» було започатковано демократичні новачки щодо створення онлайн-платформи за адресою: dfrr.minregion.gov.ua, на якій відповідно до наказу Мінрегіону від 24.04.2015 № 80 «Питання підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку» (зі змінами) розміщуються всі проекти, які подаються заявниками до участі у конкурсному відборі. За допомогою онлайн-платформи члени конкурсної комісії мають змогу в онлайн-режимі розглядати та оцінювати проекти, а громадськість — відслідковувати подачу проектів та результати їх оцінювання. Відповідним наказом передбачено обов'язкові онлайн-трансляції засідань конкурсних комісій.

Відповідно до зазначеного Наказу Мінрегіону члени конкурсної комісії (не менше п'яти), за відповідним рішенням зазначеної комісії, можуть оцінювати як певну кількість проектів, рівномірно розподілену між ними, так і всі подані заявниками проекти. Бали виставляються членами комісії щодо кожного окремого проекту. Остаточна оцінка проекту розраховується шляхом додавання балів, виставлених усіма членами комісії, що здійснювали його оцінку, та поділу на їх кількість для визначення середньої арифметичної оцінки за кожним проектом.

Основними критеріями оцінювання проектів, що комплексно визначають значущість проекту для громад чи регіону в цілому, є:

1. Територія охоплення вирішення проблеми (громада, декілька громад, район, область);
2. Вплив проекту на вирішення проблеми.
3. Інноваційність проекту;
4. Соціально-економічні особливості проекту;
5. Залучення додаткових джерел фінансування (крім обов'язкових 10 % співфінансування з місцевих бюджетів).

Усі проекти, що були оцінені конкурсною комісією, включаються в єдиний рейтинговий список за принципом: згори — максимальна кількість балів, внизу — мінімальна.

До оцінювання не допускаються проекти, заявники яких не надали на розгляд конкурсної комісії необхідних документів, визначених наказом, чи не розмістили проекти на dfr.minregion.gov.ua.

Переможцями конкурсного відбору стають ті проекти, які мають найбільший рейтинговий бал та набрали не менше 30 % максимально можливої кількості балів. У випадку виникнення об'єктивних обставин, через які проект-переможець, відібраний регіональною комісією, має бути виключений за її рішенням із запропонованого до фінансування за рахунок коштів ДФРР Переліку проектів, його місце займає проект, що слідує за ним нижче у рейтингу.

Члени комісії можуть провести повторне оцінювання проекту/проектів за рішенням комісії за наявності вмотивованих підстав для такого рішення.

Індивідуальні оцінки експертами проектів повинні бути проаналізовані на предмет виявлення об'єктивної невідповідності реальному стану речей отриманих балів за окремими (або усіма) критеріями по проекту/проектам.

Повторне оцінювання щодо проекту може бути застосоване лише один раз та має бути здійснено протягом п'яти робочих днів з дня засідання комісії.

Проекти-переможці конкурсного відбору за рахунок коштів ДФРР попередніх років, термін реалізації яких був визначений заявниками від 2 до 3 років, автоматично включаються регіональними комісіями до переліку на наступні роки без додаткового оцінювання з обсягом коштів ДФРР, визначених за роками відповідними заявниками.

При цьому доцільність внесення змін до обсягів фінансування проектів-переможців конкурсного відбору, термін реалізації яких складає від 2 до 3 років, за рахунок коштів ДФРР за роками

(їх збільшення), приймається регіональною комісією за наявності економічних обґрунтувань і підтвердження неможливості профінансувати відповідну різницю коштів за рахунок місцевих бюджетів або інших джерел, незаборонених законодавством.

Супровідні листи Київської міської та обласних держадміністрацій щодо відібраних регіональними комісіями переліків проектів, які пропонуються до фінансування за рахунок коштів ДФРР у відповідному році, з повним пакетом необхідних документів, у тому числі з переліком таких проектів за підписом голови облдержадміністрації, оформлених відповідно до законодавства (на офіційному бланку ОДА, підпис на переліку завірено печаткою ОДА) подаються до Мінрегіону для подальшого розгляду проектів на Міжвідомчій комісії Мінрегіону. До пакета документів в обов'язковому порядку, входять, у тому числі, копія Протоколу засідання регіональної комісії з відповідними рейтинговими оцінками всіх проектів та, зокрема, проектів-переможців конкурсного відбору, за підписом Голови та секретаря регіональної конкурсної комісії.

Міжвідомча комісія приймає рішення щодо відповідності поданих проектів вимогам законодавства, після чого перелік в установленому порядку затверджує Кабінет Міністрів України.

Загалом передбачена сьогодні процедура відбору проектів працює лише другий рік. Якісні проекти з'являються, проте їх небагато. Основною задачею на сьогодні є створення сприятливих умов для переходу проектів, що передбачають виключно будівельні роботи, так званих «твердих» проектів, до проектів «м'яких», розвиткових, не спрямованих виключно на будівництво. Кінцевою метою таких проектів майбутнього буде їх спроможність не просто покращувати якість надання тих чи інших соціальних послуг, а переводити їх на якісно інший рівень, не лише економити видатки з місцевих бюджетів на утримання існуючої інфраструктури, а й збільшувати надходження до таких бюджетів, збільшувати податки, створювати нові робочі місця — не у соціальній сфері, а у бізнесі, виробництві, сфері послуг тощо.

Довідка

У 2015 році було передбачено ДФРР у розмірі 2,908 млрд грн, і за них фінансувалося 876 проектів (в т. ч. погашення кредиторської заборгованості по 41 проекту). Перелік інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що фінансувались у 2015 році, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11.07.2015 № 766 (із змінами). Фактичні видатки склали 2,4 млрд грн (в середньому по Україні відсоток використання коштів ДФРР становив 82,26 %). Із затверджених Урядом проектів роботи до кінця 2015 року були завершені на 532 об'єктах із обсягом фінансування за рахунок ДФРР 1,3 млрд грн. Станом на середину грудня 2016 року до фінансування за рахунок ДФРР затверджено 810 проектів на загальну суму 3 млрд грн. Перелік інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що фінансуються у 2016 році, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11.05.2016 № 362 (із змінами). Інформацію щодо використання у 2016 році коштів ДФРР можна подивитись на сайті dfr.minregion.gov.ua в розділі «Новини».

7 грудня 2016 року у Києві відбулась конференція Всеукраїнської мережі фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку РЕГІОНЕТ «Енергія регіонального розвитку»

Відеозапис і матеріали заходу доступні за таким посиланням: goo.gl/nqjLgm

8 грудня 2016 року у Києві відбулась заключна конференція Програми ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні»

Конференція зібрала близько 300 провідних експертів України та Європи у сфері регіонального та місцевого розвитку

Відеозапис і матеріали заходу доступні за таким посиланням: goo.gl/2AXscy

9 грудня 2016 року відбулась презентація проектів регіонального розвитку та проектів підтримки внутрішньо переміщених осіб грантової Програми ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні»

Більш детально про всі 32 проекти – goo.gl/n4pgCi

Відеозапис і матеріали заходу доступні за таким посиланням: goo.gl/8ZoKwG

ВІННИЧЧИНА: ПРІОРИТЕТИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Вінницька область

Валерій КОРОВІЙ

Голова Вінницької обласної державної адміністрації, к.е.н., заслужений економіст України

Реалізація пріоритетів стратегії розвитку та щорічних програм соціального й економічного розвитку області дає змогу суттєво нарощувати економічний потенціал, розвивати базові галузі економіки, вирішувати соціальні питання населення.

Основа наших здобутків — розвинений промисловий та аграрний сектор економіки.

Загальний земельний фонд Вінницької області складає 4,4 % від площі України. Питома вага земель сільськогосподарського призначення становить майже 78 % від загального земельного фонду області. Область має понад 2,0 млн га сільськогосподарських угідь, з них 1,7 млн га ріллі. В переважній більшості — це високоякісні чорноземи. І саме тому Вінниччина має один із найпотужніших серед регіонів України агропромисловий комплекс.

За січень — вересень 2016 року Вінниччина зайняла 1-ше місце:

- ▶ за обсягом виробництва валової продукції сільського господарства;
- ▶ за темпами зростання сільськогосподарського виробництва;

В поточному році вперше намолочено понад 3 млн тонн зерна ранньої групи зернових, в т.ч. 2,3 млн т пшениці (середня урожайність — 55,3 ц/га; в 2015 році — 45,2 ц/га). Валовий збір зернових очікується на рівні 5,6 млн т, що перевищує минулорічний показник більше, ніж на 40 %.

На Вінниччині за добу виробляється:

- ▶ цукор білий кристалічний — 863 т;
- ▶ молоко рідке оброблене — 965 т;
- ▶ борошно — 500 т;
- ▶ олія соняшникова — 950 т;
- ▶ хліб та хлібобулочні вироби — 116 т;
- ▶ кондитерські вироби — 133 т;
- ▶ соки фруктові та овочеві — 90 т;
- ▶ м'ясо птиці — 238 т;
- ▶ м'ясо великої рогатої худоби — 26 т.

“

Вінницький регіон — розвинений промислово-аграрний, науково-виробничий, культурно-освітній центр України та Поділля, де створені умови для якісного рівня життя громади, шляхом інноваційного розвитку економічного потенціалу та створення позитивного інвестиційного клімату.

Облдержадміністрацією разом із місцевими органами виконавчої влади проводиться цілеспрямована робота з реалізації пріоритетів Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2020 року.

Стратегічні пріоритети роботи обласної державної адміністрації

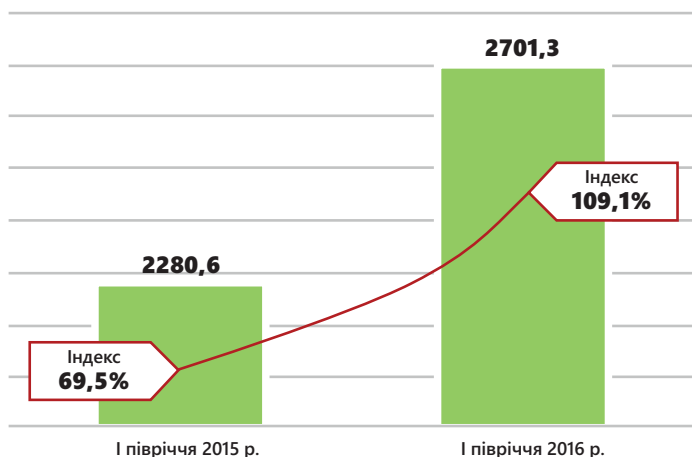

Наявність конкурентоспроможних підприємств харчової, машинобудівної, деревообробної, хімічної промисловості дає сприятливі можливості для дій автономних торговельних преференцій при поставках продукції до країн-членів ЄС, експорт товарів до яких за вісім місяців 2016 р. склав 178,5 млн дол., або 37,7 % загального обсягу експорту, та збільшився порівняно з січнем – серпнем 2015 р. на 21,2 %.

В області працює 1330 промислових підприємств (великі, середні та малі), які впродовж останніх років демонструють динамічний розвиток: індекс промислового виробництва за січень – вересень склав 102,5 %. За I півріччя 2016 року фінансовий результат промислових підприємств до оподаткування становив 919,7 млн грн прибутку, що на 42 % більше відповідного періоду 2015 року (71,8 % підприємств є прибутковими).

Ефективна діяльність промислового комплексу області дала змогу переважній більшості підприємств забезпечити фінансування капітальних інвестицій.

Освоєно капітальних інвестицій, млн грн

В цілому всіма підприємствами й організаціями області в першому півріччі поточного року за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 2,7 млрд грн капітальних інвестицій, що становить 109,1 % до відповідного періоду попереднього року. Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно понад 70 % загального обсягу. Частина

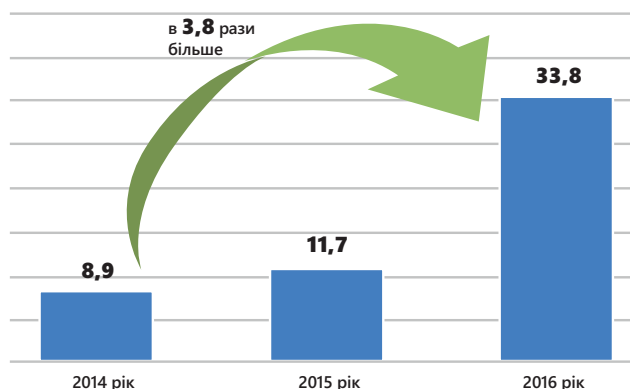
залучених і запозичених коштів, а саме кредитів банків та інших позик, незначна і становила трохи більше 4 %.

У 2016 році, вперше за останні 4 роки, Вінниччина отримала значну фінансову підтримку держави на реалізацію інвестиційних проектів соціального спрямування в обсязі 280,3 млн грн, що на 67,4 % більше за попередній період, у тому числі:

- ▶ державний фонд регіонального розвитку – 140,8 млн грн, фінансуються 22 проекти;
- ▶ субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій – 139,5 млн грн, що у 8 разів більше, ніж у 2015 році, фінансуються 193 проекти.

В поточному році особлива увага приділяється використанню державної субвенції на розвиток інфраструктури об'єднаних територіальних громад Вінницької області в сумі 5675 тис. грн, які майже повністю освоєні на реалізацію 5 інвестиційних проектів соціального спрямування. Крім того, додаткові ресурси в сумі 1321 тис. грн на розвиток інфраструктури вдалось залучити Калинівській об'єднаній територіальній громаді. Загалом в поточному році очікується зростання капітальних видатків об'єднаних територіальних громад Вінницької області в 3,8 разу порівняно з 2014 р. ▶

Темпи зростання капітальних видатків по бюджетах об'єднаних територіальних громад за 2014–2016 роки

З метою залучення приватних інвестицій в економіку області ОДА сприяє та підтримує реалізацію 73 довгострокових інвестиційних проектів (період їх реалізації 2016-2020 рр.) на загальну суму 8,9 млрд грн, що дозволить створити додатково 6190 нових робочих місць. Зокрема: ПАТ «Вінницький олійножировий комбінат», Компанія ЦВС-Гроцр, ТОВ «БарлінекІнвест», ТОВ «Вінницька птахофабрика».

За 9 місяців 2016 року в промисловості та суміжних галузях реалізовано 18 інвестиційних проектів загальною вартістю більше 250 млн грн, що дозволило створити 180 нових робочих місць.

Для широкого висвітлення інвестиційних процесів в області та залучення іноземних інвестицій керівництвом області було прийнято рішення щодо оновлення структури та дизайну веб-сайту «Інвестиційного порталу Вінниччини» (www.vininvest.gov.ua), який працює з серпня 2016 року.

На сьогодні Вінниччина має велике прагнення до співпраці з усіма зацікавленими сторонами, в тому числі й міжнародними представництвами та інвесторами. Наш регіон відкритий для діалогу з усіма, хто має намір працювати на розвиток.

Інвестиційні проекти в промисловості на період до 2020 року

Полтавська область

Починаючи з 2015 року державна регіональна політика в Україні набула європейських рис і отримала нове забарвлення. Це політика розвитку, заохочення інновацій, посилення самодостатності місцевого самоврядування та відповідальності влади всіх рівнів.

“

Запорукою успішного розвитку області є ефективна оцінка реальної ситуації і проблем сьогодення для визначення пріоритетних цілей та пошуку реальних інструментів для їх вирішення.

Сьогодні, в умовах складного бюджетного забезпечення державних програм, посилюється роль залучення додаткових коштів через участь у різноманітних міжнародних, всеукраїнських та обласних конкурсах і програмах.

Європейський розвиток нашої області підтверджують успішні проекти, реалізовані за підтримки Державного фонду Регіонального Розвитку.

Наприклад, добудова обласного протитуберкульозного диспансеру отримала підтримку та супровід із боку держави та Полтавської обласної ради.

У 2015 році завершено будівництво лабораторно-діагностичного корпусу, яке дозволяє сьогодні проводити лабораторні дослідження та повну діагностику хворих. Новозбудована

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ПОЛТАВЩИНИ

Валерій ГОЛОВКО

Голова Полтавської обласної державної адміністрації

лабораторія повністю відповідає сучасним технологіям лікування туберкульозу і суттєво скорочує час на встановлення діагнозу та виявлення патології.

Не менш цікавим є дворічний інвестиційний проект із будівництва нового корпусу інтервенційної кардіології та реабілітації, який планують приєднати до вже існуючої будівлі обласного клінічного кардіологічного диспансеру в Полтаві.

Зовсім нещодавно (влітку 2016 року) було закладено символічну капсулу зі зверненням до майбутніх поколінь, заради яких ми інвестуємо кошти сьогодні.

Сподіваємося, що відкриття корпусу дозволить діагностувати кардіологічні захворювання на ранній стадії і зменшить рівень смертності та інвалідності від серцево-судинних хвороб. І це є найкраще свідчення того, що область розвивається і впевнено рухається вперед.

Наступного року планується завершити реконструкцію нежитлової будівлі під міський Центр надання адміністративних послуг (м. Кременчук) загальною площею 2960 м². Лівову частку фінансування цього проекту складають державні кошти.

У новому приміщенні в декілька разів буде збільшено зону прийому громадян. Також планується відокремити велику залу для роботи з документами й облаштувати дитячу кімнату.

Окрім будівельно-монтажних робіт, у рамках проекту планується встановлення інтерактивних інформаційних терміналів та автоматизованої системи керування чергою «Електронна черга» та запустити інтернет-портал.

Такий центр зможе одночасно обслуговувати майже 1000 кременчужан і додатково забезпечить 100 нових робочих місць.

Кардинально іншу, але не менш актуальну проблему вирішить розпочатий у цьому році інвестиційний проект «Будівництво школи в місті Заводське Лохвицького району».

Завдяки Державному фонду регіонального розвитку ми маємо реальну можливість добудувати 15-річний довгобуд. Сьогодні неприпустимим є той факт, що учні 5-11 класів тривалий час навчаються у приміщенні адміністративного корпусу приватного товариства «Райз-Максимко». Відбудована школа забезпечить належні умови навчання та виховання для майже 500 учнів.

Задля затишку та комфорту ветеранів війни та праці другий рік поспіль реалізується проект термомодернізації одного з найбільших геріатричних пансіонатів в області (с. Горбанівка Полтавського району), де мешкає майже 270 літніх людей у віці 60-80 років.

У 2015 році реконструйовано перший блок закладу, завдяки чому минулої зими зекономлено лівову частку бюджетних витрат на опалення та електроенергію.

Економічна ефективність проекту очевидна, тож у цьому році продовжуються енергозберігаючі заходи у другому блоці пансіонату.

Наступним інфраструктурним макропроектом є проект з реконструкції автомобільного мосту через р. Хорол в центрі Миргорода. Сьогодні на будівельному майданчику демонтували останні балки та тривають роботи з перекладки інженерних мереж.

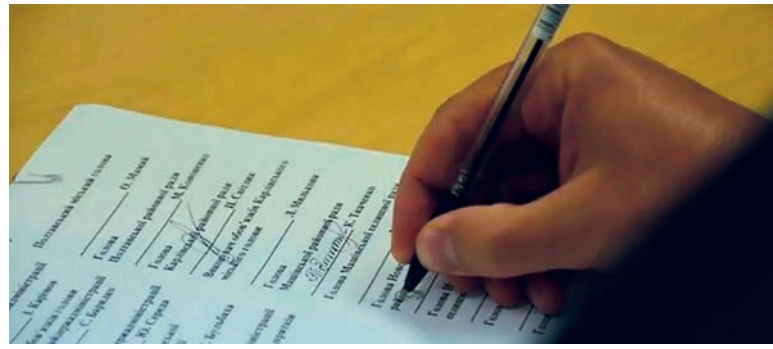

Але соціальні проблеми сьогодення неможливо вирішити лише коштами державного та місцевих бюджетів. Тому найініціативніші та найнаполегливіші громади активно консолідують свої зусилля в міжмуніципальному співробітництві: суміжними громадами заключають угоди про співробітництво задля реалізації проектних завдань.

Полтавщина має найбільше в Україні зареєстрованих договорів про співробітництво громад (21 проект, а всього по Україні – 59) і це – яскраве свідчення ініціативності та небайдужості громад. Наприклад, об'єднавши місцеві бюджети та отримавши фінансування проекту Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ), 10 громад Семенівського району організували місцеву пожежну охорону і придбали пожежний автомобіль.

Також у Полтавському районі сільські громади об'єдналися задля впорядкування системи збору побутових відходів – придбали сміттєзбиральну техніку та необхідний інвентар. Такий же приклад успішного співробітництва маємо і в Лохвицькому та Пирятинському районах.

До процесів реформування кожної сфери суспільного життя активно долучаються громадські об'єднання, молодь, викладачі навчальних закладів, фахівці та практики з питань економіки, фінансів, енергозбереження тощо, які є регіональним осередком Всеукраїнської мережі фахівців з питань місцевого розвитку РЕГІОНЕТ. Сьогодні в їх активі популяризація реформи децентралізації, підготовка спільно з новоутвореними громадами стратегічних документів розвитку, навчання місцевих фахівців і консультування щодо підготовки проектів розвитку.

Сьогодні завдяки фінансовій децентралізації саме громади Полтавщини стають ініціаторами розвитку своїх територій. Ми на початку непростого, але надзвичайно цікавого шляху перетворень, який повинні пройти разом, поступово змінюючи життя на краще.

БУДУЄМО НОВУ ЕКОНОМІЧНУ МОДЕЛЬ ДОНЕЧЧИНИ

Донецька область

Павло ЖЕБРІВСЬКИЙ

Голова Донецької обласної державної адміністрації, керівник обласної військово-цивільної адміністрації

“

Наша стратегічна мета – не тільки відбудувати зруйновану війною інфраструктуру Донеччини, а й закласти основи для нової економічної моделі краю. Донеччина перетвориться на регіон із десятками заможних самоврядних міських і сільських громад, основу якого поряд із існуючими промисловими потужностями складе сильний клас малих і середніх підприємців, у тому числі і сільських господарів. А ще Донеччина має стати регіоном, де збалансовано розвиваються усі міста та громади, а не одне лише центральне місто.

Цього року із бюджетних і позабюджетних фондів ми залучили близько 3,5 млрд грн на першочергові заходи із відновлення того, що було зруйноване внаслідок російської агресії, та того, що вже давно потребувало нагальної реконструкції. Для виконання запланованих робіт нам потрібно багато кваліфікованих підприємців. А це, значною мірою, є сфера діяльності малого і середнього бізнесу. Обсяг робіт із відновлення Донеччини є доволі значним. Деякі населені пункти, особливо ті, що знаходяться на лінії розмежування, потрібно буде будувати, фактично з нуля. Тому роботи для охочих та умілих рук тут є багато.

Окремо хочу наголосити на тому, що підприємці та промисловці Донеччини, незважаючи на те, що довелось пережити регіону, продовжують працювати, розвиватися і нарощувати виробництво. Зокрема, це стосується машинобудівної галузі. Багато наших підприємств вже

сьогодні освоюють ринки ЄС, США та Азії. Це хороший сигнал для потенційних інвесторів, бо на Донеччині є дуже багато висококваліфікованих фахівців, які уміють і хочуть працювати.

У 2016 за участю міських рад і райдержадміністрацій сформовано базу із 840 інфраструктурних проектів, спрямованих на відновлення і поліпшення стану соціальної сфери, відновлення житла, водо- та теплопостачання, транспортної інфраструктури, енергоефективності, екології тощо.

Сьогодні в Донецькій області реалізовується ряд важливих загальнодержавних і регіональних проектів. Зокрема:

- ▶ відбудовано телевежу на горі Карачун, зруйновану російськими бойовиками 2014 року;
- ▶ відбудовуються 3 зруйнованих бойовиками мости на дорогах державного значення;
- ▶ йде модернізація 13 загальноосвітніх шкіл, на базі яких буде створено опорні школи, із тепло-модернізованими будівлями, сучасним обладнанням, усією необхідною інфраструктурою;
- ▶ будується новий Центр надання адміністративних послуг у місті Дружківка, який буде відповідати сучасним європейським вимогам. На початку вересня аналогічний новий ЦНАП відкрито у Маріуполі;
- ▶ оновлюється тролейбусний парк Краматорська та Маріуполя;
- ▶ працюємо над створенням у Маріуполі та Краматорську обласних лікарень, які надаватимуть медичну допомогу третього рівня. Адже після окупації Донецька область втратила медичні заклади третього рівня;
- ▶ на реконструкцію доріг загального користування на Донеччині 2016 року з держбюджету виділено 86 млн грн. На наступний рік, щоб привести дороги в області до належного стану плануємо залучити з різних джерел фінансування близько 2 млрд грн;

- розпочали проект із реконструкції парків іскверів у семи містах Донеччини. Виділили на це 41,3 млн грн з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища. Ще 15,3 млн грн виділили на реконструкцію парків місцеві бюджети;
- розпочато реконструкцію очисних споруд у Костянтинівці, Бахмуті та Вугледарі. На це з екологічного фонду виділено 119 млн грн;
- вибудовуємо нову систему збору, переробки й утилізації твердих побутових відходів.

Для підтримки малого та середнього бізнесу, особливо в сучасних складних умовах, у регіоні запроваджено часткову компенсацію відсоткових ставок за кредитами, що надаються на реалізацію проектів суб'єктам малого і середнього підприємництва. Для цього в обласному

бюджеті на 2016 передбачено 100,0 млн грн. В результаті конкурсу, право на часткову компенсацію отримали 8 підприємців, які займаються, в основному, виробництвом та переробкою сільськогосподарської продукції. На наступний рік розробляємо проект із надання грантів на розвиток малого бізнесу.

Донецька область є однією з перших, яка прискореним темпом здійснила повний перехід до системи ProZorro.

Донецька область – третя в Україні за кількістю оголошених тендерів. З початку 2016 року розпорядниками бюджетних коштів області завершено близько 14 тис. торгів вартістю 3,0 млрд грн. При цьому зекономлено близько 250 млн грн бюджетних коштів, або майже 10 % від планових витрат.

ЖИТОМИРЩИНА РЕАЛІЗОВУЄ 38 ПРОЕКТІВ ЗА КОШТИ ДФРР

Житомирська область

Житомирщина однією із перших динамічно включилася у процес децентралізації та втілення реформ. І має гарний результат – входить до 5 областей у впровадженні децентралізації та є в лідерах за кількістю реалізованих проектів ДФРР.

“

Голова Житомирської ОДА Ігор Гундич наголошує, що підтримка ДФРР і державна субвенція на розвиток інфраструктури є сьогодні головним, що може допомогти новоутвореним громадам стати самостійними та спроможними.

«Вже за перший рік децентралізації ОТГ Житомирської області показали гарний результат: відбудовані соціальні об'єкти – школи, садочки, ФАПи, дороги – які раніше були без уваги десятками років. По суті така фінансова підтримка – це кнопка «старт» до успішного майбутнього громад», – зазначає Ігор Гундич.

На 38 об'єктів, що реалізуються у 2016 році на Житомирщині, з Державного фонду регіонального розвитку спрямовано 109,6 млн грн. Найбільше проектів – термосанація та ремонт закладів освіти, охорони здоров'я, переведення котелень на альтернативне паливо, що дозволить школам та лікарням вже у перший рік заощаджувати на енергоносіях до 30 %. Також за рахунок ДФРР втілюються 11 проектів вуличного освітлення у місті Житомирі, здійснено будівництво 3 спортивних об'єктів в області, проводиться реконструкція гідроспоруд. Місцеві бюджети співфінансують такі проекти у розмірі 14,3 млн грн.

Гарними прикладами успішної реалізації проектів ДФРР є школа та спортивний майданчик у Тетерівській об'єднаній територіальній громаді. Ці два об'єкти з початку нового навчального року радують і дітей, які навчаються у теплій школі з сучасними умовами, і їх батьків, які спо-

кійні за здоров'я своїх дітей. Адже школярі, крім комфортних умов навчання після термосанації закладу, мають змогу забити кілька голів під час перерви чи уроку фізкультури на новенькому штучному покритті спортивного майданчику, що знаходиться біля школи.

Капітальний ремонт Тетерівської школи I-III ступенів включив у себе утеплення фасадів і покрівлі будівлі, ремонт даху, заміну вікон і зовнішніх дверей. У результаті щорічна економія енергоносіїв становитиме до 40 %. Для виконання всіх необхідних робіт було виділено 4,9 млн грн із ДФРР.

Штучне покриття на спортивному майданчику площею 924 м² – це якісна синтетична трава, яку виробляє Італія. Також встановлено футбольні ворота. Вартість реалізації об'єкта складала близько 600,3 тис. грн на умовах співфінансування із бюджету громади.

Ще одним освітнім закладом, який не відремонтовано, а побудовано за кошти ДФРР, є блок «Б» Черняхівської ЗОШ I-III ступенів.

У новому приміщенні Черняхівської школи функціонують шкільна їдальня на 140 місць, 2 комп'ютерні класи (всього 49 комп'ютерів), кабінет фізики, 7 навчальних кабінетів, у тому числі української мови, світової літе-

ратури, математики, історії, основ безпеки життєдіяльності.

«Блок «Б» Черняхівської школи стояв недобудований протягом 20 років. Впродовж 2 років тривала реконструкція цього навчального закладу. Кошти на будівництво у сумі 14,1 млн грн виділено з Державного фонду регіонального розвитку протягом 2015-2016 років. І, незважа-

ючи на нелегкі часи, відновлення таких соціальних об'єктів дає змогу переконатися, що всі ми рухаємось у правильному напрямку», — говорить голова Житомирської ОДА Ігор Гундич.

Більшість проектів ДФРР Житомирської області вже на стадії завершення. І до кінця 2016 року всі заплановані роботи з реконструкції будуть виконані. На наступний рік перейдуть лише ті 5 об'єктів, на яких проводити роботи заплановано у декілька етапів.

У 2015 році Житомирська область посіла 2 місце за кількістю реалізованих проектів за кошти ДФРР. Цьогоріч темпи посилено.

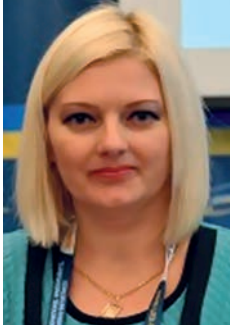
Голова ОДА Ігор Гундич наголосив, що завдання Віце-прем'єр-міністра — Міністра регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ Геннадія Зубка щодо розбудови інфраструктури громад, стратегічного планування розвитку ОТГ у рамках реформи децентралізації Житомирщина вже виконує — формує список проектів, які можуть увійти до ДФРР у 2017 році.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Івано-Франківська область

Світлана КРОПЕЛЬНИЦЬКА

Координатор
Регіональної експертної
спільноти мережі РЕГІОНЕТ
в Івано-Франківській області

“

Соціально-економічний розвиток регіонів в умовах децентралізації можливо забезпечити лише за умови ефективної співпраці органів державної влади, органів місцевого самоврядування, вищих навчальних закладів, комерційних і некомерційних організацій та інституцій.

Важливим структурним елементом у такій моделі співпраці мають стати Науково-аналітичні центри, які представляють собою ініціативну групу науковців і фахівців у певній сфері, що спрямовує зусилля на вирішення актуальних наукових і технічних регіональних проблем з метою подальшого економічного розвитку краю. Так, в Івано-Франківській області створений Прикарпатський науково-аналітичний центр, який вже більше десяти років працює під керівництвом заслуженого діяча науки і техніки України, доктора економічних наук, професора Ірини Ткачук.

Демократизація суспільного життя пробудила соціально-економічну ініціативу громадян, суб'єктів господарської діяльності, місцевих органів влади, громадських організацій та інших інституцій, зацікавлених у розвитку територій. Практичною формою реалізації таких ініціатив стали проекти регіонального розвитку, які втілюються за рахунок фінансової та організаційної підтримки з боку держави, програм міжнародної технічної допомоги, а також різноманітних спонсорів.

Прикладом такої ініціативи, здатної позитивно вплинути на соціально-економічний розвиток

Івано-Франківської області, можна вважати пілотний проект «Ліжникарство та інші народні художні промисли на Прикарпатті», який став основою для впровадження кластерної моделі розвитку народних художніх промислів на Прикарпатті і для поширення «...досвіду створення кластерів в інших регіонах України» відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 № 145-р.

Впровадження проекту сприятиме: відродженню народних художніх промислів (НХП) і ремесел; розвитку туристичної індустрії; забезпеченню зайнятості та соціального захисту жителів місцевих громад; підвищенню рівня народної творчості й майстерності; зміцненню самоврядності територіальних громад і системи їх фінансового забезпечення.

Проект включено до Плану заходів із реалізації у 2015–2017 роках Стратегії розвитку Івано-Франківської області на період до 2020 року, а отже, він може реалізовуватись за кошти Державного фонду регіонального розвитку.

Сутність Проекту полягає у створенні кластерної моделі організації виробництва задля досягнення якості продукції НХП на національному ринку та за його межами і забезпечення самозайнятості жителів відповідних територіальних громад.

Впровадження кластера НХП — це:

- формування та налагодження функціонування координаційного центру Кластера народних художніх виробів на Прикарпатті;
- створення об'єднання майстрів НХП за кластерною моделлю;
- формування інфраструктури підтримки розвитку НХП через створення Дому народних промислів на території області, веб-сайту, інтернет-магазину кластера;
- створення та налагодження функціонування кластерної групи художників для виконання ескізів, проектних зразків, виробів народних промислів;
- проведення семінарів-виставок, майстер-класів майстрами народних промислів;
- розробка нових туристичних продуктів на базі потенціалу кластера НХП: етно-, еко-, агротури;
- створення бренд-буку кластера і його продукції;
- налагодження експорту виробів кластера народних художніх промислів;
- розвиток транскордонного співробітництва в галузі НХП і туризму тощо.

Синергічною кластерною ініціативою на Прикарпатті виступає проєкт створення кластера вівчарства, що теж демонструє нетрадиційний підхід до цілей економічного зростання регіону.

Метою проєкту є не безпосереднє забезпечення економічного зростання, а нарощення реінвестицій від такого зростання у якість життя людей, котрі задіяні у формуванні економічного базису регіону. Пріоритетом обох проєктів є незначні капітальні затрати у порівнянні з чистими грошовими потоками.

Деталізацією проєктів займаються фахівці, які увійшли до складу Регіональної експертної спільноти Всеукраїнської мережі фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку РЕГІОНЕТ в Івано-Франківській області, перше організаційне зібрання якої відбулось 27 жовтня 2016 року в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Регіональна експертна спільнота створена при університеті як Мозковий центр реформ, що об'єднав фахівців і практиків у контексті реалізації стратегії розвитку області, формування об'єднаних територіальних громад, прискорення проведення реформ. Його завдання — забезпечувати формування науково обґрунтованої політики регіонального розвитку та зростання конкурентоспроможності регіону, надавати комплексну допомогу громадам із залученням фахових експертів, інститутів громадянського суспільства, бізнес-спільноти та проєктів міжнародної технічної допомоги.

Сьогодні на часі розробка технічних завдань для формування Плану заходів з реалізації у 2018–2020 роках Стратегії розвитку Івано-Франківської області на період до 2020 року. І фахівці Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, щоб якнайкраще поєднати навчальний процес та ініціювання інноваційних проєктів, вирішили сформувати проєктні команди за участі студентів, які готуються стати магістрами з управління та адміністрування. І ми впевнені: синергія розважливості досвідчених і сміливості початківців забезпечить появу безлічі цікавих, перспективних та ефективних проєктів регіонального розвитку!

ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ: СКЛАДОВІ УСПІХУ В УМОВАХ ПОСТКОНФЛІКТНОЇ ЕКОНОМІКИ

Луганська область

Юрій ГАРБУЗ

Голова Луганської обласної державної адміністрації – керівник обласної військово-цивільної адміністрації

“

Луганська область, яка внаслідок збройного конфлікту й окупації частини її території російсько-терористичними військами втратила понад 70% свого промислового потенціалу, за останні півроку демонструє позитивну динаміку економічного розвитку. Так, згідно з матеріалами Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Економічний розвиток у розрізі регіонів України (за підсумками січня – вересня 2016 року)» Луганщина посіла перше місце у рейтингу областей за рівнем промислового виробництва, збільшивши його приріст порівняно з аналогічним періодом минулого року в 1,6 разу. Лідирує область також за показниками зовнішньої торгівлі товарами (експорт), демонструючи зростання у 2,1 разу.

На обласну владу важким тягарем лягли соціальні зобов'язання, що виникли у зв'язку з проведенням антитерористичної операції. Станом на 01.09.2016 року кількість осіб, переміщених з тимчасово окупованої території України, складає 285,6 тис. осіб, або 40,1 % до загальної кількості населення області підконтрольної території.

За 2015–2016 роки відновлено 1668 об'єктів на суму 209,3 млн грн. Станом на 01.10.2016 рік залишаються зруйнованими та пошкодженими 7,1 тис. об'єктів на суму 8642,5 млн грн.

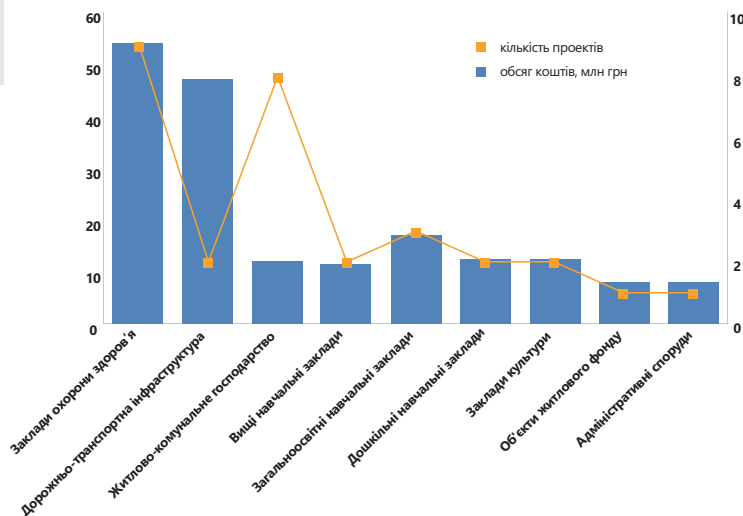
У зв'язку зі складною безпековою ситуацією інвестиційна привабливість регіону різко ско-

ротилася. Ці та інші проблеми гальмують економічний розвиток регіону. Однак завдяки консолідованим зусиллям влади на всіх рівнях, бізнесу та громадськості поступу все ж вдається досягти.

Важливу роль у стабілізації соціально-економічної ситуації відіграла ефективна бюджетна політика. Так, за період травня – жовтня 2016 року до загального фонду місцевих бюджетів надійшло 1743,5 млн грн доходів та зборів, що складає 145,4 % до затверджених показників. Всі бюджети виконали планові показники по доходах. Порівняно з минулим роком надходження збільшились на 524,9 млн грн, або 43,1 %.

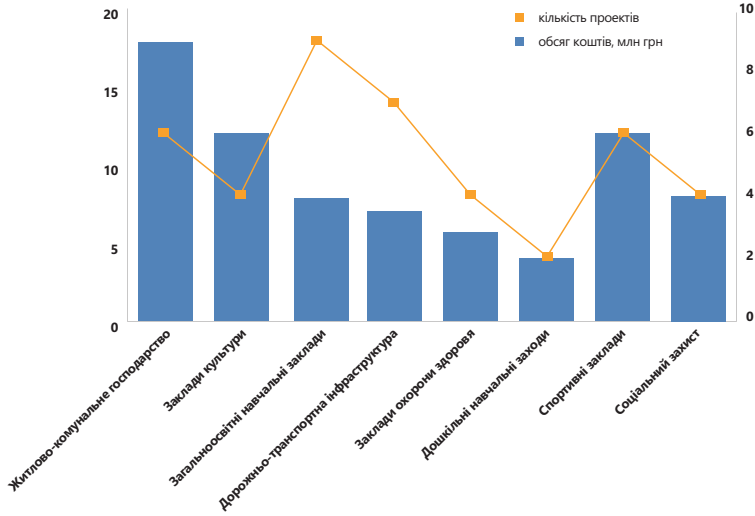
Окрему увагу хочу приділити використанню коштів з Державного фонду регіонального розвитку та Фонду розвитку обласного бюджету. Так, Державним фондом регіонального розвитку (ДФРР) у Луганській області передбачено 193,7 млн грн на 35 проєктів регіонального розвитку. Структура розподілу коштів ДФРР виглядає таким чином: заклади охорони здоров'я – 5 проєктів на суму 60 млн грн, навчальні заклади – 7 проєктів на суму 42 млн грн, дорожньо-транспортна інфраструктура – 9 об'єктів на суму 56 млн грн.

Державний фонд регіонального розвитку
Передбачено 193,7 млн грн на 35 проєктів регіонального розвитку

Фондом розвитку обласного бюджету передбачено 60,5 млн грн на 42 проекти.

Фонд розвитку обласного бюджету
Передбачено 60,5 млн грн на 42 проекти

За підтримки ПРООН та інших міжнародних організацій ухвалена оновлена Стратегія розвитку Луганської області до 2020 року. Відповідно до цього документа, стратегічними напрямками розвитку регіону на наступні 4 роки визначено: відновлення критичної інфраструктури та послуг, економічне відновлення та сталий розвиток, підвищення спроможності місцевої влади в умовах децентралізації та інформатизації, підвищення безпеки життя та побудова миру.

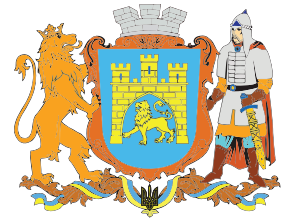
З метою ефективної реалізації державної регіональної політики Луганською обласною державною адміністрацією — обласною військово-цивільною адміністрацією спільно з Торгово-промисловою палатою України та профільними громадськими об'єднаннями області створено Агенцію регіонального розвитку — неприбуткову небюджетну установу, що організована на засадах партнерства між державним, приватним і громадським секторами.

Вагомим імпульсом для поживлення соціально-економічного життя області став Луганський регіональний форум «Зміни в 3D: асоціації, бізнес, влада», який відбувся 28 жовтня 2016 року в Сєвєродонецьку. Форум став майданчиком для презентації перспектив регіону одразу в трьох взаємопов'язаних площинах — суспільному житті, економіці та держуправлінні. У рамках цього заходу були підписані Меморандуми про співпрацю між Луганською облдержадміністрацією та провідними компаніями області, Державним концерном «Укроборонпром», громадськими та благодійними організаціями.

Наявність дорожньої карти — Стратегії розвитку Луганської області до 2020 року, механізму для її реалізації — Агенції регіонального розвитку, а головне — безцінного кадрового потенціалу формують заявку на успіх Луганщини навіть в умовах постконфліктної економіки.

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ НА ШЛЯХУ РЕФОРМ

Львівська область

Олег СИНЮТКА

Голова Львівської обласної
державної адміністрації

НОВІ ПІДПРИЄМСТВА

Кожного тижня на Львівщині відкривається нове підприємство, де знайшли роботу багато людей.

Це позитивно вплинуло на розвиток різних галузей, серед яких харчова та деревообробна, виробництво будівельних, металевих конструкцій і частин конструкцій, виробництво автомобільної шкіри преміум-сегмента.

В селі Підрясне Яворівського району на Львівщині запрацював завод компанії ТОВ «ФУДЖІКУРА АУТОМОТІВ УКРАЇНА ЛЬВІВ», який виробляє електропроводку для автомобілів. Відкриття відбулось 14 квітня 2016 року за участі Президента України Петра Порошенка та посла Японії в Україні Шігекі Сумі. На підприємстві загальною площею 11,5 тис. м² працює 2500 людей.

30 вересня 2016 року в присутності Прем'єр-міністра України Володимира Гройсмана в Яворівському районі відкрито другий завод компанії «Фуджікура». Кількість працівників на обох підприємствах планується збільшити до 5000 тис. осіб.

3 листопада 2016 року у с. Кожичі на Яворівщині Президент Петро Порошенко взяв участь у відкритті заводу ТОВ «БадерУкраїна» та запуску виробництва.

Нове підприємство – це вже другий підрозділ ТОВ «Бадер Україна». Перший працює у місті Городку з 2008 року.

Підприємство є українською філією німецької компанії «БАДЕР Гмбх» – одного з провідних світових виробників автомобільної шкіри преміум-сегмента. ТОВ «Бадер Україна» було засноване у 2006 році. Основний вид діяльності – виробництво шкіри та шкіряних виробів, їх переробка, виробництво шкіряних елементів та пошиття шкіряних сидінь для автомобілів АУДІ та БМВ.

ПРО РЕАЛІЗАЦІЮ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЕКТІВ

Цього року у Львівській області реалізовується 1153 проекти регіонального розвитку на загальну суму понад 600 млн грн.

Фінансування здійснюється з різних джерел. Одним із основних є Державний фонд регіонального розвитку: 80 проектів на суму 222,5 млн грн стали переможцями конкурсу проектів 2016 року.

Слід зазначити, що з 80 проектів-переможців 8 – це проекти об'єднаних територіальних громад. Усього ж було подано на конкурс 30 проектів від 11 громад, із них станом на 18 листопада є реалізованими або в стадії завершення 18 проектів.

ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

На разі на Львівщині сформовано 16 об'єднаних територіальних громад (ОТГ), 15 з яких мають прямі бюджетні відносини з Міністерством фінансів України. Ще 6 ОТГ буде сформовано невдовзі після проведення там виборів.

Станом на 28 листопада 2016 року схвалено зміни до проектів Перспективного плану п'ятнадцяти районів.

Так, у межах Мостиського району планується утворити три об'єднані територіальні громади (ОТГ), у Старосамбірському – сім громад, на території Жидачівського району – п'ять.

У межах Яворівського району планується утворити п'ять ОТГ, у Жовківському – сім, у межах Городоцького району планується утворити три ОТГ, на території Радехівського району – дві, у межах Миколаївського району – три, на території Бродівського району – три, у межах Перемишлянського району – дві, на території Самбірського району – дванадцять (8 з них уже діють).

На території Стрийського району планується утворити чотири ОТГ, Сколівського – шість, Пустомитівського – шість, Турківського – чотири.

Схвалені проекти Перспективних планів вищезазначених районів спрямовуються до Кабінету Міністрів України для прийняття відповідного рішення.

Спільно з регіональними консультантами з питань децентралізації облдержадміністрація проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу щодо визначення основних аспектів реформи місцевого самоврядування та територіальної організації, надає методичну допомогу щодо підготовки проектів розвитку та їх оформлення.

ПРО РЕЙТИНГИ

В загальному рейтингу регіонів України, за версіями інтернет-видання «Ділова столиця» й Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Львівщина займає високі позиції.

Так, у рейтингу «Ділової столиці», який врахував 24 критерії, Львівська область посідає третю сходинку.

«Ділова столиця»: рейтинг регіонів

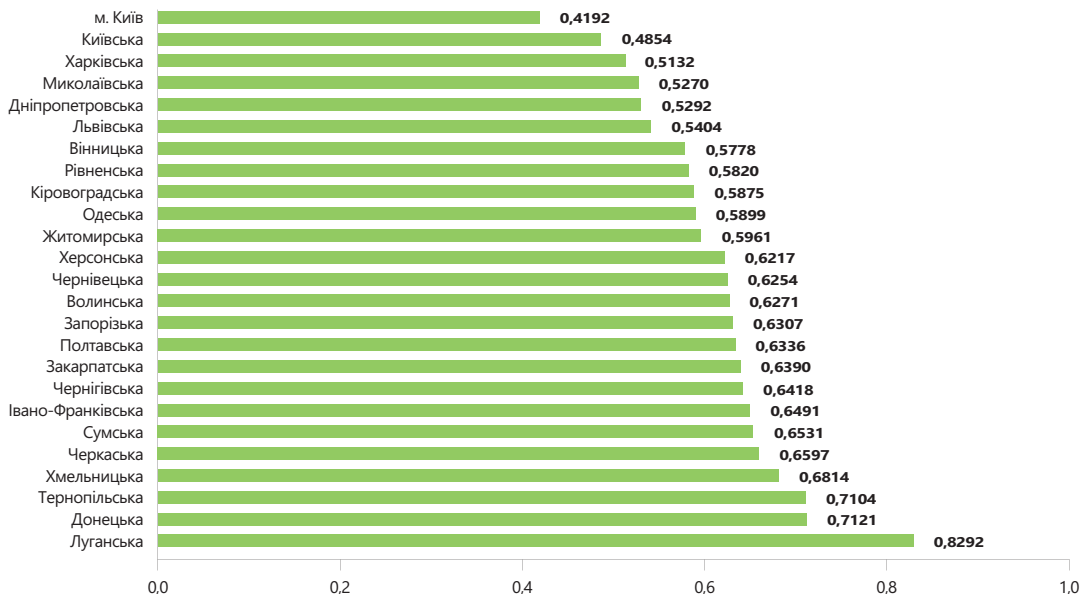
Місце	Регіон	Сума балів
1	Київ	146,5
2	Київська область	102
3	Львівська область	53
4	Одеська область	41,5
5	Вінницька область	39
6	Закарпатська область	29,5
7	Житомирська область	28,5
8	Волинська область	23,5
9	Івано-Франківська область	18,5
10	Миколаївська область	8
11	Харківська область	7,5
12	Чернівецька область	1,5
13	Тернопільська область	-8,5
14	Херсонська область	-18
15	Хмельницька область	-25,5
16	Дніпропетровська область	-39
17	Запорізька область	-40,5
18	Кіровоградська область	-42,5
19	Черкаська область	-46
20	Полтавська область	-52,5
21	Рівненська область	-56,5
22	Чернігівська область	-61
23	Сумська область	-109

* не враховується АР Крим, Донецька та Луганська області

А за версією Мінрегіону, де були враховані 6 галузей (економічна ефективність, інвестиції, ринок праці, енергоефективність, інфраструктура, фінанси) та 25 показників, Львівська область посіла 6 місце.

ЗАГАЛЬНИЙ РЕЙТИНГ

розрахунки Департаменту економічної політики ЛОДА на основі опублікованих даних Мінрегіону

СПІВПРАЦЯ З ГРОМАДСЬКІСТЮ – ДОСВІД РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ МІСТА ХАРКОВА

Харківська область

Микола КИЗИМ

Координатор Регіональної експертної спільноти РЕГІОНЕТ Харківської області, член-кореспондент НАН України, д.е.н., професор, директор Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України

“

Затвердження Державної стратегії регіонального розвитку відкрило можливість розробки та впровадження стратегій для окремих регіонів, міст, селищ і громад. Новизна цього процесу спонукає до розв'язання проблем, які раніше не розглядалися ані науковою спільнотою, ані громадськістю. Робота над стратегією розвитку міста Харкова до 2020 року дозволила накопичити певний позитивний досвід з цих питань.

Ефективність стратегії розвитку міста суттєво залежить від характеру її сприйняття населенням. Втілення в стратегію сукупного досвіду громадян, їх інтересів, цінностей посилює надійність її реалізації. Тому стратегія розроблялася у тісній співпраці громадськості, експертного співтовариства, бізнесу та органів виконавчої влади за участі вчених і фахівців із різних сфер життя міста.

Місто Харків дотепер не мало власної стратегії розвитку, тому у червні 2016 року було прийняте рішення про її розробку.

На першому етапі було сформовано і затверджено міським головою робочу групу, розроблено план заходів щодо розробки стратегії розвитку міста, сформовано аналітичну групу з науковців і освітян.

На другому етапі було проведено тематичні круглі столи з обговорення проблем розвитку міста та сформовано фокус-групи на чолі з інтеграторами за напрямками. Створено сайт, присвячений розробці стратегії міста, де було розміщено анкету, у якій усі зацікавлені особи запрошувалися до обговорення проблем міста, шляхів їх розв'язання, джерел фінансування і прогнозованого ефекту від їх розв'язання для громади, місії та візії міста. На сайті також оперативно розміщувалися повні відеозаписи усіх круглих столів і засідань робочої групи.

У червні – липні 2016 року було проведено 11 круглих столів, у яких взяли участь близько 700 громадян міста, що представляли інтереси різних соціальних груп.

На третьому етапі по різних інформаційним каналам здійснювалися опитування. Результати опитувань обробляла аналітична група, яка також узагальнювала статистичні дані та пропозиції, які надходили від сторін, зацікавлених у розробці і прийнятті стратегії міста.

Серед учасників опитування представники громадянського суспільства склали 35%, бізнес-

спільноти – 25 %, науково-освітньої спільноти 29 %, місцевої влади і члени робочої групи – 11 %.

Найбільша кількість пропозицій припала на сфери: житлово-комунального господарства; екології, інженерної інфраструктури і транспорту; соціального захисту і зайнятості населення; розвитку науки і освіти. Усього було запропоновано 267 заходів з вирішення проблем міста.

На четвертому етапі фокус-групи та аналітична група склали напрацювання в єдиний документ – проект стратегії розвитку міста, у якому визначено місію і візію міста, стратегічні і оперативні цілі, завдання та заходи, сценарії, етапи і механізм реалізації, систему моніторингу результативності.

Проект стратегії міста був представлений 16 вересня 2016 року на Міжнародному форумі «Харків – стратегія успіху», у роботі якого взяли участь понад 250 осіб, у тому числі фахівці з Польщі, Австралії та Німеччини. У резолюції форуму проект стратегії був підтриманий у цілому і висловлені деякі пропозиції щодо подальшого доопрацювання.

На п'ятому етапі проект стратегії розвитку міста обговорювався на спільному круглому столі фокус-груп. Після доопрацювання проект стратегії було оприлюднено на сайті.

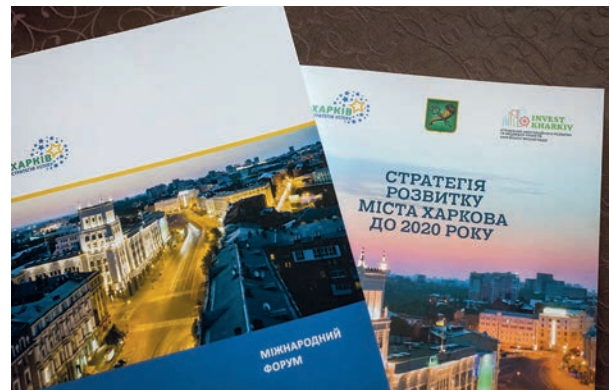
Проект стратегії міста Харкова обговорювався у ході двох зібрань експертного співтовариства мережі РЕГІОНЕТ у Харківській області за участю українських і міжнародних експертів, представників громадських організацій, органів районної і обласної влади, бізнесу, вишів і НАН України. Проект стратегії було у цілому схвалено і підкреслено необхідність якісної підготовки інвестиційних проектів для її успішної реалізації.

Проект стратегії пройшов апробацію в ході конференції «Перспективи ринку нерухомості і інвестиційний потенціал Харківського регіону», під час консультацій щодо проекту Стратегії стійкого розвитку України до 2030 року,

у ході роботи Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої А.Г. Ліберману за участю вчених з Австрії і Франції, де також отримав схвалення.

На етапі доопрацювання проекту стратегії розвитку міста Харкова було проведено консультації з усіма Департаментами Виконавчого комітету Харківської міської ради і найбільш активними громадянами, їх пропозиції також враховані у проекті стратегії.

На шостому етапі після доопрацювання проект стратегії розвитку міста було подано до міської ради для розгляду і затвердження. Проект стратегії обговорювався усіма комісіями Харківської міської ради і був підтриманий ними. На сесії Харківської міської ради 21 грудня 2016 року проект Стратегії розвитку міста Харкова до 2020 року було затверджено, і він залишається у відкритому доступі на сайті Харківської міської ради, сайтах «Навігатор інвестора» і «Харків – стратегія успіху».

Робота над проектом стратегії розвитку міста показала, що якомога ширше залучення громадськості дозволяє визначити найбільш болючі проблеми міста та знайти такі підходи до їх вирішення, які будуть підтримуватися громадою, що сприятиме досягненню цілей розвитку.

ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ НА ШЛЯХУ РЕФОРМ

Херсонська область

Андрій ГОРДЕЄВ

Голова Херсонської обласної державної адміністрації

“

Успіх реформ у Херсонській області яскраво демонструють результати діяльності Кочубеївської об'єднаної територіальної громади.

Херсонська область до початку реформи налічувала 298 місцевих рад, з них: міські – 9, селищні – 30, сільські – 259. Площа області – 28461 км² а чисельність населення – 1058928 осіб.

Першопрохідцем на шляху об'єднання стала Кочубеївська громада, об'єднавши 4 сільські ради.

Процес добровільного об'єднання територіальних громад в області триває, так у поточному році обласною державною адміністрацією надано позитивні висновки стосовно добровільного об'єднання 61 громади та утворення 18 об'єднаних територіальних громад.

Постановами Центральної виборчої комісії від 23 вересня 2016 року № 396 і від 23 вересня 2016 року № 437 на 11 грудня 2016 року та 18 грудня 2016 року призначено перші вибори депутатів 11 сільських, селищних рад об'єднаних територіальних громад і відповідних сільських, селищних голів.

Щодо утворення 4 об'єднаних територіальних громад: Чорнянської, Новомаєчківської, Рубанівської, Горностаївської на сьогодні громадами приймаються остаточні рішення стосовно їх об'єднання після отримання позитивного висновку обласної державної адміністрації.

Одночасно, за попередніми даними, у 2017 році планується створення 18 об'єднаних територіальних громад на території 12 районів області (Скадовського, Олешківського, Новотроїцького, Каховського, Великопетиського, Високопільського, Великоолександрівського, Іванівського, Горностаївського, Голопристанського, Бериславського, Білозерського).

Херсонська область бере участь у програмі «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE), що впроваджується за підтримки Агенції з міжнародного розвитку США (USAID). В її рамках протягом 2016–2021 років об'єднаним територіальним громадам по всій Україні буде надано 50 млн дол. США на реалізацію конкретних проектів. За результатами першого етапу відбору об'єднаних територіальних громад для участі у вказаній програмі до числа переможців увійшли три об'єднані територіальні громади: сільські – Кочубеївська, Музиківська та Асканія-Нова – селищна.

За річницю своєї історії об'єднана громада власними зусиллями, зусиллями Офісу реформ, всіх небайдужих до її долі зробила головне – вистояла, створила правову, організаційну й фінансову основу для подальшої повноцінної роботи своїх представницьких та виконавчих органів.

Для цієї громади у державному бюджеті передбачені кошти в сумі майже 13 млн грн (12966,2 тис. грн). Її бюджет порівняно з минулим роком збільшився в 6,2 рази.

Кошти з державного фонду регіонального розвитку забезпечили капітальний ремонт центру первинної медичної допомоги Кочубеївської сільської ради ОТГ для створення комфортних умов та отримання якісних медичних послуг за місцем проживання.

Одним із основних завдань обласної державної адміністрації є посилення поінформованості населення та сприяння об'єднанню інших територіальних громад області

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСНОВНІ ДОСЯГНЕННЯ ГРОМАДИ У 2016 РОЦІ

Кочубеївська ОТГ в двадцятьчті громад України, в яких створено освітній округ та опорну школу.

Громадою створено центр первинної медичної допомоги та отримано ліцензію на медичну діяльність. На території громади відкрито пункт постійного базування екстреної медичної допомоги. Проводиться капітальний ремонт центру первинної медичної допомоги, що знаходиться в селі Кочубеївка, та капітальний ремонт п'яти фапів по всій території громади. Проведено 51 % від запланованого ремонту 5,434 тис. м² асфальтного покриття доріг комунального значення. Встановлюється вуличне освітлення в семи населених пунктах громади.

Встановлення вуличного освітлення в населених пунктах Кочубеївської ОТГ.

Встановлюються вуличні ліхтарі в семи населених пунктах.

Обсяг фінансування — з державного бюджету за рахунок субвенції 535.922 тис. грн.

Дороги комунального значення.

Укладання нового асфальтного покриття в населених пунктах Кочубеївської ОТГ.

Обсяг фінансування — з місцевого бюджету (311366.66 грн), в тому числі за рахунок субвенції 1298504.34 грн.

Кочубеївський центр первинної медичної допомоги.

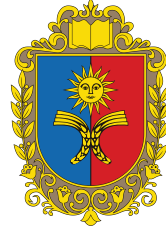

Капітальний ремонт будівлі. Заміна вікон на енергозберігаючі. Перекриття даху.

Обсяг фінансування — з місцевого бюджету (170 тис. грн), в тому числі з державного за рахунок ДФРР 1526.813 тис. грн.

ХМЕЛЬНИЧЧИНА СЕРЕД ЛІДЕРІВ З ДОБРОВІЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАД

Хмельницька область

**Олександр
КОРНІЙЧУК**

Голова Хмельницької обласної державної адміністрації

населених пунктів). Загальна площа ОТГ складала 7414 км² (36 % від площі області), а чисельність населення – 299 тис. осіб (23 % від загальної чисельності населення області).

У 2016 році утворені ще 5 громад, до яких увійшли 43 базових ради з чисельністю населення майже 54,0 тис. осіб.

«Бути першими – не завжди легко, але дуже відповідально. Лише спільними зусиллями вчилися вирішувати нагальні питання щодо проведення виборів, реєстрації, передачі повноважень та майна, формування бюджетів, отримання і використання субвенцій та інших питань», – зазначає голова обласної державної адміністрації Олександр Корнійчук.

Як наголосив очільник області, бюджетна децентралізація дозволила підвищити фінансову самостійність ОТГ. За перше півріччя 2016 року фактичні надходження доходів загального фонду місцевих бюджетів ОТГ області склали 610 млн грн, що майже в 9 разів більше порівняно з надходженнями аналогічного періоду минулого року. Усі 22 місцевих бюджети ОТГ області за I півріччя поточного року перевионали планові показники доходів загального фонду.

Отримання потужного фінансового ресурсу від держави у вигляді субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад в обсязі 216,37 млн грн сприяло реалізації в ОТГ низки важливих інфраструктурних проєктів, серед яких: проведення та реконструкція водогонів, капітальні ремонти у закладах освіти, культури, охорони здоров'я, адміністративних приміщеннях, придбання шкільних автобусів, освітлення вулиць і ремонт доріг, закупівля техніки для комунальних підприємств, будівництво артезіанських свердловин, реконструкція каналізаційних очисних споруд та ін.

Об'єднані громади також мали можливість скористатись ресурсами державного фонду регіонального розвитку.

Підвищення якості життя мешканців Хмельниччини – комплексна мета розвитку області, досягнення якої забезпечується в результаті впровадження заходів Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на 2011-2020 роки.

Хмельницька область на початку 2015 року із існуючим адміністративно-територіальним поділом не була самодостатнім регіоном, її дотаційність складала близько 60 %. Із 592 сільських та селищних бюджетів у 135 дотаційність становила понад 60 %, у 43-х – понад 70 %. Особливістю області є достатньо висока нерівномірність адміністративно-територіального поділу. На початок 2015 року діяло 625 органів місцевого самоврядування. Загалом налічується 1451 населений пункт, у тому числі міського типу – 37 (6 міст обласного значення, 7 – районного значення, 24 – селищ міського типу), сільських – 1414.

Хмельниччина активно підтримала впровадження заходів з децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування. Перспективним планом передбачено утворення 44 об'єднаних громад загальною площею 17,27 тис. км² (площа у 3,32 тис. км² не була віднесена до території конкретних громад).

У серпні 2015 року в області утворено 24 об'єднані громади. У 22 об'єднаних територіальних громадах 25 жовтня 2015 року відбулись перші вибори депутатів міських, селищних та сільських рад, а також голів громад. До об'єднаних громад увійшли 213 базових рад (490

Серед яскравих прикладів варто відзначити:

- реконструкцію дитячих садочків в м. Красилові, в с. Лисогірка та в с. Гуменці Кам'янець-Подільського району, що дало змогу збільшити рівень охоплення дошкільною освітою до 400 дітей та покращити якість надання послуг дошкільної освіти;
- добудову харчоблоку до будівлі ЗОШ I-III ступенів в с. Грузевиця Хмельницького району, проведення капітального ремонту Ярмолинецького НВК Ярмолинецького району, Мирутинського та Берездівського НВК Славутського району та ЗОШ I-III ступеня № 1 у м. Славуті;
- будівництво очисних споруд в м. Полонному, в смт Теофіполь та смт Білогір'я, в результаті чого забезпечено якісне очищення стічних вод;

- реконструкцію з добудовою існуючої будівлі під гуртожиток Славутського обласного спеціалізованого ліцею-інтернату поглибленої підготовки учнів в галузі науки в м. Славуті;
- реконструкцію котельні з переобладнанням котлів на альтернативні види палива в м. Кам'янець-Подільському та ін.

Одним із пріоритетних завдань облдержадміністрації залишається об'єднання зусиль у продовженні реалізації реформи, в якій органи місцевого самоврядування мають стати флагманами децентралізації.

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Черкаська область

Роман КАРМАННІК

Директор Департаменту регіонального розвитку Черкаської обласної державної адміністрації

“

На виконання Закону України «Про засади державної регіональної політики», за підтримки експертів проекту ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні», в 2015 році вперше із залученням широких кіл громадськості було розроблено та затверджено Стратегію розвитку Черкаської області на період до 2020 року (далі – Стратегія) та План реалізації Стратегії на період 2015 – 2017

До Плану реалізації увійшли 83 проектні ідеї за 4 стратегічними напрямками розвитку регіону, з них протягом 2015–2016 років позитивна динаміка була по 41, повністю було реалізовано 8 проектів. На реалізацію проектів у 2015 – I півріччі 2016 року було спрямовано майже 110 млн грн: це і кошти ДФРР, місцевих бюджетів, кошти Європейського Союзу та інші джерела.

З урахуванням Стратегії у 2015 році в області було визначено 13 проектів, що фінансувалися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку. Всього було передбачено області 67,9 млн грн. Відсоток освоєння коштів по Черкаській області склав 99,12 %, при середньому значенні по Україні 85 %. В 2016 році Черкаській області з ДФРР передбачено 69,8 млн грн. Відібрано 22 інвестиційних проекти регіонального розвитку на всю передбачену суму. Кошти надходять та використовуються відповідно до

встановлених термінів.

Окремо варто зупинитися на проектах, які входять у План реалізації Стратегії на період 2015–2017 роки, та, на нашу думку, мають особливо важливе значення для регіонального розвитку:

- ▶ розвиток багатофункціональних кооперативів;
- ▶ агенція регіонального розвитку;
- ▶ індустриальний парк;
- ▶ центр розвитку підприємництва.

За сприяння проекту ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» перейшов в активну фазу реалізації проект створення «Регіонального навчально-практичного центру розвитку багатофункціональних кооперативів». Його основна мета – популяризація кооперативного руху в Черкаській області та формування сприятливого середовища для диверсифікації, створення, становлення та сталого розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

На сьогодні вже зареєстровано 48 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, за напрямками: 3 – ягідництво, 38 – кролівництво, 7 – сушіння фруктів. Кооперативи з вирощування ягід отримали кущі смородини (по 2000 одиниць на 1 кооператив). Кооперативи по сушінню фруктів отримали в користування сушарки (в загальній кількості 20 сушарок). Кролівничі кооперативи згідно з графіком отримують у користування міні-ферми для розведення і утримання кролів, планується передавати поголів'я кролів.

З метою здійснення ефективної державної регіональної політики та забезпечення координації зусиль бізнесу, громадськості, науковців і влади для стратегічного планування та реалізації проектів регіонального розвитку області створено Агенцію регіонального розвитку (далі Агенція). Засновниками Агенції виступили: Черкаська обласна рада; Черкаська облдержадміні-

страція; Громадська спілка «Українська Бізнес Асоціація»; Всеукраїнська громадська організація «Український союз промисловців і підприємців»; Громадська спілка «Агенція підтримки підприємництва та інвестицій»; Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького. Агенція зареєстрована 23.09.2016, обрано наглядову раду, призначено тимчасово виконуючим обов'язки директора. Налагоджується співпраця з міжнародними донорськими організаціями.

Оголошено публічний конкурсний відбір керівника Агенції. Людина, яка очолить установу, точно повинна розумітися в питаннях місцевого економічного розвитку, мати високі комунікаційні здібності, бути лідером, який сформує команду професіоналів.

Новостворена Агенція регіонального розвитку — це проектний офіс, який повинен планувати регіональний розвиток, ідентифікувати ключові перешкоди та готувати проектні рішення по їх усуненню. В першу чергу — це креативна команда проектних менеджерів. Організаційно-правова форма Агенції дозволить мати гнучкість і оперативність у прийнятті рішень, практично повністю позбутись бюрократії. Дуже важливою є незалежність і відсутність монопольного впливу на неї з боку засновників. Високий рівень оплати праці дозволить наймати на роботу професійних людей.

Особлива увага обласної адміністрації приділяється створенню першого на Черкащині індустріального парку «Золотоноша». Здійснюються організаційні заходи щодо його створення:

- ▶ проведено дослідження регіону з метою визначення оптимального його місця розташування;
- ▶ розроблено Концепцію створення індустріального парку «Золотоноша»;
- ▶ відбувається процедура оформлення земельних ділянок для розміщення індустріального парку.

Також здійснюється підготовка пакета документів для подання на державну реєстрацію індустріального парку, яка запланована на 2017 рік.

Наступним важливим проектом для області є центр розвитку підприємництва. Він створюється у партнерстві з проектом «Підвищення інвестиційної привабливості України та конкурентоспроможності регіонів», який підтримується Міністерством розвитку Польщі. На сьогодні здійснюються такі заходи:

- ▶ вивчається та переймається досвід створення відповідних центрів у Польщі;
- ▶ сформована команда фахівців;
- ▶ ведеться підбір приміщення;
- ▶ напрацьовується бізнес-модель ефективної роботи центру.

Діяльність центру розвитку підприємництва координуватиме Агенція регіонального розвитку.

Наступного року ключовою задачею є розробка за координації Агенції регіонального розвитку Плану реалізації Стратегії на період 2018–2020 роки.

ЧАС НЕ ОБИРАЮТЬ – ЙОГО СТВОРЮЮТЬ

Черкаська область

Євген СУЧКОВ

Координатор Регіональної експертної спільноти РЕГІОНЕТ у Черкаській області, директор Науково-виробничої торговельної фірми «КОБРА-ЛТД»

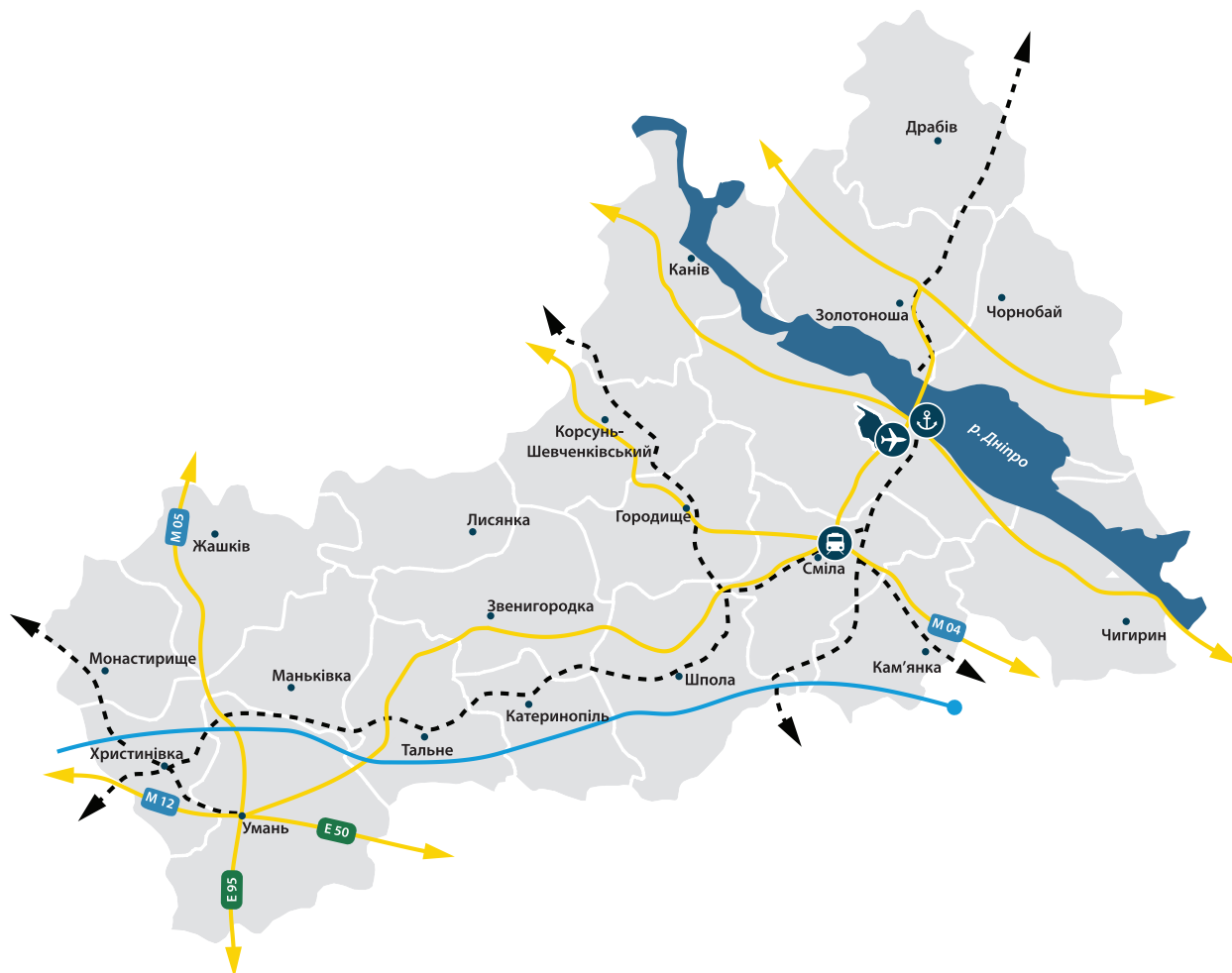
“

Ми живемо у світі економічного взаємопроникнення держав світу, підґрунтям для якого є всеохоплюючі процеси глобалізації.

Реакція на виклик економічній інтеграції: корегування діючої моделі національної економіки з позиції подальшого розвитку власного економічного потенціалу держави та підвищення її конкурентоспроможності на міжнародній арені.

Відомо, що однією із складових процесів глобалізації є формування міжнародних логістичних мереж, тому, без сумніву, Україні потрібно вибудувати індустріально-логістичні інфраструктурні проекти, які можуть стати локомотивами нашого економічного зростання. Черкащани це розуміють і почали роботу з формування стратегічного бачення розвитку міста й області з урахуванням цих можливостей – так з'явилась програма «Міжнародний високотехнологічний кластер «Черкаси».

Роботу над програмою ведуть члени Черкаського обласного клубу «Підприємець», громадської організації «Рада Конкурентоспроможності Черкащини», представники науки та бізнесу. А після формування регіональної експертної спільноти Черкаської області до розробки програми долучились і експерти Всеукраїнської мережі фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку РЕГІОНЕТ.

ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В МІСЦЕВИЙ І РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

“

Індустріальні парки є ефективним механізмом залучення інвестицій в регіональний і місцевий економічний розвиток, збільшення зайнятості населення, пом'якшення диспропорцій в економічному розвитку регіонів. Будучи найкращою формою ведення бізнесу, вони є дієвим інструментом стимулювання високотехнологічного промислового виробництва цілих країн або їх окремих регіонів.

Діяльність індустріальних парків поширена як у країнах з розвинутою ринковою економікою (США, країни Західної, Центральної та Східної Європи тощо), так і в тих, що знаходяться на різних етапах становлення ринкових відносин (країни Азії, СНД та ін.). Наприклад, на сьогодні в США функціонує понад 400 індустріальних та технологічних парків, у Китаї – 54, в Росії – 36, в Чехії – більше 144, в Угорщині – 206, в Румунії 49, в Словаччині – 38, в Туреччині – 264.

У світі існує значний позитивний досвід, за якого індустріальні парки стають вагомим чинником залучення до регіонів потужних інвесторів, передових технологій, завдяки чому створюються нові робочі місця та збільшуються надходження до бюджетів. У такий спосіб уряди багатьох країн та регіональна й місцева влади застосовують цей інструмент (а також інші різні типи спеціальних економічних режимів) для реалізації своїх стратегій та завдань економічної політики.

З метою залучення інвесторів в індустріальні парки різні країни застосовують доволі широкий перелік інструментів підтримки: надання податкових і митних пільг та преференцій, забезпечення підготовки необхідних кваліфікованих кадрів, компенсація частини соціального страхування, надання доступу до транспортної та логістичної інфраструктури і навіть співфінансування інвестиційних проектів (наприклад, прямий трансферт, пільговий кредит тощо).

Василь ФЕДЮК

Експерт з питань регіонального розвитку та залучення інвестицій, Проект ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні»

Однак, передусім, підтримка діяльності індустріальних парків з боку держави (та місцевої влади) полягає в здійсненні інженерної підготовки ділянки, забезпеченні постачання газу, електричної та теплової енергії, води, функціонування системи водовідведення, проведення та налагодження транспортних комунікацій (автомобільні дороги, доступ до портів, аеропортів, залізничних колій), розбудові прикладної інфраструктури (адміністративні будівлі, складські приміщення тощо).

Отже індустріальні парки є юридично відокремленими цілісними земельними ділянками, призначеними головним чином для розміщення промислового виробництва. **Їх інвестиційна привабливість зумовлена низкою факторів:**

- ▶ земельні ділянки облаштовані зовнішньою інфраструктурою, що суттєво скорочує для інвестора «час до ринку» (Держава субсидує інвестиційну діяльність, знижуючи реальні витрати бізнесу, що створює інвестиційний клімат, привабливий для інвесторів);
- ▶ учасник отримує послуги керуючої компанії з облаштування та інжинірингу, супровід дозвільних і погоджувальних процедур (практично забезпечується супровід інвестора за принципом «єдиного вікна»);
- ▶ додаткові сервіси керуючої компанії: бізнес-послуги, користування логістичними об'єктами, діловою та іншою інфраструктурою є ще однією перевагою для інвестора;
- ▶ кластерний підхід та ефект синергії від близького розміщення суміжних виробництв є характерною ознакою сучасних індустріальних парків;

- ознаки вільної економічної зони – встановлення в межах парку особливого режиму ведення бізнесу (пільги, преференції тощо) – разом із створеною інженерно-технічною і промисловою інфраструктурою забезпечують найсприятливіші умови для бізнесу.

До числа позитивних соціально-економічних ефектів, що генеруються індустріальними парками, можна віднести підвищення обсягу інвестицій в національну економіку, зростання кількісних та якісних показників розвитку промислового виробництва, сприяння досягненню оптимального торгового балансу країни, створення робочих місць і збільшення рівня заробітних плат. Індустріальні парки сприяють швидкому і значному залученню інвестицій в регіональний розвиток, розвитку малого і середнього бізнесу, ефективному використанню місцевих природних і людських ресурсів, підвищенню експортного потенціалу регіонів, зростанню їх конкурентоспроможності загалом. Також розвиток індустріальних парків дозволяє економічно, екологічно та естетично структурувати населені пункти, звільнивши міста (житлові масиви, ділові та рекреаційні зони, парки культури та відпочинку) від промислового виробництва, допомагає покращити якість життя та екологічний стан у відповідному населеному пункті.

Галузева спеціалізація індустріального парку має бути обрана з урахуванням державних пріоритетів стосовно промислового розвитку країни, а також ресурсного, науково-дослідницького, кадрового потенціалу й стратегії розвитку регіону (території), в якому передбачається розміщення парку.

Найважливішим є питання інженерно-технічного облаштування парку. Матеріально-технічна інфраструктура має складатись із доступу до промислових об'єктів, інженерних мереж, системи доріг та комунікацій, а також базового набору сервісних елементів. Остаточний набір складових інженерної та сервісної інфраструктури має бути визначено з урахуванням галузевої спеціалізації індустріального парку.

Не менш важливим є питання управління та власності, механізму залучення інвесторів. Ключовими суб'єктами індустріального парку є його ініціатор, керуюча компанія та учасники (інвестори), як це зображено на рисунку.

Ключові суб'єкти індустріального парку та їх функції

Українські регіони, які відчувають гострий дефіцит інвестиційних ресурсів і здебільшого мають застарілу структуру промисловості, мають активно розвивати індустріальні парки, які мають стати необхідним чинником стимулювання інвестицій у промислове виробництво та покращення його галузевої структури.

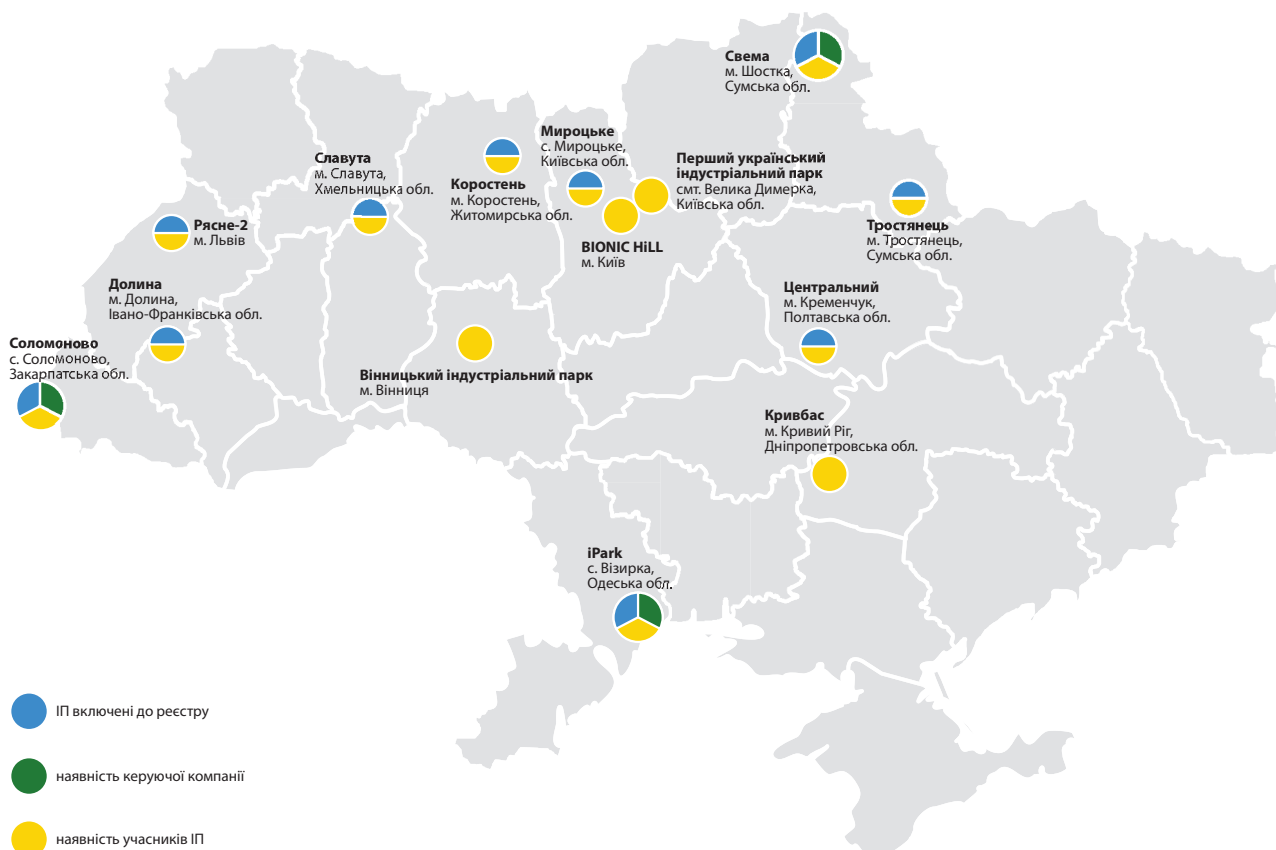
Водночас при цьому слід враховувати, що створення індустріальних парків не може бути самоціллю. Також не слід кожній громаді намагатися створити власний індустріальний парк, слід враховувати те, що поблизу вже може функціонувати чи створюватися подібний парк.

Прийняття відповідного рішення має передувати серйозний аналіз таких ініціатив та їх оцінка на відповідність таким основним критеріям:

- наявність та кваліфікація робочої сили;
- транспортна доступність: магістралі, якісні внутрішні дороги, аеропорти, порти, близькість до кордону (є додатковою перевагою);
- зручність розташування (міська або приміська зона, під'їзд, залізнична гілка);
- наявність (близькість) мереж енергозабезпечення, інженерно-технічної інфраструктури;
- наявність потенційних інвесторів, передусім якірних;

- готовність місцевої влади надавати інвесторам пільги і преференції (місцеві);
- ставлення населення до інвесторів та зайнятості на виробництві;
- доступ до сировини та її вартість (з урахуванням потенційної спеціалізації);
- відповідність вимогам чинного законодавства (розмір, цільове призначення земельної ділянки);
- «юридична чистота» земельної ділянки (неможливість оскаржень та судових спорів);
- один власник (бажаний чинник задля уникнення потенційних суперечок серед власників);
- екологічна придатність (незабрудненість території);
- відсутність потреби у значних адаптаційних роботах (вирівнювання, знімання шару чорнозему, очищення від забрудненості).

При цьому слід мати на увазі, що наявність індустріального парку не компенсує слабкої і неефективної роботи місцевої влади щодо створення привабливого місцевого інвестиційного клімату, маркетингового просування регіону та залучення і супроводу інвесторів.

СТВОРЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ – ЦЕ ОДИН З ЕЛЕМЕНТІВ ПОБУДОВИ ЗАХІДНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Олег ЛЕВЧЕНКО

Координатор Центру розвитку місцевого самоврядування у Вінницькій області

Власне тому сьогодні в рамках проекту U-LEAD та проекту DOBRE формується нова мережа інституцій, зокрема Центрів підтримки місцевого самоврядування, які є неприбутковими установами та покликані допомагати новоствореним об'єднаним громадам дати відповідь на питання, як будувати своє майбутнє, як розвинути територію, як об'єднувати громади, як зробити їх конкурентоспроможними на відповідній території та між регіонами безпосередньо.

Так, в Вінницькій області створено підрозділ Центрів підтримки місцевого самоврядування, координатором якого є Олег Левченко. Він має неабиякий досвід у розвитку міських та сільських територій. Одним із прикладів реалізованих проєктів є проєкт «Український шлях самоврядування», який реалізовувався на території Жмеринського району Вінницької області Об'єднанням сільських гмін Підляського воєводства та ГО «Подільською агенцією регіонального розвитку» в рамках Польсько-Канадської програми розвитку демократії, яка, в свою чергу, є програмою Фонду міжнародної солідарності й фінансується урядами Польщі і Канади.

Проєкт дав можливість українським територіальним громадам вивчити досвід польської децентралізації, адаптувати його до наших реалій та плідно використовувати. Саме досвід, набутий громадами Жмеринського району став поштовхом до об'єднання с. Северинівка та с. Чернятин.

“

Без децентралізації, без ефективного місцевого самоврядування, громадяни України ще надовго залишаться з усією тією купою проблем, які сьогодні існують: з неспроможністю надати якісну та сучасну освіту своїм дітям, з розбитими дорогами, з занедбанними селами...

Створення місцевого самоврядування – це один з елементів побудови західної цивілізації. Європейський і світовий досвід свідчить, що місцеві проблеми можуть ефективно вирішуватись тільки на місцевому рівні. Держава ніколи не дійде до проблем кожного села чи міста, кожної вулиці чи двору.

Реформа децентралізації є досить складною реформою, саме тому держава виділила на її впровадження два роки. Проте в реформі є досить багато складних аспектів, які потребують багато роботи з боку органів місцевого самоврядування, а також втручання експертного середовища.

Керівник Центру підтримки місцевого самоврядування у Вінницькій області Олег Левченко був одним із експертів Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області 2020.

Напрямок Стратегії розвитку Вінниччини на кластеризацію та вивчений досвід розвитку і функціонування кластерів спонукав жителів села Снітків Мурованокуриловецького району до генерування ідеї запровадження трудомісткого виробництва ягідно-фруктової продукції, що є добре ліквідною на внутрішньому ринку і є привабливою для переробки, а отже для культивування в особистих селянських господарствах чи кооперативах.

Консультативні зустрічі з потенційними претендентами на реалізацію задуму привели до відбору найефективнішого претендента, з яким узгодили послідовність дій і спільні інтереси та уклали протокол про наміри в досягненні спільної мети — створення фермерського господарства зі спеціалізацією «садівництво та ягідництво».

Зафіксована домовленість і політика сприяння спонукали потенційного інвестора на розробку бізнес-плану та успішне його втілення.

З метою отримання гарантованих врожаїв ягідних культур сільрадою було надано дозвіл суб'єкту господарювання на виготовлення проекту та монтаж іригаційної системи, через аукціон фонду Держмайна України вчинено відчуження інвестору гідроспоруди на штучній водоймі та надано дозвіл на використання поверхневих вод.

Явно виражений інтерес громади до започаткування вирощування ягідних культур спонукав до вирішення проблематики дефіциту води в населеному пункті. З метою створення технічних можливостей застосування локальних систем крапельного поливу в присадибних господарствах та забезпечення населення якісною питною водою в достатній кількості сільською радою було розроблено Проект будівництва системи централізованого водопостачання. За підтримки громади та суб'єктів господарювання було розроблено Проект будівництва водогону, який отримав співфінансування з боку обласного, районного, сільського бюджетів, Фонду ДЕСПРО, обласного фонду сприяння інвестиціям та будівництву (через товарне пільгове кредитування населення) та громадської організації «Майбутнє Сніткова», що акумулювала кошти громади.

Введення системи водопостачання в експлуатацію здійснено у квітні 2016 року паралельно з посадкою смородини в присадибних господарствах посадковим матеріалом кращих вітчизняних районованих сортів. Перші тренінги, проведені в с. Снітків та с. Курашівці, виявили великий інтерес з боку громад цих та суміжних сіл і мали продовження у вигляді майстер-класу про посадку, догляд та систему захисту. З метою застосування найефективніших сортів та задля створення достатнього сировинного середовища при виготовленні підприємством ТОВ «Тріада МК» соків ним придбано посадковий матеріал та безкоштовно передано бажаним.

При цьому загальні витрати сільського бюджету на виготовлення проектів землевідводів, проведення експертних оцінок, аукціону та реєстрації речових прав склали лише 11 тис. грн, а забезпечили суттєві результати.

У 2013 році інвестором закладено 96 га яблуневого саду, 3 га полуниці, 2 га малини, 4,5 га лохини (окультурена чорниця). Змонтовано та введено в дію крапельну поливну систему (загальною вартістю 1 млн 180 тис. грн) виготовлено проект лінії електропередач та змонтовано її на протяжності 790 м (вартість 420 тис. грн). Створено постійних робочих місць — 14, сезонних — 40.

Збільшилося надходжень до бюджету: від оренди земель — 96 тис. грн (42 % від всіх надходжень по платі за землю), ПДФО (25 %) — 32 тис. грн, кошти від відчуження гідроспоруди — 7,6 тис. грн. ▶

В 2014 році розширено площі плантацій лохини на 10 га та малини на 8 га, опорні шпалери виготовлені на 10 га малини, посаджено садів 39 га. Постійно працюєвлаштованих – 29, сезонних – 30. Надходження до бюджету: від оренди земель зросли до 117 тис. грн (46 % від всіх надходжень по платі за землю), ПДФО (25%) – 47 тис. грн.

Налагоджено логістику та започатковано будівництво потужностей з глибокої заморозки ягідно-фруктової продукції в м. Вінниці.

2015 року досаджено садів: фермерських 19,5 га, приватних на паях – 10 га

Підготовлено під осінню посадку полуниці гребнево-підплівкових плантацій 6 га. Залучалося до с/г робіт та збирання врожаю – 90 осіб. Потужності по довготривалому зберіганню свіжемороженої продукції потенціалом 1,5 млн тонн введени в дію. Весною 2016 року здійснено посадку 13 га вишні, здійснено посадку саджан-

ців смородини та інших ягідних культур в особистих селянських господарствах загальною площею понад 4 га.

Всього залучено інвестицій на теренах с. Снітків 26 млн грн. При цьому за період з 2013 року до села прибули на постійне місце проживання 17 родин (віком до 30 років, з них 2 родини тимчасово переміщених осіб), а народжуваність з 2013 року збільшилася вдвічі.

Найбільшим здобутком виявилася правильно обрана стратегія розвитку, що ґрунтувалася на аналізі кон'юнктури сільгосппродукції та ринку праці. Послідовне та покрокове виконання завдань визначених цілей стратегії привело сільську раду до прийняття спонукальних до інвестування рішень.

ГРАНТОВА ПРОГРАМА «ПІДТРИМКА ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ (ППРРУ)»

“

Фінансова підтримка у вигляді грантів є одним із двох компонентів Програми «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні (ППРРУ)», яка фінансується та впроваджується Європейським Союзом, і спрямована на допомогу Уряду України в розробці та реалізації реформи державної регіональної політики. У рамках грантової програми було надано кошти для впровадження конкретних проектів місцевих і регіональних органів влади, спрямованих на досягнення стратегічних пріоритетів, що визначені у їхніх стратегіях регіонального розвитку.

Відбір проектів для фінансування відбувся у рамках двох конкурсів. Перший конкурс проектів був оголошений у квітні 2013 року та спрямований на зменшення регіональних відмінностей через надання допомоги найменш розвиненим регіонам України і сприяння сталому розвитку сільської місцевості.

У жовтні 2014 року Представництво ЄС в Україні оголосило про початок другого конкурсу проектів, спрямованого на підтримку внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та громад, які опинилися під впливом конфлікту через сприяння суспільній згуртованості та економічній діяльності внутрішньо переміщених осіб та громад, що їх приймають.

Проект технічної допомоги, який є іншим компонентом програми ППРРУ, надавав підтримку Представництву ЄС в Україні у забезпеченні широкого інформування про конкурси проектів, допомагав потенційним подавачам у підготовці концепцій та заявок, а також підтримував впроваджувачів проектів з тим, щоб забезпечити високу якість, більшу ефективність та тривалішу сталість проектів, що отримали фінансування.

Зокрема, впроваджувалися такі види діяльності:

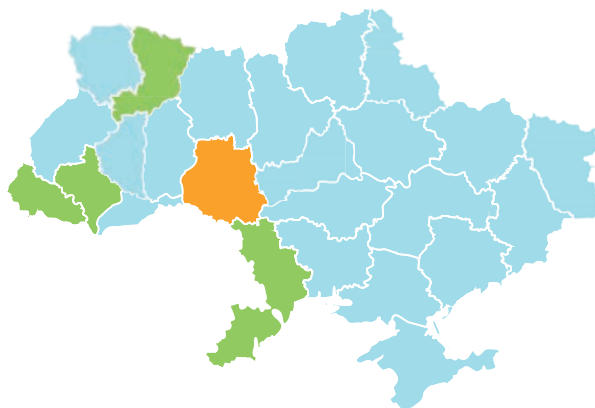
- ▶ заходи з інформування про Грантову програму ППРРУ, оголошені конкурси заявок та їхні вимоги;
- ▶ практичні семінари для підвищення рівня знань із підготовки проектів і поліпшення розуміння правил конкурсів для потенційних подавачів;
- ▶ підготовка та публікація методичних матеріалів, адаптованих фахівцями ППРРУ спеціально для потреб кожного конкурсу;
- ▶ практичні тренінги для виконавців проектів за участі Представництва ЄС для безпосереднього обговорення питань та уточнень «з перших рук», обміну досвідом і встановлення горизонтальних контактів і мереж передової практик;
- ▶ постійна підтримка виконавців грантових проектів;
- ▶ моніторингові відвідування грантових проектів для виявлення і запобігання помилкам в реалізації проекту, надання допомоги виконавцям в питаннях будівництва і закупівель, забезпечення підтримки на рівні політики та стратегічного планування;
- ▶ тематичні навчальні тури для виконавців задля обміну досвідом та розвитку контактів, що сприятиме більш високій ефективності та подальшій стійкості грантових проектів;
- ▶ поширення інформації через ЗМІ та інтернет-ресурси, підтримка наочності й організації заходів.

За результатами двох конкурсів було відібрано та профінансовано 32 проекти на загальну суму 26 741 858 євро, з яких внесок Європейського Союзу складав 23 736 992 євро. ▶

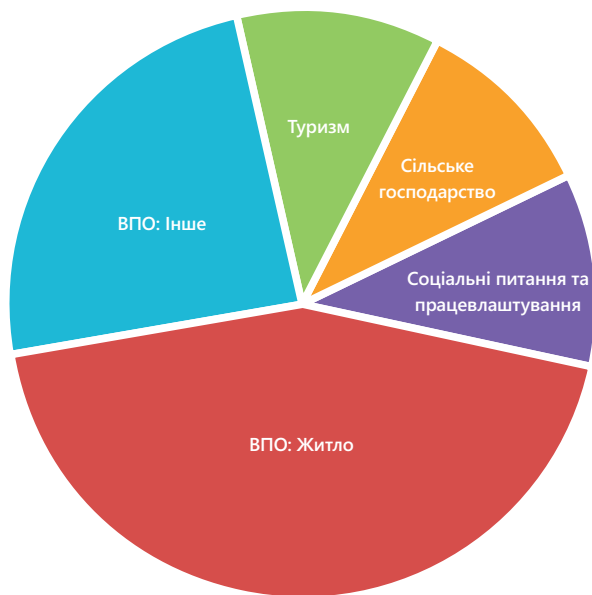
Проекти регіонального розвитку (14 проектів, загальний бюджет — 8 314 003) впроваджувались у 10 областях України: Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Одеській, Рівненській, Хмельницькій та Черкаській.

Проекти підтримки внутрішньо переміщених осіб (18 проектів) впроваджувались у 18 областях України: Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Запорізькій, Кіровоградській, Київській, Луганській, Миколаївській, Полтавській, Тернопільській та Чернівецькій.

ПРОЕКТ «РОЗВИТОК ВЕЛОТУРИЗМУ У ЛИПОВЕЦЬКОМУ РАЙОНІ»

Гранти: Розподіл за напрямками

Враховуючи гостроту проблеми та її нагальність, найбільша частина бюджету програми – 18 427 855 (69%) припадала на проекти забезпечення ВПО житлом (10 проектів) та на проекти соціально-економічної адаптації переселенців (8 проектів).

Переважає більшість проектів, впроваджених у всіх секторах, були успішними та досягли заявлених результатів.

Прикладом можуть бути такі проекти:

1. Розвиток велотуризму у Липовецькому районі (Вінницька область)
2. Розвиток тваринництва і низька продуктивність сільськогосподарських ринків (Дніпропетровська область)
3. Покращення умов життя та соціальна адаптація внутрішньо переміщених осіб у Чернівецькій області.

Є одним шести з проектів, спрямованих на розвиток туристичної галузі, які впроваджувались у п'яти регіонах України. Бюджет проекту – 235 485 євро, (внесок ЄС – 210 524 євро).

Проект впроваджувався Липовецькою міською радою у співпраці з Ловецьким благодійним фондом громади.

Загальною метою Проекту було сприяння зростанню доходів населення, зниження рівня безробіття, збільшення надходжень до місцевих бюджетів, розвиток туристичної діяльності на території Липовецького району.

До завдань Проекту входило:

- ▶ Проведення стратегічного планування розвитку туристичної галузі в Липовецькому районі.
- ▶ Створення відповідної туристичної інфраструктури.
- ▶ Підвищення економічної активності підприємців щодо заняття туристичним бізнесом.
- ▶ Донесення відповідної інформації про туристичний потенціал м. Липовець та Липовецького району до потенційних споживачів туристичних послуг.
- ▶ Поширення серед жителів міста та району активного виду відпочинку – велотуризму.

У рамках Проекту було:

- проведено низку семінарів щодо визначення туристичного потенціалу Липовецького району. За результатами обговорень та дискусій з експертами, краєзнавцями та етнографами були розроблені та прийняті Програми розвитку туризму на території м. Липовець та Липовецького району та туристичний паспорт району;
- здійснено реконструкцію міського скверу під велопарк;
- облаштовані туристичні маршрути до місця падіння метеориту, так званої астроблеми «Зоряна рана», встановлені велосипедні стоянки;
- проведено велопробіг «Липовець-Йихві» (Україна-Польща-Литва-Латвія-Естонія) загальною відстанню 1880 км з метою привернення уваги до туристичного потенціалу України і Липовецького району зокрема;

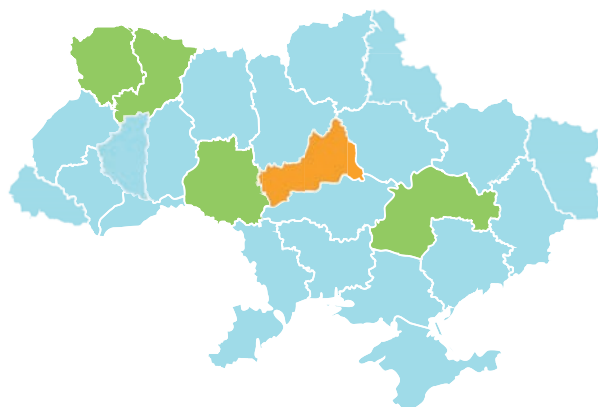
- проведено низку навчальних заходів за участю молодих підприємців, власників ферм та інших зацікавлених осіб щодо основних питань започаткування туристичних бізнесів та поліпшення послуг у сфері сільського зеленого туризму;
- під час святкування дня Липовця у вересні 2015 року та всеукраїнського Велодня у травні 2016 року були проведені велосипедне шоу, під час яких проводились різноманітні конкурси, велосипедні забіги, веломарафони та велоквести;
- засновано громадську організацію «Велолав», метою якої є популяризація велотуризму, організація велопробігів, велосипедних змагань та велотурів. Організації передано придбані у рамках проекту велосипеди та велоінвентар;
- проведено інформаційну кампанію та виготовлено друковані промоційні брошури і буклети.

Результати діяльності Проекту сприятимуть розвитку туристичної інфраструктури міста та району зокрема, створенню міні-готелів та використання селянами своїх осель для зеленого та екологічного туризму, розвитку малого

www.velolove.vn.ua

та середнього бізнесу у сфері розваг і відпочинку.

ПРОЕКТ «РОЗВИТОК МОЛОЧНОГО ТВАРИННИЦТВА І НИЗЬКА

ПРОДУКТИВНІСТЬ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИХ РИНКІВ»

Є одним з п'яти проектів, спрямованих на розвиток сільського господарства України. Бюджет проекту – 199 000 євро, (внесок ЄС – 179 000 євро).

Проект впроваджується П'ятихатською районною радою Дніпропетровської області.

Мета Проекту – забезпечення розвитку молочного скотарства та впровадження ефективного ринку сільськогосподарської продукції шляхом створення організованого ринку збуту молока, підвищення на 30% закупівельних цін на молоко для членів кооперативу, збільшення поголів'я

корів в особистих селянських господарствах на 28% за три роки шляхом підвищення рентабельності виробництва молока на 30%.

Проектом передбачається:

- проведення роз'яснювальної роботи серед населення, навчання з питання створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу, визначення видів діяльності кооперативу; ▶

- створення та організація роботи сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу (СОК), зокрема, оренда приміщення, придбання автотранспорту та обладнання, розробка графіків та маршрутів збору молока;
- розповсюдження позитивного досвіду щодо реалізації заходів Проекту.

У рамках проекту було:

- проведено 25 сільських сходів і низку навчальних заходів з власниками корів, малих сімейних ферм та інших зацікавлених осіб, метою яких було висвітлення питання створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу, його діяльності та переваг членства;
- засновано сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «П'ятихатське євромолоко»;

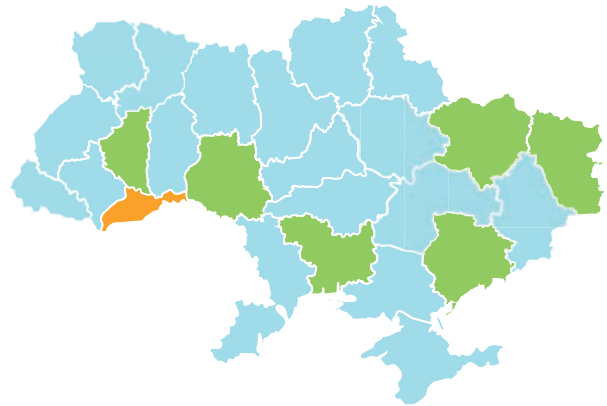

- придбані п'ять молоковозів, холодильне обладнання, апаратура для встановлення якості молока, лабораторне обладнання, офісна техніка та меблі для забезпечення діяльності СОК.

Незважаючи на те, що СОК тільки розпочав свою діяльність, його робота вже сприяла досить значному підвищенню закупівельних цін на молоко на місцевому ринку, що, у свою чергу, сприяло підвищенню зацікавленості місцевих жителів у роботі кооперативу. Враховуючи ефективний початок роботи СОК його члени вже сьогодні планують поширити свою діяльність на інші райони області, а також організувати виробництво власної молочної продукції.

www.google.com/irl2rA

ПРОЕКТ «ПОКРАЩЕННЯ УМОВ ЖИТТЯ ТА СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ»

Цей проект є одним із восьми проектів, спрямованих на соціально-економічну адаптацію переселенців, які впроваджувались у семи областях України. Бюджет проекту – 293 860 євро, (внесок ЄС – 251 860 євро).

Проект впроваджувався Чернівецькою обласною радою у співпраці з Департаментом соціального захисту населення Чернівецької ОДА та Чернівецькою міською радою.

Діяльність проекту була спрямована на відбудову низки гуртожитків для ВПО, зокрема багатодітних сімей та інших вразливих верств переселенців, забезпечення їх базових потреб у обладнанні та засобах щоденного вжитку. Група заходів спрямована на створення нових робочих місць, професійне навчання та стимулювання ВПО до початку власного бізнесу на території міста та області та відкриття центру соціального консультування для переміщених осіб.

У рамках Проекту було:

- здійснено ремонт житлових приміщень у селах біля Чернівців, в які поселені 22 багатодітні та соціально вразливі родини;
- на базі ГО «Волонтерський рух Буковини» відкрито Центр соціального консультування, який додатково до основних функцій щодо дорадчих послуг з питань соціального забезпечення, медичної та психологічної допомоги забезпечує переселенців товарами першої необхідності (портфелі, канцтовари, памперси, постільна білизна, посуд тощо), які були придбані за рахунок Проекту;
- у рамках компонента Проекту, спрямованого на працевлаштування та створення нових робочих місць, проведено навчання ВПО з основ підприємництва, започаткування власного бізнесу та професійної перекваліфікації;

- проведено конкурс бізнес-планів для молодих підприємців, за результатами якого було надано 31 субгрант на суму до 2000 євро кожний для відкриття власної справи переселенцями;
- здійснено низку заходів, спрямованих на формування толерантного ставлення до ВПО з боку місцевого населення, які включали навчальні заходи для працівників центрів зайнятості, співробітників соціальних служб, вчителів шкіл та інших на тему «Подолання негативного відношення та формування толерантності». Крім того, було проведено кілька спільних неформальних заходів (поїздки та екскурсії) для дітей переселенців та місцевих мешканців, а також фестиваль творчості і талантів дітей ВПО «Промінь надії».

У результаті діяльності Проекту створено міцну патріотичну спільноту переселенців Буковини, активізувалось середовище неурядових організацій, що підтримують ВПО, продовжує працювати Центр соціального консультування, розпочалася реалізація 31 бізнес-плану ВПО.

www.oblrada.cv.ua

ВНЕСОК ПРОГРАМИ ЄС «ПІДТРИМКА ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ» У СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Юрій ТРЕТЯК

Заступник керівника Проекту ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні»

ПРО ПРОГРАМУ ЄС «ПІДТРИМКА ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ»

“

Метою програми є сприяння суспільному, економічному та територіальному згуртуванню країни.

Програма Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» (ППРРУ) розпочалась у січні 2013 року та діятиме до лютого 2017 року.

Реалізація програми надає можливість підвищити потенціал українських органів державної влади та інших зацікавлених сторін щодо розроблення та впровадження ефективної політики регіонального розвитку.

Бенефіціаром програми є Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

Технічне завдання Програми ППРРУ передбачає низку очікуваних результатів:

- урядом розроблено державну політику регіонального розвитку, в тому числі необ-

хідні для її здійснення та фінансування нормативно-правові та адміністративні інструменти;

- розроблено та ухвалено Державну стратегію регіонального розвитку до 2020 р. та План заходів для впровадження цієї стратегії;
- впроваджено проекти регіонального розвитку;
- вдосконалено систему підвищення потенціалу, створено та запущено мережу фахівців-практиків з питань регіонального розвитку.

Програма складається із двох частин:

- проекту технічної допомоги з питань політики регіонального розвитку Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, який у свою чергу має:
 - Компонент А — надання ефективної інституційної підтримки органам, які впроваджують політику регіонального розвитку;
 - Компонент В — об'єднання фахівців та практиків у сфері місцевого та регіонального розвитку в мережу РЕГІОНЕТ.
- грантової програми, в рамках якої на конкурсних засадах було відібрано та профінансовано 14 проектів регіонального розвитку (6 млн євро) та 18 проектів з підтримки внутрішньо переміщеним особам та територіальним громадам, що зазнали впливу внаслідок конфлікту на сході України (17 млн євро)

Програма реалізується консорціумом, в який входять:

Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ)

GFA Consulting Group

Асоціація агенцій регіонального розвитку України

Програма фінансується Європейським Союзом

НЕОБХІДНІСТЬ НОВОЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Україна — держава з великою за світовими мірками територією, регіони якої суттєво відрізняються між собою. Не всі регіони України мають вигідні природні характеристики, котрі роблять їх привабливими для проживання, праці, здійснення інвестицій тощо. Не всі регіони України просуваються вперед в однаковому темпі: економічний та соціальний розвиток у деяких регіонах значно повільніший, ніж в інших. Певні види господарської діяльності не можуть розвиватися або здійснюватися на всіх територіях, оскільки деякі території мають об'єктивні переваги або вади.

В Україні до економічних диспропорцій в регіональному розвитку додаються проблеми суттєвих відмінностей в національному, мовному та соціоментальному вимірі між деякими регіонами Сходу і рештою регіонів України. Такі ж відмінності є в середині цих регіонів.

НОВІ ПІДХОДИ ДО ДРП — внесок Програми

- Аналітичний звіт «Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики»
- 12 щоквартальних аналітичних оглядів про регіональний розвиток в Україні
- 4 національні форуми з питань нової державної регіональної політики
- Аналіз галузевих програм і проєктів в контексті реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року
- План відновлення України на 2015–2017 роки (розділ про державну регіональну політику)
- Аналітичний звіт «Подолання диспропорцій у розвитку регіонів в Україні — виклики та можливості»
- Аналітичний звіт «Міжрегіональна та міжмуниципальна співпраця в Україні: шлях до просторової, економічної та соціальної згуртованості»
- Посібник «Доступ до донорських та інвестиційних ресурсів в галузі регіонального розвитку»

Міжрегіональна асиметрія у соціально-економічному розвитку регіонів, яка продовжує наростати, може посилювати напруженість між регіонами на рівні їх мешканців, виходячи із дійсно суттєвих відмінностей у регіональній ідентичності.

Як наслідок відсутності протягом тривалого часу дієвої регіональної політики – Україна переживає загрозливу кризу державності, пов'язану із дезінтеграцією українського простору.

Централізований підхід до регіональної політики, домінування галузевих підходів і практик над територіальними, які були притаманні протягом майже усього періоду незалежної України, виявилися непродуктивними і не дозволили повною мірою розкрити можливості всіх регіонів. Уряди країн ЄС та інших країн світу приділяють все більше уваги принципам партнерства та координації, стратегічного планування та цільового спрямування коштів, в тому числі на гібридні інструменти політики (гранти плюс кредити). Одночасно обсяги фінансування регіональної політики у цих країнах постійно зростають, а також посилюється контроль за їх використанням і глибина аналізу впливу конкретних заходів та інструментів із метою вдосконалення політики у майбутньому. Україна може багато запозичити з цих практик і підходів, звичайно ґрунтуючись на місцевому контексті та специфіці розвитку регіонів України.

За останні роки регіони та великі метрополії набули особливого статусу у глобальній економічній системі. З одного боку, це пов'язано із успішним розвитком регіональних ринків, особливо у країнах із економікою, що динамічно розвивається (Китай, Індія, Бразилія, ПАР, Індонезія та ін.), які активно використовували свої місцеві переваги для підвищення конкурентоспроможності економіки. З іншого — позиції регіонів і міст посилюються з причини інтенсифікації тенденцій кооперації та партнерства між суб-національними акторами задля вирішення глобальних проблем.

Регіони та міста знаходяться під впливом макротрендів, які впливають на суспільство, уряди та компанії, формують нові засади світогосподарської системи та соціуму.

Серед трендів, вплив яких є найбільш суттєвим, є:

- урбанізація — зростання ролі міст, при чому не лише найбільших метрополій, але й середніх за розміром міст; ►

- ▶ міграція, яка формує динамічні ринки праці та певним чином компенсує дисбаланс, що виникає у різних регіонах світу внаслідок демографічних змін;
- ▶ інформатизація суспільства та проникнення нових телекомунікаційних технологій, формування економічної системи, що базується на знаннях;
- ▶ глобальні виклики щодо забезпеченості продовольством та природними ресурсами (особливо водою та родючими ґрунтами);
- ▶ зростання за принципами сталого розвитку.

Державна регіональна політика — одна з ключових політик держави, реалізація якої повинна забезпечити:

- ▶ зменшення дисбалансів у економічному розвитку регіонів/територій, що є важливою умовою забезпечення єдності державного простору та стійкості держави;
- ▶ стимулювання розвитку точок економічного зростання (міст) та їх взаємозв'язку із периферією (сільськими територіями);
- ▶ створення умов для мереж малих міст вирішувати спільні проблеми розвитку, які вони не спроможні осилити поодиночі;
- ▶ надання громадянам рівних можливостей соціально-економічного розвитку та гарантованого рівня публічних послуг не залежно від місця проживання;
- ▶ координацію політики розвитку секторів економіки у територіях та залучення у ці процеси регіональних суб'єктів розвитку з метою гармонійного, сталого та інклюзивного розвитку кожного регіону України;
- ▶ вирішення завдань міжрегіональної та транскордонної співпраці.

Результатом реформи ДРП в Україні, в реалізації якої активну участь взяла програма ЄС ППРРУ, має стати створення дієвої системи управління регіональним розвитком, яка дозволить ставити та досягати цілі державної регіональної політики.

Нова система управління ДРП, розроблена на засадах повного циклу публічної політики, включає в себе:

- ▶ стратегічне й операційне планування регіонального розвитку на рівні держави та кожного регіону;
- ▶ фінансування і реалізацію проектів соціально-економічного розвитку регіонів відповідно до цілей державної та регіональних стратегій та планів заходів з їх реалізації;
- ▶ систему моніторингу реалізації проектів розвитку регіонів та оцінки впливу ДРП на розвиток держави в цілому;
- ▶ систему інституцій на державному та регіональному рівні, які спроможні ефективно управляти ДРП.

Державна регіональна політика є важливим елементом політики держави, спрямованої на посилення конкурентоспроможності економіки держави та її регіонів, підвищення рівня добробуту населення та сприяння інтегрованості її простору. На відміну від галузевих політик вона, перш за все, має орієнтуватися на просторовий ефект певних політичних рішень і заходів, програм і бюджетів, служити

Система управління новою державною регіональною політикою (ДРП)

1. ПЛАНУВАННЯ

Законодавче забезпечення нової ДРП
Стратегічне планування «знизу вгору» та «згори вниз»
Просторове планування

Зміцнення спроможності

2. ФІНАНСУВАННЯ

Інструменти фінансування нової ДРП
ДФРР, обласні бюджети, місцеві бюджети тощо

5. ІНСТИТУЦІЇ

Система державних та недержавних інституцій для управління ДРП
Мінрегіон, Міжвідомча координаційна комісія, ОДА, обласні ради, ОМС, АРР

Зміцнення спроможності

4. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА

Моніторинг та оцінка впливу нової регіональної політики

Зміцнення спроможності

3. РЕАЛІЗАЦІЯ

Впровадження проектів регіонального розвитку

певним фільтром, через який окремі види політики спрямовуються на конкретні території з метою досягнення оптимального (позитивного) ефекту та компліментарності заходів. ДРП – це політика синергії, яка при правильному плануванні та реалізації забезпечує ефект набагато вищий, ніж ефект від суми окремих заходів галузевих політик.

Роль регіональної політики як однієї із важливих складових у системі державної політики зростає, а також зростає кількість та глибина залучення місцевих та регіональних партнерів.

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Традиційно більшість країн зі значними територіями мають регіональні відмінності – від культурно-етнічних і ментальних до соціально-економічних. В Україні, за наявності значних просторових економічних і соціальних диспропорцій, існує **феномен невідповідності між економічною потужністю регіону та його показниками соціального благополуччя та якості життя**. У локомотивах промислового розвитку, які є лідерами за показниками ВРП на душу населення, промислового виробництва та експорту, спостерігаються найгостріші соціальні проблеми – найвищі рівні депопуляції, смертності (особливо серед чоловіків працездатного віку), еміграції, захворюваності, алкоголізму, тут неблагополучна криміногенна та екологічна ситуація та ін. Також тут нижчі рівні приватної ініціативи, підприємництва та показники розвитку соціального капіталу. Цей феномен рідко зустрічається в економіках інших країн, в тому числі в країнах Центральної і Східної Європи.

Економічний розвиток українських регіонів за основними показниками прямо не пов'язаний із показниками, що характеризують привабливість регіону для життя людини. Вищий економічний розвиток, рівень урбанізації регіонів у поєднанні із більшою строкатістю складу населення поєднується із вищим рівнем злочинності, що накладає свій відбиток на формування комфортного для людини середовища проживання. Демографічна ситуація у більшості українських регіонів є досить напруженою: падіння чисельності населення лише дещо вповільнилось, але не зупинилось, за винятком міст Києва та Севастополя, а також деяких областей Захід-

ної України. Старіння населення «вимиває» трудовий капітал та збільшує навантаження на працюючих. Одночасно спостерігається високий рівень безробіття у деяких, особливо Західних та Центральних областях України, що призводить до негативних еміграційних трендів.

Якість людського капіталу (освіта та навички) сильно варіює між регіонами і є найвищою у високоурбанізованих регіонах, де сконцентрована значна кількість ВНЗ та робочих місць вищого професійно-кваліфікаційного рівня. Нові та креативні робочі місця, як правило, з'являються у найбільших містах України із порівняно високою якістю життя – Києві, Львові, Одесі, Харкові, Дніпрі.

Серйозні проблеми із внутрішньою доступністю територій України мають стати об'єктом інвестицій у регіональний розвиток, оскільки покращення ступеня доступності територій може стати одним з головних рушіїв зростання конкурентоспроможності регіонів. Значні проблеми у сфері доступності у більшості випадків можна вирішувати ефективніше за допомогою комплексної національної стратегії та можливості за міжнародної фінансової підтримки.

Закарпаття та південно-західна частина Одеської області мають найбільш складну ситуацію з інтегрованістю у загальноукраїнський транспортний простір і пов'язані з рештою території України лише вузькими транспортними коридорами.

Незадовільний стан дорожньої інфраструктури та мультимодальної транспортної мережі із сіткою центрів по всій Україні стоїть на перепоні розвитку економічного потенціалу регіонів та їх привабливості для більш мобільних груп населення, він також гальмує міжрегіональну та внутрішньорегіональну інтеграцію.

Розрив у соціально-економічному розвитку українських регіонів дійсно значний, однак він співставний із диспропорціями, які існують у деяких країнах Європи. У більшості випадків столичні міста сильно «викривляють» ситуацію, оскільки є центрами тяжіння більшості інвестицій (іноземних та внутрішніх), місцем збору великої частки податків, мають високу частку освіченого населення що має високі рівні доходів. Така роль «економічного локомотиву» є позитивною для національної економіки за умови, що існують адекватні перерозподільчі механізми, які із часом надають можливість поширити позитивний економічний ефект на більш значні території держави. ▶

Загалом регіони України при дуже високих потребах у інвестиційних ресурсах в силу зношеності основних фондів мають дуже **різні рівні забезпеченості інвестиціями та науковим потенціалом**, який необхідний для виведення економіки на якісно новий рівень, для радикального підвищення доданої вартості продукції та послуг, продуктивності праці. «Периферійні» регіони центральної, північної та західної частини України страждають від браку інвестицій і знаходяться у певному замкнутому колі, коли відсутність внутрішніх ресурсів відштовхує потенційних інвесторів, а без додаткових фінансових вливань досягнення якісно нового рівня розвитку є неможливим. Очевидно, що ДРП має запропонувати радикально нові підходи до стимулювання розкриття потенціалу даних регіонів, через застосування нових інструментів, які ґрунтуються на унікальних рисах і можливостях цих регіонів.

На сьогодні **структура економіки більшості регіонів України залишається незбалансованою**. Домінують, як правило, 1-2 галузі, переважно промислового виробництва, які випускають товари із низьким рівнем доданої вартості, інноваційності та високою енерго- та матеріалоємністю. Сектор послуг, який домінує у декількох регіонах, теж є недосконалим, оскільки тяжіє до «побутових» послуг і послуг із низькою доданою вартістю. В Україні порівняно мало високотехнологічних послуг і диверсифікованого портфеля бізнес-послуг. Домінування фінансових послуг, будівництва, нерухомості та торгівлі спричинило значні падіння в економіці сервісних центрів України, особливо Києва, так само, як і в промислових локомотивах. Одночасно регіони із переважанням агросектора та харчової промисловості залишилися у відносному вираші після початку кризи 2008 року. Структура зовнішньої торгівлі товарами та послугами демонструє радикальний дисбаланс і домінування 4-5 регіонів як у експорті-імпорті послуг, так і товарів.

Одночасно Україна досягла значного прогресу у **розвитку інформаційно-телекомунікаційних послуг**, особливо у високоурбанізованих регіонах та великих містах. Це є важливою умовою для розбудови «електронної економіки», «електронного врядування», «електронної освіти», медицини та ін. Проникнення швидкісного інтернету (фіксованого та мобільного) є важливим інфраструктурним показником для оцінки потенціалу розвитку того чи іншого регіону. Цей тренд також відповідає амбіціям сучасної регіональної політики України, яка має на меті максимально наблизити адміністративні та публічні послуги до всіх мешканців незалежно від місця їх проживання.

Сільськогосподарське виробництво України, попри демонстрування постійного зростання та прискореної концентрації виробництва у агропромислових холдингах, ще не досягнуло обсягів 1990 року. Структура сільськогосподарського виробництва за останні 25 років суттєво змінилась через значне зменшення тваринництва та ягідництва. Значне зменшення поголів'я худоби призвело до нездатності сільського господарства забезпечити населення України у повному обсязі необхідними набором харчових продуктів, знизило зайнятість у сільських територіях. Має місце значна ерозія та загальне зниження якості сільськогосподарських земель у більшості регіонів, у тому числі через практично повну відсутність внесення у ґрунти органічних добрив. Сільськогосподарське виробництво має значні можливості для розвитку, використовуючи місткість і внутрішній ринок (незадоволений попит) у м'ясо-молочній та плодово-ягідній продукції.

Загалом, маючи великі запаси родючих орних земель, помірний клімат, європейську систему розселення, Україна не може забезпечити себе молочними, м'ясними, рибними продуктами, ягідною та плодовою продукцією. Структура сільського господарства є малосегментарною, тотальне переважання зернового виробництва над тваринництвом веде до зниження родючості земель і витісняє із традиційного села робочі місця, знижує надходження до місцевих бюджетів.

У сільських територіях відбувається швидке скорочення зайнятості економічно активного населення, особливо частки найманих працівників, що задіяні у сільськогосподарських підприємствах, що не компенсується розширенням зайнятості сільського населення в інших сферах, а також самозайнятості. Серед сільського населення має місце тенденція до посилення рівня бідності, а отже, до скорочення можливостей молоді інтегруватись у суспільство, що стрімко змінюється.

Низький рівень зайнятості сільського населення і спричинена ним бідність призводить до падіння прогнозованої тривалості життя сільського населення та скорочення активного періоду життя людини. Має місце скорочення тривалості життя сільського населення порівняно з міським.

На державному рівні протягом останніх 20 років мали місце неодноразові спроби сформувавши комплексне законодавство щодо розвитку агропромислового комплексу та сільських територій в Україні, проте цілісної системи досі не створено, оскільки не визначена стратегія розвитку цієї сфери. Державні цілові програми щодо розвитку села, незважаючи на

затвердження їхніх концепцій, так і не ставали програмами, а Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 рр., яка розроблялася широким колом зацікавлених сторін та за підтримки міжнародних партнерів України, не була затверджена і, відповідно, не фінансується.

ЗАКОНОДАВСТВО ПРО РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

Законодавство у сфері регіонального розвитку, яке було сформоване протягом 1991–2013 років, мало створити цілісну та взаємоузгоджену систему, що визначає перелік стратегічних і планувальних документів у сфері регіонального розвитку, визначає інституції, що формують і реалізують державну регіональну політику та реалізують проекти регіонального розвитку, а також визначити та закріпити джерела фінансування регіонального розвитку. На жаль, такі зміни у законодавство вдалося провести лише починаючи з 2014 року.

Водночас, незважаючи на ухвалення базового (рамкового) закону «Про засади державної регіональної політики» (2015), перегляд усього масиву законодавства, що тією чи іншою мірою має відношення до реалізації цієї політики поки що не відбувся.

ЗАКОНОДАВСТВО — внесок Програми

- Закон України «Про засади державної регіональної політики»
- Порядок розроблення Державної стратегії регіонального розвитку і плану заходів з її реалізації
- Методика проведення моніторингу та оцінки результативності Державної стратегії регіонального розвитку України та Плану заходів з її реалізації
- Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації
- Порядок проведення моніторингу та оцінки результативності регіональних стратегій розвитку і планів з їх реалізації
- Типове положення про агенцію регіонального розвитку
- Проекти нормативно-правових актів щодо вдосконалення функціонування Державного фонду регіонального розвитку

Чинні на сьогодні закони та нормативно-правові акти уряду і Президента України залишаються значною мірою негармонізованими між собою. Вони побудовані на різних концепціях, містять різні пріоритети та різні способи правового регулювання.

Сьогодні виглядає критично важливим переосмислення суті державної регіональної політики як скоординованих у просторі секторальних політик з метою забезпечення єдності усієї території держави, вирівнювання диспропорцій у регіональному розвитку для забезпечення належної якості життя людини незалежно від місця її проживання.

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Аналіз процесу стратегічного планування регіонального розвитку в Україні продемонстрував наявність серйозних викликів і можливостей для вдосконалення. При тому, що всі регіони України на сьогодні мають власні стратегії розвитку та плани заходів з їх реалізації, а центральний уряд у 2014 році затвердив Державну стратегію регіонального розвитку України на період до 2020 року, значного прогресу в реалізації стратегічних цілей регіональної політики за останні кілька років досягнути не вдалося. Проблема полягає у неспроможності регіональних влад організувати процес розроблення проектів регіонального розвитку, які б відповідали планувальним документам.

За останні 2 роки в Україні впроваджувалися лише перші кроки у сфері стратегічного планування регіонального розвитку. Позитивним моментом є застосування європейського досвіду у цій сфері із одночасним урахуванням місцевих особливостей. Слід і надалі проводити роботу у цьому напрямку і більш активно застосовувати інструменти стратегічного планування і стратегічного управління як на національному, так і на місцевому рівнях. Одночасно слід забезпечити повну відповідність між стратегічними цілями та щоденними заходами у сфері управління соціально-економічним розвитком території для того, щоб стратегія не перетворювалася лише на збірник «побажань» на майбутнє, що не підкріплений жодними обов'язками та коштами.

За умов обмеженості фінансових ресурсів, які нині центральний уряд України може спрямувати на розвиток територій, **слід посилити пріоритетність розподілу ресурсів** і концентрувати їх на тих заходах і територіях, які можуть забезпечити найбільшу віддачу у най-

ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ — внесок Програми

- Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів (Постанова КМУ від 11.11.2015 № 932);
- Методика розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації (Наказ Мінрегіону від 31.03.2016 № 79);
- Методика стратегічного планування розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні.

Спільно з Мінрегіоном експертами проекту розроблено:

- Державну стратегію регіонального розвитку України до 2020 року (затверджена Постановою КМУ від 06.08.2014 № 385);
- План заходів з реалізації на 2015–2017 рр. Державної стратегії регіонального розвитку України до 2020 року (затверджена Постановою КМУ від 07.10.2015 № 832) та Програми регіонального розвитку: «Інноваційна економіка та інвестиції», «Сільський розвиток», «Розвиток людського потенціалу», «Розвиток туризму», «Загальноукраїнська солідарність».

Методологічний та експертний супровід розроблення:

- Регіональних стратегій розвитку на період до 2020 року та Планів заходів з реалізації на 2015–2017 рр. регіональних стратегій розвитку у 5 пілотних областях: Сумській, Полтавській, Київській, Рівненській та Івано-Франківській;
- Стратегій розвитку об'єднаних територіальних громад Волочиської та Сатанівської;
- Консультативний супровід розроблення регіональних стратегій розвитку на період до 2020 року та Планів заходів з реалізації на 2015–2017 рр. регіональних стратегій розвитку в усіх регіонах України;
- Практичні семінари з розроблення планувальних документів розвитку для усіх регіонів.

коротший час, однак матимуть довготривалий і комплексний ефект на розвиток усіх територій регіону. Тому заходи державної політики, спрямовані на концентрацію ресурсів на певних територіях, слід проводити у жорсткій зв'язці із заходами спрямованими на підвищення «пов'язаності» точок зростання із оточуючими їх територіями задля розширення зони позитивного впливу цих заходів.

ФІНАНСУВАННЯ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Фінансування програм і проектів у рамках державної регіональної політики та безпосереднього розвитку регіонів є запорукою досягнення запланованих результатів державної та регіональних стратегій розвитку, підвищення конкурентоспроможності територій та добробуту їх населення. Рівень фінансування, вчасність його надання, прогнозованість і прозорість надання коштів, стандарти та принципи контролю та моніторингу за виконанням бюджетів є ключовими елементами нової системи управління регіональним розвитком.

Створення Державного фонду регіонального розвитку у 2012 році та його подальше реформування з метою забезпечення прогнозованого джерела фінансування проектів регіонального розвитку, які відповідають планувальним документам регіону, було значним досягненням. У той же час регіони поки що мають труднощі із використанням ДФРР для фінансування проектів, які б сприяли економічному розвитку регіонів, натомість майже виключно фінансують проекти розвитку соціальної та інженерної інфраструктури.

Фінансування регіонального розвитку в Україні відбувається за рахунок коштів:

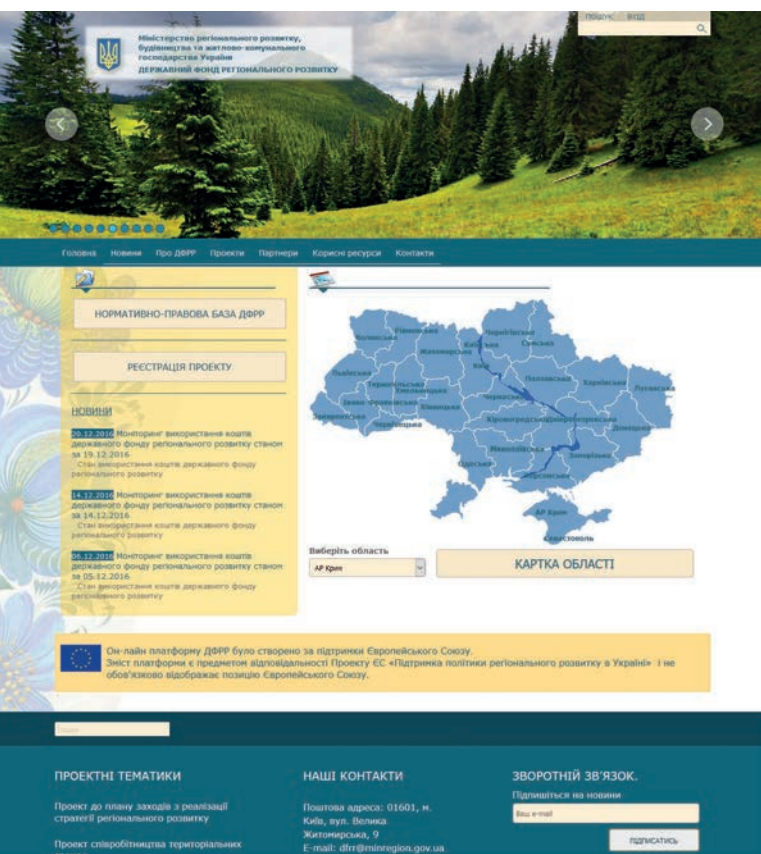
- Державного бюджету
- Місцевих бюджетів
- Позик (під державні або муніципальні гарантії)
- Позабюджетних коштів, в тому числі коштів громад, приватного сектора та міжнародних організацій

Кошти державного бюджету на цілі розвитку регіонів і територій виділяються через різні інструменти, зокрема:

- інвестиційні субвенції (на капітальні витрати);
- кошти Державного фонду регіонального розвитку;

- частина коштів галузевих міністерств, які безпосередньо спрямовані на розбудову спроможності регіонів для залучення інвестицій та економічного зростання (інфраструктура, освіта, інновації, розвиток сільських територій та ін.).

Кошти цільових програм і регіональних програм розвитку по окремих галузях (наприклад, програма розвитку малих міст, регіональні програми підтримки підприємництва та ін.).

До коштів місцевих бюджетів, які спрямовуються на розвиток регіонів, відносяться:

- власні доходи;
- трансферти з державного бюджету.

Досвід фінансування регіонального розвитку попередніх 25 років створив стереотипи, що з державного бюджету можуть фінансуватись винятково об'єкти будівництва, інфраструктури (так звані тверді інвестиції). Такий підхід частково був виправданим, коли політика регіонального розвитку базувалась на фінансуванні виняткового низхідної політики. Практика показала, що такий підхід себе не виправдав, збільшення щорічної кількості новозбудованих об'єктів не призводить до вирівнювання асиметрії регіонального розвитку, покращення якості життя людини в різних регіонах.

ФІНАНСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ – внесок Програми:

- Консультування з питань застосування стандартів ЄС щодо процедур відбору та використання коштів на потреби регіонального розвитку;
- Проекти змін до Бюджетного кодексу України (ст. 24-1 «Державний фонд регіонального розвитку»);
- Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 № 196 «Деякі питання державного фонду регіонального розвитку»;
- Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства «Питання підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку» (від 24.04.2015 № 80; зі змінами від 01.04.2016 № 80);
- Угода про фінансування Програма бюджетної секторальної підтримки – «Підтримка регіональної політики в Україні» (Показники ефективності виконання Програми);
- Індикатори оцінювання виконання Україною Програми бюджетної секторальної підтримки;
- Пакет нормативно-правових актів та посібник з підготовки проектів, які можуть фінансуватися за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті (в рамках реалізації програми секторальної бюджетної підтримки ЄС);
- Онлайн-платформа Державного фонду регіонального розвитку.

На жаль, практика так званого «ручного» розподілу коштів на регіональний розвиток – через субвенцію на соціально-економічний розвиток окремих територій – розмиває вплив регіональних органів публічної влади на визначення та фінансування проектів регіонального розвитку та посилює політичний лобізм отримання коштів та обрання об'єктів для фінансування.

Нові підходи передбачають можливості регіонального розвитку базовані на конкурентних перевагах та власних можливостях регіонів на основі прогнозованих обсягів державної підтримки такого розвитку. Відтак особливу роль відіграє реалізація власне «проектів регіонального розвитку», а не будівництво об'єктів. Капі-

тальна складова – будівництво, реконструкція чи ремонт «об'єкта» може бути частиною «проекту регіонального розвитку». Оцінка результативності проекту має здійснюватись не на основі освоєння виділених коштів, а на основі оцінки впливу проекту на досягнення цілей розвитку. При цьому має різко зрости роль регіональних органів публічної влади, стратегічних регіональних планувальних документів.

Іншою важливою проблемою є те, що обсяги місцевих бюджетів розвитку ніколи в історії сучасної України не були адекватними пріоритетам і завданням розвитку регіонів. Подальша фінансова децентралізація має забезпечити місцевий та регіональний рівень прогнозованими та адекватними сучасним викликам джерелами фінансування розвитку.

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Державна регіональна політика в Україні має ряд фундаментальних перепон, які стоять на шляху досягнення збалансованого розвитку території держави, створення можливостей для динамічного зростання кожного регіону на основі унікальної комбінації внутрішніх факторів та умов.

Основними викликами в процесі реалізації регіональної політики є:

- **Нестабільне інституційне середовище**, включаючи конституційну модель побудови держави, де повноваження щодо регіональної політики та пов'язаних із нею сфер (територіально-адміністративна реформа, реформа публічного сектора, державної служби, ППП та ін.) переміщалися із міністерства в міністерство, часто в результаті фрагментації завдань та розподілу їх між різними міністерствами та відомствами. Це довгий час робило майже неможливим вироблення цілісного та послідовного підходу до формулювання викликів ДРП та визначення шляхів для їх подолання.
- **Відсутність довгострокового бачення розвитку країни та превалювання короткозорості у прийнятті рішень у сфері ДРП (та інших сферах)**. Це призводить до того, що чинне законодавство виконується не повністю або взагалі не виконується, що у комбінації із плінністю керівних команд у міністерствах призводить до ефекту снігового кому із нових законодавчих ініціатив та регуляторних актів. Усталеною традицією в Україні стало пропонувати нові закони, не виконуючи наявні, які регулюють ті самі сфери політики, які здаються «неврегульованими». Найбільш широко

вживаним аргументом є «неадекватність» чинного законодавства реаліям життя та потребам держави. Дуже часто це робиться навіть без побіжного аналізу того, що вже є. Про комплексну оцінку впливу тієї чи іншої політики взагалі не йдеться. В Україні поки що відсутня традиція і практики оцінки остаточного ефекту від політики на тій чи іншій території.

- **Низька спроможність регіонів стати рівноправним партнером центрального уряду в процесі реалізації регіональної політики**. Роль регіональних органів влади насправді є найбільш комплексною – з одного боку вони мають виконувати в своєму регіоні заходи визначені та профінансовані центральним урядом, а з іншого мають визначати власні пріоритети і реалізовувати власну політику. Як правило їх спроможність неадекватна навіть для реалізації «спущених» зверху директив, не говорячи вже про власну політику та інструменти реалізації. Насправді, як і в багатьох інших централізованих країнах, існує певне замкнене коло – відсутність умов для більшої децентралізації та автономії регіонів призводить до браку знань та навичок, що у свою чергу є основним аргументом для центрального уряду щоби не передавати повноваження вниз. Щоб досягти прориву у сфері ДРП, слід розірвати це замкнене коло. Обласні ради, які відповідальні за ухвалення місцевого бюджету, стратегії регіонального розвитку, інших документів планувального характеру, насправді виконують радше формальну роль, адже підготовка проектів цих документів здійснюється не власними органами обласних рад, а органами виконавчої влади, які відповідальні перед Урядом, а не перед радою і відповідною громадою. Отже, конче необхідною є реформа системи місцевого самоврядування та перерозподілу повноважень між органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування регіонального рівня.
- **Відсутність адекватного фінансування проектів розвитку в регіонах**. Як показує практика, більшість витрат є поточними і часто «авральними». Капітальні проекти, якщо і здійснюються, то лише у сфері будівництва або ремонту соціально значущих об'єктів, таких як комунальна інфраструктура, школи, лікарні та ін. Більшість проектів, що фінансуються за рахунок ДФРР або інвестиційних субвенцій, спрямовані на розбудову базової інфраструктури та «затикання дірок». Майже не йдеться про проекти, спрямовані на перспективу, дійсно розвиткові заходи, які б мали вплив на зрушення у структурі економіки, її продуктивність, трудоємність, структуру зайнятості або доходи від активної економічної діяльності.

ЗМІЦНЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ — внесок проекту:

РЕГІОНЕТ — національна мережа фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку.

Метою створення РЕГІОНЕТ є об'єднання та професійний розвиток фахівців із усіх регіонів України, їх залучення до вироблення та реалізації політики, а також забезпечення для усіх суб'єктів розвитку територій (влади, бізнесу, громадськості) можливості отримати «з перших рук» продукти та послуги, засновані на кращих практиках регіонального та місцевого розвитку України.

Учасниками мережі є фахівці з різних суспільних секторів (держава, місцеве самоврядування, громадянське суспільство, наука, бізнес).

- Понад 300 фахівців (кандидатів та учасників)
- 175 учасників мережі
- 266 послуг з розвитку регіонів і громад у каталозі
- Понад 10 фахових спільнот (за тематикою послуг)
- 15 партнерів — провідних інституцій та проектів
- Портал з профілями учасників та каталогом послуг
- Закрита група в мережі Facebook (158 учасників)
- Аккаунт у системі управління проектами Worksection
- Регулярні очні загальні зустрічі та зібрання спільнот

The screenshot displays the website for 'Всеукраїнська мережа фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку' (REGIONET). The header includes the logo, navigation menu (ДОЛУЧИТИСЯ, НАВЧАННЯ, СПІЛЬНОТИ, БЛОГИ, БІБЛІОТЕКА, ПАРТНЕРИ, КОНТАКТИ), and search bar. The main content area is divided into two columns: 'Новини' (News) and 'Вибір редакції' (Editor's Choice). The 'Новини' section features several articles with dates and brief descriptions, each accompanied by a small image. The 'Вибір редакції' section highlights a forum on local self-government reforms and a meeting of institutional partners. At the bottom, there is a 'Наші партнери' (Our partners) section with logos of the Ukrainian Association of Regional and Local Development Experts and the Ukrainian Association of Regional and Local Development Experts.

РЕАЛІЗАЦІЯ — проекти регіонального розвитку

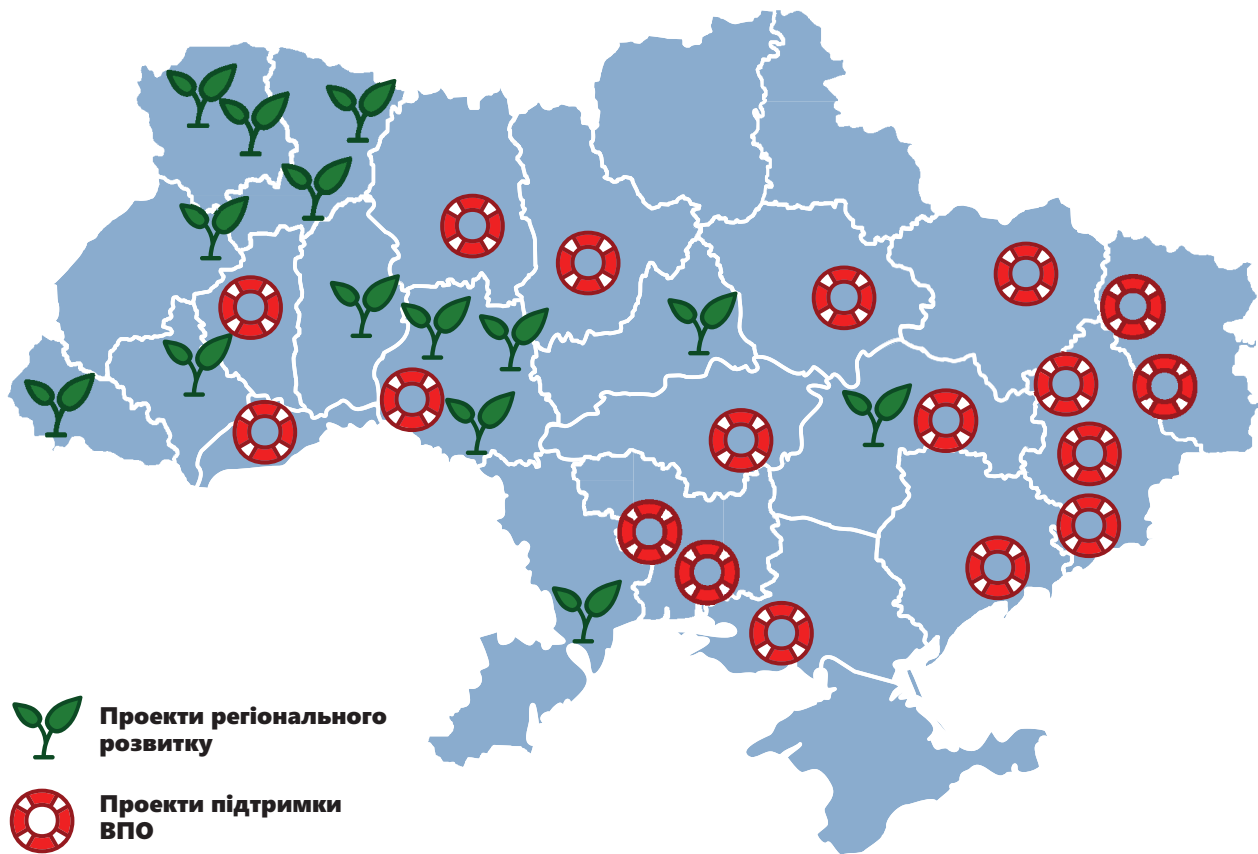
Проекти регіонального розвитку підтримані ЄС в рамках грантового компонента програми «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» (обсяг фінансування 6 млн євро):

1. Розвиток велотуризму у Липовецькому районі (Вінницька область);
2. Розвиток можливостей кооперативу для захисту правових і економічних інтересів особистих селянських господарств, а також розширення асортименту молочної продукції соціальної сфери Томашпільського району (Вінницька область);
3. Туризм — запорука динамічного соціально-економічного розвитку сільських громад (Вінницька область);
4. Відновлення меліоративної мережі для сприяння економічному зростанню сільських територій Волинської області (Волинська область);
5. Розбудова сільськогосподарської діяльності Маневицького р-ну Волинської області та Володимирецького р-ну Рівненської області за рахунок підтримки регіональних програм покращення ґрунтів і просвітницької діяльності серед населення (Волинська та Рівненська області);
6. Покращення системи підготовки кадрів для потреб економіки Волинського субрегіону (Волинська та Рівненська області);
7. Розвиток тваринництва і низька продуктивність сільськогосподарських ринків (Дніпропетровська область);
8. Підтримка економіки Закарпатської області через розвиток і промоцію її туристичного потенціалу (Закарпатська область);
9. Івано-Франківська область — край для туризму (Івано-Франківська область);
10. Створення багатофункціонального навчально-виробничого комплексу трансформерного типу «Мозаїка» (Львівська область);
11. Туризм як каталізатор економічного розвитку сільських територій (Одеська область);
12. Розвиток сільського зеленого та екологічного туризму як планомірна складова економічного розвитку Березнівського району (Рівненська область);
13. Створення сучасної моделі управління регіональним розвитком ринку праці в Хмельницькій області (Хмельницька область);
14. Створення регіонального навчально-практичного центру розвитку багатофункціональних кооперативів (Черкаська область).

РЕАЛІЗАЦІЯ — проекти підтримки внутрішньо переміщених осіб

Проекти підтримки внутрішньо переміщених осіб профінансовані ЄС в рамках грантового компонента програми «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» (обсяг фінансування 17 млн євро):

1. Центр адаптації переселенців та підприємців із зони АТО та Криму у Вінницькій області (Вінницька область);
2. Надання житла ВПО в Дніпропетровській області (Дніпропетровська область);
3. Забезпечення житловими умовами найбільш вразливих ВПО та жителів міста Краматорськ, які опинилися під впливом конфлікту (Донецька область);
4. Будинок для переселенців (Донецька область);
5. Нарощування потенціалу громади м. Маріуполя для підтримки внутрішньо переміщених осіб і місцевих жителів, потерпілих в результаті конфлікту (Донецька область);
6. Облаштування та створення місць розміщення внутрішньо переміщених осіб на території Житомирської області (Житомирська область);
7. Створення комплексної системи надання допомоги вимушеним переселенцям з зони АТО та громаді міста Бердянськ (Запорізька область);
8. Побудуємо майбутнє разом! (Кіровоградська область);
9. Соціальна інтеграція та примирення внутрішньо переміщених сімей та дітей у Київській області (Київська область);
10. Капітальний ремонт автомобільного мосту через річку Сіверський Донець (Луганська область);
11. Відновлення функціонування евакуйованого до міста Сєверодонецька Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (Луганська область);
12. Нові можливості для проживання, навчання, працевлаштування для вимушених переселенців в місті Миколаєві (Миколаївська область);
13. Підтримка ВПО з цукровим діабетом та хронічною хворобою нирок у Миколаївській області (Миколаївська область);
14. Полтавська область для внутрішньо переміщених осіб (Полтавська область);
15. Соціально-економічна адаптація переміщених осіб і місті Тернополі (Тернопільська область);
16. Захист прав людини внутрішньо переміщених осіб в Україні (Харківська область);
17. Активізація територіальної громади Херсона для подолання проблем вимушених переселенців (Херсонська область);
18. Покращення умов життя та соціальна адаптація внутрішньо переміщених осіб в Чернівецькій області (Чернівецька область).

МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Загалом буде цілком справедливо констатувати факт існування в Україні детально регламентованої функції моніторингу та **майже повної відсутності оцінки ефективності політики як на центральному, так і на регіональному рівнях**. Оцінка, якщо навіть і проводиться, то досить схематично, без застосування чіткого плану, прив'язки до конкретних заходів політики та предмета оцінки – які результати та який вплив має бути оцінено.

За відсутності ефективної системи моніторингу й оцінки важко говорити про ефективність заходів ДРП в Україні. Механістичне наведення десятків або навіть сотень статистичних показників соціально-економічного розвитку у контексті того чи іншого закону, стратегії або нормативного акту не буде відповіддю на головний виклик – забезпечення ефективних механізмів здійснення трансформацій у сфері регіонального розвитку. Більш того, нинішня система враховує лише одного «гравця» – державний сектор – і в силу своєї негнучкості, як правило, непридатна для оцінки спільних зусиль і заходів із приватним та громадським сектором, міжнародними організаціями та органами самоорганізації населення. Все це потребує подальших змін та запровадження дійсно системної функції моніторингу та оцінки ДРП.

МОНІТОРИНГ/СТАТИСТИКА – внесок проекту:

- Рекомендації щодо оптимізації статистичної бази/ індикаторів моніторингу й оцінки регіонального розвитку;
- Моніторинговий звіт про соціально-економічний розвиток регіонів;
- Онлайн база даних соціально-економічних показників для державної регіональної політики.

СТАТИСТИКА

Роль статистичної інформації для цілей регіональної політики важко переоцінити. Для досягнення оптимальних цілей будь-якої політики і ДРП, зокрема, статистична інформація має бути об'єктивною, комплексною, прозорою, доступною і надаватися вчасно для прийняття управлінських рішень (в межах технічних можливостей окремих масивів інформації). Вона також у більшості своїй має бути відкритою для доступу широких кіл громадськості та експертів через сучасні засоби комунікацій, онлайн ресурси та публікації. Протягом останнього десятиліття були зроблені певні зусилля щодо реформування системи збору та презентації статистичної інформації для різних тери-

торіальних рівнів із метою надання більш релевантної, вчасної та об'єктивної інформації щодо розвитку областей, міст і районів.

Однак існує безліч проблем у сфері статистики, які гальмують процеси формування та реалізації ДРП, моніторингу ефективності її виконання на державному та регіональному рівнях.

Це, зокрема:

- невідповідність деяких статистичних показників потребам ДРП і, зокрема, цілям ДСРР. Особливі складності виникають у сферах моніторингу інноваційної та інвестиційної діяльності, підприємництва та стійкого розвитку, зайнятості, рівня кваліфікацій та ін.;
- відсутність «ієрархії» показників – різних рівнів деталізації залежно від характеру завдання та цілі, для якої потрібна інформація;
- актуалізація інформації часто здійснюється за новими принципами і стандартами, а ретроспективний перерахунок за новими стандартами здійснюється не завжди, що унеможливає порівняння динамічних рядів;
- невідповідність методології та динамічних рядів міжнародним (МОП, ОЕСР та ін.) та європейським стандартам;
- низький ступінь «читабельності» навіть вже доступної інформації, особливо на веб-сайтах ЦОВВ та ДССУ, де відсутня проста і зрозуміла візуалізація, доступ, є обмеженою хронологія статистичної інформації або недостатня її актуалізація (застарілість даних);
- переведення доступних статистичних звітів практично винятково на індекси, замість реальних одиниць виміру, що створює проблеми у прогнозних розрахунках.

ПЕРСПЕКТИВИ ДРП В УКРАЇНІ

У 2014–2016 роках на вищому політичному рівні прийнято всі необхідні рішення щодо напрямку реформи державної регіональної політики і переорієнтацію державної регіональної політики на людину через формування сприятливого для її проживання середовища незалежно від місця її проживання. Підготовлено та прийнято необхідну нормативно-правову базу такої реформи. Ключове завдання на

перспективу – забезпечити реалізацію нової ДРП до 2020 року відповідно до нового законодавства та Державної стратегії регіонального розвитку України.

Іншим пріоритетом на перспективу є **нагальні зміни у системі врядування та інституційного середовища ДРП**. Без системних змін адміністрування політики досягнути позитивних і головне довгострокових результатів від найбільш інноваційних та дорогих інструментів стимулювання розвитку регіонів неможливо. Важливо також звернути особливу увагу на **першочергову необхідність ефективної координації секторних політик із ДРП** – їх пріоритетів, програм, бюджетів та заходів, які мають значний вплив на розвиток регіонів.

Протягом усього періоду реалізації Програми ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» експерти **пропонували конструктивні напрямки щодо вдосконалення існуючої моделі та нові кроки у сфері ДРП**, які на нинішньому етапі є необхідними. Наші рекомендації не є інструкціями і тому не мають чіткого механістичного характеру – із зазначенням виконавців та строків виконання. Однак це не означає, що їх можна відкласти у довгий ящик – загострення проблем регіонів, зростання розриву у рівнях їх розвитку та соціоментальна дивергенція створюють реальну загрозу для єдності політико-економічного та суспільного простору України. Треба діяти сьогодні і зараз, щоби зміни не стали незворотними.

Загалом, незважаючи на багаторічне ігнорування важливості державної регіональної політики, це є однією із найбільш важливих сфер державного управління для країни, яка має масштаби території, кількість населення та різноманітність регіонів як Україна. Нерозумним та недалекоглядним є ігнорування ефекту та наслідків, які спричиняють різні інструменти та заходи галузевих політик на простір держави, доступність територій, їх привабливість для життя та ведення бізнесу, їх конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість, стабільність та безпеку, туристичний потенціал та соціальне благополуччя.

Ми пропонуємо змінити відношення до українського простору та визнати важливість благополуччя українських регіонів для створення благополучної української нації та держави.

Детальну інформацію про діяльність та результати Програми ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» можна отримати на інтернет-сторінці: www.surdpu.eu

Зміст

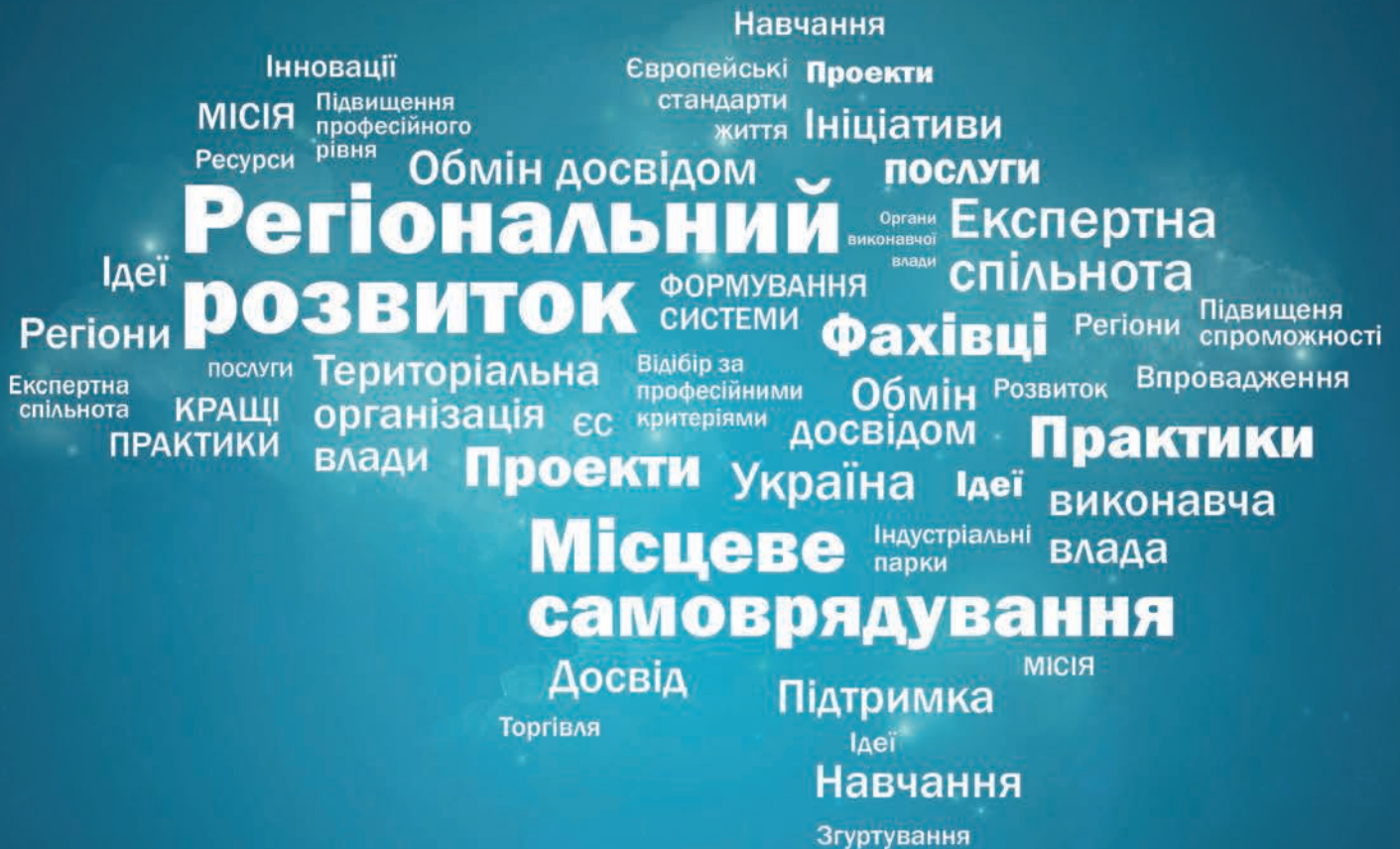
- 3 Колін МЕДДОК. Керівник групи експертів Програми ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні»
- 4 **Центральний офіс реформ розпочав роботу!**
Геннадій ЗУБКО. Віце-прем'єр-міністр – Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
- 5 **Регіональна політика України як децентралізована політика економічного розвитку**
Грем МЕДОУЗ. Експерт Програми ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні»
- 8 **Роль Української асоціації районних та обласних рад в контексті реформи місцевого самоврядування**
Сергій ЧЕРНОВ. Голова Харківської обласної ради, президент Української асоціації районних та обласних рад
- 11 **Регіональна політика – два роки шляху (грудневі тези)**
Анатолій ТКАЧУК. Директор з питань науки та розвитку Інституту громадянського суспільства
- 17 **Особливості фінансування проектів регіонального розвитку за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку**
Надія БОНДАРЧУК. Начальник Управління впровадження та моніторингу пріоритетних проектів будівництва Мінрегіону
- 22 **Вінниччина: пріоритети та тенденції розвитку**
Валерій КОРОВІЙ. Голова Вінницької обласної державної адміністрації, к.е.н., заслужений економіст України
- 25 **Регіональний розвиток Полтавщини**
Валерій ГОЛОВКО. Голова Полтавської обласної державної адміністрації
- 28 **Будуємо нову економічну модель Донеччини**
Павло ЖЕБРИВСЬКИЙ. Голова Донецької обласної державної адміністрації, керівник обласної військово-цивільної адміністрації
- 30 **Житомирщина реалізовує 38 проектів за кошти ДФРР**
- 32 **Соціально-економічний розвиток регіонів в умовах децентралізації**
Світлана КРОПЕЛЬНИЦЬКА. Координатор Регіональної експертної спільноти мережі РЕГІОНЕТ в Івано-Франківській області
- 34 **Луганська область: складові успіху в умовах постконфліктної економіки**
Юрій ГАРБУЗ. Голова Луганської обласної державної адміністрації – керівник обласної військово-цивільної адміністрації
- 36 **Львівська область на шляху реформ**
Олег СИНЮТКА. Голова Львівської обласної державної адміністрації
- 38 **Співпраця з громадськістю – досвід розробки стратегії міста Харкова**
Микола КИЗИМ. Координатор Регіональної експертної спільноти РЕГІОНЕТ Харківської області, член-кореспондент НАН України, д.е.н., професор, директор Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
- 40 **Херсонська область на шляху реформ**
Андрій ГОРДЕЄВ. Голова Херсонської обласної державної адміністрації
- 42 **Хмельниччина серед лідерів з добровільного об'єднання громад**
Олександр КОРНІЙЧУК. Голова Хмельницької обласної державної адміністрації
- 44 **Реалізація державної регіональної політики в Черкаській області**
Роман КАРМАННИК. Директор Департаменту регіонального розвитку Черкаської обласної державної адміністрації
- 46 **Час не обирають – його створюють**
Євген СУЧКОВ. Координатор Регіональної експертної спільноти РЕГІОНЕТ у Черкаській області, директор Науково-виробничої торговельної фірми «КОБРА-ЛТД»
- 47 **Індустріальні парки як інструмент залучення інвестицій в місцевий і регіональний розвиток**
Василь ФЕДЮК. Експерт з питань регіонального розвитку та залучення інвестицій, Проект ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні»
- 50 **Створення місцевого самоврядування – це один з елементів побудови західної цивілізації**
Олег ЛЕВЧЕНКО. Координатор Центру розвитку місцевого самоврядування у Вінницькій області
- 53 **Грантова програма «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні (ППРРУ)»**
- 58 **Внесок Програми ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» у становлення нової державної регіональної політики**
Юрій ТРЕТЯК. Заступник керівника Проекту ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні»

Цю публікацію було створено за підтримки Європейського Союзу. Зміст публікації є предметом відповідальності мережі РЕГІОНЕТ і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу.

Інформаційний вісник
Всеукраїнської мережі фахівців і практиків з
регіонального та місцевого розвитку РЕГІОНЕТ

Секретаріат мережі РЕГІОНЕТ

+380 (44) 278-50-83, 279-25-59

info@regionet.org.ua

www.regionet.org.ua

вул. Січових Стрільців (колишня вул. Артема), 73 (10 поверх)
офіс УАРОР (для мережі РЕГІОНЕТ), Київ 04053, Україна

Мережу РЕГІОНЕТ створено за сприяння проекту ЄС
«Підтримка політики регіонального розвитку в Україні»

